

Повісті Семицарства-III

Таємничий лицар

Описана у повісті історія сталася приблизно за дев'яносто років до початку подій «Гри престолів».

I

На виїзді з міста Камінний Септ їхня валка втрапила під легкий літній дощик. Попереду їхав Дунк на старому бойовому огирі Громі, слідом – Яйк на молоденькій жвавій кобилці, якій дав ім'я Крапелька. У поводі Яйк тягнув за собою мула Маестра, а той віз на спині Дункове озброєння, Яйкові книжки, постіль, намет, одяг, кілька чималих шматків твердої солоні яловичини, пів-боклагі меду і два міхи води. Голову Маестра від дощу боронив старий Яйків крилатий солом'яний бриль, обвислий та незугарний, з прорізними хлопцем дірками для вух. Собі ж на голову Яйк сплів нового – як на Дунка, нічим не кращого, тільки без дірок.

Перед міською брамою Яйк раптом натягнув повід. Високо над нею на залізному шпичаку стирчала свіжісінька з виду голова зрадника. Рожева її плоть іще не встигла й позеленіти, хоча гайвороння вже взялося до справи: пошматувало губи та щоки, а від очей лишило дві бурі ями, де дощ змішувався з загуслою кров'ю і витікав червоними слізьми. Голова розкрила рота, наче проповідувала щось до подорожніх.

За своє життя Дунк надивився такого вдосталь.

– Колись, як я був іще малим у Король-Березі, то вкрав голову просто зі шпичака, – розповідав він Яйкові. Хоча насправді то Тхір заліз на мур і поцупив голову, бо Раф і Книш дражнилися, що він ніколи не зважиться. Але щойно прибігла варта, Тхір скинув голову донизу, і піймав її саме Дунк. – То був якийсь бунтівний князь чи розбійний лицар. А може, звичайний собі горлоріз. Голова – вона і є голова. За кілька днів на шпичаку однієї від іншої не відрізниш.

Вони з трьома друзями заходилися лякати тією головою дівчат з Блошиного Подолу: наздоганяли їх провулками, ловили і не пускали, поки дівчата її не поцілують. Раф був прудкий, жодне дівча Король-Берега не могло від нього втекти, і тому голова не знала спочинку. Але про ті юнацькі звитяги Яйкові краще не знати. «Тхір, Раф і Книш. Троє малолітніх харцизяк, а поміж них я

– найгірший.» Вони з хлопцями бавилися головою, аж поки м'ясо на ній не почорніло і не почало відвалюватися. Дівчат дражнити нею стало нецікаво, і одного дня вони вихором влетіли до харчівні та вкинули голову до казана з юшкою.

– Гайвороння полюбляє спершу видлубати очі, – казав він Яйкові. – Тоді западають щоки, плоть зеленіє...

Він скося зиркнув на голову.

– Стій-но. Знайоме обличчя.

– Авжеж, пане, – підтвердив Яйк. – Це ж септон-горбань, який три дні тому намовляв на пана Кровокрука.

Тоді він згадав. «Та це ж септон, служитель Седмиці! Хай навіть проповідував зраду.»

– Його руки червоніють від крові брата і юного небожа, – проказував горбань до натовпу, що зібрався на базарній площі. – За його волею чорна тінь задушила синів хороброго принца Валара у череві матері. Де тепер наш молодий кронпринц? Де його брат, наш улюблений Матарис? Куди подівся ласкавий король Даерон і звитяжний Баелор Списолам? Усіх проковтнула смерть, усіх до одного, а цей живе – блідий птах із кривавим дзьобом, що всівся на плечі короля Аериса і каркає йому до вуха! Пекельна мітка позначає його обличчя, порожнє око дивиться з глибин сьомого пекла. Це він наслав на нас посуху, пошесть і згубу. Піднімаймося, кажу я вам, і пригадаймо, що за морем у нас є правдивий король! Свята Седмиця є на небі, Семицарство на землі, а Чорний Дракон дав життя семи синам! Піднімаймося, панове, і ви, шляхетні пані, не баріться! Повстаньте, хоробрі лицарі та дужі рільники, скиньте Кровокрука, ницого ворожбита, і врятуйте од вічної кари ваших дітей та дітей ваших дітей!

«Що не слово, то зрада». І все ж моторошно бачити його отак – на шпичаку, з ямами замість очей.

– Еге ж, саме він, – погодився Дунк. – Ще одна нагода швидше забратися з цього міста.

Він торкнувся острогами Громових боків, і вони з Яйком виїхали крізь браму Камінного Септу під тихий шурхіт дощу.

«Скільки очей має пан Кровокрук?» – загадували люди загадку. І відповідали: «Тисячу і ще одне». Хтось казав, що Правиця Короля вивчав темні мистецтва, а тому міг змінювати обличчя, набувати подоби одноокого собаки, ба навіть туману. Зграї кошавих сірих вовків буцімто полювали на його ворогів, а гайворони-труподиди вивідували і шепотіли таємниці просто йому на вухо. Дунк дурних казок не слухав, але охоче вірив, що доглядачів Кровокрукові не бракує.

Колись він бачив згадану особу на власні очі. Це було у Король-Березі. Князь Брінден Водограй мав шкіру білу, як кістка, і таке саме волосся. Єдине око – друге він втратив у битві проти свого зведенюка Лихого Булата

на полі Червонотрав'я – було криваво-червоне. На щоці та шиї палала родима пляма винного кольору, від якої він отримав своє прізвисько.

Коли місто залишилося далеко позаду, Дунк прочистив горло й мовив:

– Недобре це – різати голову божій людині. Що він такого зробив? Патякав язиком, та й усе. Слова – то вітер.

– Деякі слова – вітер. А деякі – зрада.

Яйк був худий, мов тріска – самі ребра та лікті – але язикатий, як сім дідьків.

– Кажеш, наче справжній принчик.

Яйк на «принчика» ображався, а Дунк і раденький бував.

– Може, пане, він і септон, але у проповіді збрехав. Посуха – то не провина пана Кровокука. І Велика Весняна Пошесть теж.

– Може, й так. Але якщо відрізати голови усім дурням і брехунам, то матимемо пів-Семицарства порожніх міст.

II

За шість днів по тому від дощу лишилися самі спогади.

Дунк зняв сорочку, щоб погрітися під літнім сонечком. Коли налетів легенький вітерець – прохолодний, свіжий і запашний, як подих красної діви – він аж зітхнув полегшено і оголосив:

– Вода. Чуєш, пахне? Озеро вже недалеко.

– Мені пахне тільки Маестер, пане. Чи то пак, смердить.

Яйк з усієї сили смикнув за мулів повід, бо Маестер за своїм звичаєм миттю зупинився пожувати придорожньої травички.

– На березі озера є старий заїзд. – Дунк зупинявся там, коли служив зброєносцем при старому лицареві. – Пан Арлан казав: там варять добре темне пиво. Може, скуштуємо, поки чекатимемо на перевіз.

Яйк кинув на нього погляд, повний надії.

– До вечері скуштуємо, пане?

– Якої ще вечері?

— Печеного м'яси́ва, — відповів хлопець. — Смаженої качки. Та хоч миски кулешу. Що подадуть, пане.

Останній раз вони їли гарячу страву три дні тому, а з тієї пори живилися паданками та смужками старої солонини, твердішої за кору. «Непогано було б набити кендюха чимось поживнішим, перш ніж вирушати на північ. До тієї Стіни шлях неблизький.»

— А якби ж іще й переночувати... — докинув Яйк обережно.

— Може, панич перини бажають?

— Виспався б і на солоні, пане, — ображено буркнув Яйк.

— В нас срібла катма, щоб по корчмах розкошувати.

— Маємо двадцять два шеляги, три зірки, одного оленя і той старий уламок граната, пане.

Дунк збентежено почухав вухо.

— Я гадав, ми маємо два срібняки.

— Мали два, поки ви не купили намета. Лишився один.

— А не матимемо жодного, як почнемо спати за гроші у заїздах. Воно тобі треба: начіпляти бліх з постелі після якогось котолупа? — Дунк пирхнув. — Мої власні не дуже мирять з чужими. Поспимо й під зірками.

— Зірки гарні, — погодився Яйк, — але земля твердувата, пане. Кортить, бува, підкласти під голову подушку замість чобота.

— На подушках хай принци сплять.

Ліпшого за Яйка зброєносця годі було й бажати, але час від часу в ньому прокидалася ясновельможність. «А ти б краще не забував, що в малому тече драконяча кров.» У Дункові ж текла жебрацька... як йому зазвичай торочили у Блошиному Подолі, коли не обіцяли, що як виросте, то напевне потрапить на шибеницю.

— Може, на пиво та гарячу вечерю я б нашкріб, але на постіль точно не дам. Ще треба чимось заплатити за перевіз.

Останнього разу, коли він перетинав озеро, перевізник узяв із нього кілька мідяків. Але то було шість років тому, ба навіть сім. З тієї пори усе подорожчало.

— Ну, — мовив Яйк, — переїхати можна і чоботом.

— Не можна, — заперечив Дунк, — обійдемося без чобота.

Чобіт міг накликати біду. «Підуть чутки. Люди полюбляють пліткувати.» Його зброєносець недарма ходив лисий: Яйк мав волошкові очі старої Валірії та

волосся, що сяяло пасмами битого золота, переплетеного зі сріблом. Для нього відростити волосся – все одно що почепити на груди герба з триголовим драконом. На Вестеросі настали тривожні часи, у які ліпше не спокушати долю.

– Ще раз згадаєш про свій клятий чобіт – такого ляща дам у вухо, що перелетиш через те озеро.

– Я б краще переплив, пане.

На відміну від Дунка, Яйк умів плавати дуже добре. Раптом хлопець крутнувся у сідлі.

– Пане! Хтось іде шляхом позаду нас. Чуєте коней?

– Я не глухий. – Дунк ще й пилюку бачив. – Великий загін, до того ж поспішає.

– Гадаєте, то розбійники?!

Яйк звівся на стременах, радше збуджений, аніж зляканий. Така вже в малого була вдача.

– Так галасують на дорозі не розбійники, а вельможні пани з почтом.

Дунк смикнув за руків'я меча, щоб перевірити, як виходить з піхов клинок.

– А от нам краще заховатися обіч дороги. Хай ідуть собі. Пани бувають різні.

Обережність не зашкодить. Коли на Залізному Престолі сидів ласкавий король Даерон, на дорогах було безпечно. Не те, що зараз.

Вони з Яйком заховалися за кущем терену. Дунк зняв свого щита з мула і надів на руку. Довгастий, загострений знизу клином, облямований залізом сосновий щит був старий, високий та важкий. Дунк купив його у Камінному Септі навзамін щита, якого Довговерх порубав на тріски у їхньому річковому двобої, та не мав часу змалювати на щиті свого в'яза і падаючу зірку, тому знак – похмурий сірий повішеник на шибениці – тимчасово лишився від попереднього хазяїна. Малюнок не був йому до вподоби, зате щита віддавали задешево.

Перші вершники пролетіли повз них за якусь мить – два молоді паничі на баских румаках. Панич на гнідому мав на собі відкритого шолома визолоченої криці з трьома високими пір'їнами: білою, червоною та золотою. Такі самі прикрашали й кінського налобника. Воронець обіч першого був убраний у лазурово-золоті ладри; коли він блискавкою мчав повз, його чабраком бігли кучері від вітру. Вершники галопували поруч, тюгукаючи, сміючись та розвіваючи довгими киреями.

Третій пан їхав слідом статечніше – на чолі довгої валки, що нараховувала зо два з половиною десятки людей. Там були машталіри, кухарі, пахолки трьох лицарів, кінні арбалетники та щитники, а до того з десятків возів, навантажених лицарією, шатрами та усяким харчем. З панового сідла висів

Його щит – темно-жовтогарячий з трьома чорними замками. Дунк начебто пам'ятав цього герба, але звідкіля? Володар герба був уже немолодий, похмурий, з невдоволено скривленим ротом та коротко підрізаною, побитою сивиною бородою.

«Може, він був на Ясенбродській луці» – подумав Дунк. – «Або ж ми з паном Арланом служили в його замку». Старий заплотний лицар перебував за багато років на службі у стількох замках та панських обійстях, що Дунк і половини згадати не міг.

Раптом пан різко смикнув повід на себе і зиркнув на терновий кущ.

– Гей ти, за кущем! Ану виходь.

За його спиною два арбалетники наклали стріли на тятиви. Решта їхала собі далі.

Дунк вийшов крізь високу траву зі щитом на плечі та рукою на руків'ї меча. Від пояса та вище він був голий, на обличчя лягла руда маска від пилу, що здійняли коні. Дунк розумів невтішно, яким незугарним має видаватися; втім, спершу подорожнім впав у око його зріст, і ті аж припишкли.

– Ми не бажаємо сварки, мосьпане. Нас тут двоє: я і мій зброєносець.

Він кивнув Яйкові, щоб той виходив.

– Зброєносець? То ти називаєш себе лицарем?

Дункові не сподобалося, як панок на нього дивився. «Цими очима можна людину білувати». Він відчув за доцільне прибрати руку з меча.

– Так, я – заплотний лицар, шукаю служби.

– Кожен розбійник, якого я вішав, казав те саме. Ваш знак на щиті може виявитися пророчим, пане лицарю... якщо ви не брешете про своє звання. Шибениця й повішеник... це ваш герб?

– Ні, мосьпане. Я не встиг перемалювати щита.

– Чого? Тікали від родичів убитого?

– Я купив його за чесні гроші. – «Три замки, чорні на жовтогарячому... де я їх бачив?» – Я не розбійник.

Панові очі дивилися гостро, мов два кремені.

– Звідки в вас той рубець на щоці? Від нагайки?

– Від кинджала. Моє обличчя – то не ваша справа, шановний.

– Мені судити, що моя справа, а що ні.

Тим часом два молодші лицарі повернулися ристю, щоб подивитися, де це затримується головна валка.

— Онде ти, Гормику! — вигукнув вершник на воронці: худорлявий та гнучкий молодик з гарним, чисто голеним обличчям шляхетних обрисів. На його комір спадало чорне блискуче волосся. Жупан був синього шовку, облямований золотим едвобом. На грудях золотою ниткою було вигаптувано зубчастого хреста, з золотими скрипками у першій і третій чверті та золотими мечами у другій і четвертій. Очі, що пасували до темної блакиті жупана, сяяли хитруватою веселинкою. — Алин уже був злякався, що ти з коня впав. Ох, боюся, це він таку відмовку вигадав, щоб не лишитися ганебно ковтати пилюку позаду!

— Хто ці двоє злодюжок? — запитав вершник на гнідому.

Яйк аж сіпнувся від образи.

— Не смійте кликати нас злодіями! Це ваша пилюка, панове, змусила нас з'їхати з дороги і заховатися, щоб не втрапити до розбійників! Мій хазяїн — лицар Дункан Високий, а я його зброєносець.

Паничі звернули на слова малого не більше уваги, ніж на жаб'яче кумкання.

— Здається, здоровішого лобуряки я ще не бачив, — оголосив лицар трьох пір'їн. Він мав пухке обличчя і шапку кучерявого волосся кольору темного меду. — У сажня заввишки, б'юся об заклад. Мабуть, як падає, то земля стугонить.

Дункові аж обличчя зачервонілося з люті. «Ти програв свій заклад, паничу» — майнула думка. Яйків брат Аемон колись зміряв його і знайшов, що до сажня не вистачає піввершка.

— Ото ваш бойовий кінь, пане Цибане? — запитав панич з пір'ям. — Краще порізати його на м'ясо, більше зиску буде.

— Пан Алин часто забуває шляхетний звичай, — мовив чорнявий. — Прошу вас, пане лицарю, пробачити йому грубі слова. Алине, проси пана Дункана дарувати тобі твою нечемність.

— Що ж поробиш... даруйте, пане.

Він не чекав відповіді, а розвернув гнідого і затрусив дорогою. Інший лицар залишився.

— Ви прямуєте на весілля, пане?

Паничева чемність чомусь підбурювала Дунка добряче смикнути його за волосся. Та він придушив свої поривання і відповів:

— Ми до перевозу, вельможний пане.

— Ми також... але вельможні тут тільки Гормик і отой жевжик, що поїхав уперед — Алин Глушняк. Я ж такий самий мандрівний заплотний лицар, як і ви. Мене кличуть Яном Скрипалем.

Еге ж, ім'я саме на заплотного лицаря. Але Дунк ніколи не бачив, щоб заплотний лицар так розкішно вдягався, узброювався та виїжджав. «Лицар з-за золотого плоту» – майнула в нього думка.

– Моє ім'я ви вже знаєте, а зброєносця кличуть Яйком.

– Мої вітання, панове. То їдьмо з нами до Білостін'я і зламаймо кілька списів на знак весілля князя Маслоплава. Ручуся, ви вмієте за себе постояти.

Дунк не бився на турнірах від часів Ясенбродської луки. «Якби виграти кілька викупів, то на шляху до півночі ми б їли, як вельможі» – подумав він. Але тут пан із трьома замками на щиті мовив:

– Панові Дункану час рушати своєю дорогою. Та й нам теж.

Ян Скрипаль не звернув на старого жодної уваги.

– Я б з радістю схрестив з вами мечі, пане. Багато було в мене супротивників з різних країв та народів, але жодного разу – такої статури, як ваша. Ваш батько теж був таким велетнем?

– Я свого батька не знав.

– Прикро це чути. Мій власний панотець надто рано полишив мене на цьому світі.

Скрипаль обернувся до пана трьох замків.

– Маємо припросити пана Дункана до нашого веселого товариства.

– Не треба нам таких, як він.

Дунк не знав, що й казати. Заплотних лицарів з вітром у гамані не часто запрошували подорожувати з високородними панамі. «Я б радше затоваришував з їхніми пахолками» – подумав собі Дунк. Судячи з довжини їхньої валки, пан Глушняк та пан Скрипаль мали при собі машталірів – ходити за конями, кухарів – дбати про стіл, зброєносців – чистити обладунки, сердюків – берегти їхні вельможні особи від нападу. А Дунк мав при собі Яйка.

– Таких, як він? – засміявся Скрипаль. – Яких це «таких»? Великих на зріст? Та подивіться ж на нього. Нам потрібні дужі бійці. Нові мечі кращі за старі імена, як я чув від людей.

– Від дурнів ви теє чули. Ви геть нічого не знаєте про цього добродія. Може, він – просто горлоріз, а може, шпигун Кровокрука.

– Я нічий не шпигун, – відказав Дунк. – І не треба мосьпанові розмовляти про мене так, наче я в землі, уві сні чи десь на Стіні.

Очі-кремені роздивилися його знову.

– На Стіні вам саме й місце, перепрошую пана. Рушайте просто туди, не заблукаєте.

— Не зважайте, — мовив Скрипаль. — Він у нас старий та жовчний, геть усіх у чомусь підозрює. А мені, Гормику, цей хлопець до душі. Пане Дункане, чи не поїдете ви з нами до Білостін'я?

— Мосьпане, та ж я..

Хіба йому личить таборувати поруч з отакими вельможами? Їхні пахолки поставлять шатра, машталіри поратимуть коней, кухарі подадуть каплунів або яловичі окости, а що робитимуть Дунк і Яйк? Сядуть на землю поруч і гризтимуть тверду солонину?

— Я не можу.

— От бачите, — зазначив господар трьох замків. — Він своє місце знає і розуміє, що воно деінде, а не поруч із нами.

Панок повернув коня на дорогу.

— Пан Глушняк уже, мабуть, на три версти від'їхав.

— Доведеться наздогнати того блазня ще раз.

Скрипаль подарував Дункові винувату посмішку.

— Можливо, ми ще стрінемося. Я цього сподіваюся. Мрію все-таки випробувати списа проти вас.

Дунк не знав, що й казати.

— Щастя вам на чесному полі, — нарешті спромігся він, та пан Ян уже обернувся і ринув за валкою. Старший пан рушив слідом.

Дунк був радий побачити їхні спини, бо не вподобав ані ті крем'яні очі, ані зверхність пана Алина. Та й Скрипаль, хоча поводився чемно, викликав сторожкий подив.

— Дві скрипки, два мечі, зубчастий хрест, — мовив він до Яйка, вдивляючись у пилюку за панською валкою. — Чий це дім?

— Нічий, пане. Того щита немає у жодній гербовниці.

«Може, він і справді заплотний лицар.» Дунк сам вигадав собі герба на Ясенбродській луці, коли лялькарка на ім'я Тансела Зависока спитала його, що він хоче бачити на своєму щиті.

— А отой старший — чи не родич він дому Фрей?

Фреї мали замки на щитах, і їхні маєтності саме починалися неподалік.

Яйк закотив очі.

— Та на гербі Фреїв два сині замки, з'єднані мостом, проти сірого поля! А тут три замки, чорні на жовтогарячому, пане. І де ви бачили між ними моста?

— Ніде.

«Завжди так робить, аби мене подратувати».

— Наступного разу закотиш мені очі — такого ляща дам у вухо, що назавжди викотяться з голови.

Яйк винувато похнюпився.

— Я не хотів...

— Байдуже, що ти хотів. Скажи, хто він такий, та й годі.

— Гормон Пик, князь на Зорешпилі.

— Це десь у Обширі, так? Він справді має три замки?

— Тільки на щиті, пане. Дім Пик колись мав три замки, але два втратив.

— Як це можна втратити два замки?

— Битися за Чорного Дракона, пане.

— Овва.

Дунк відчув себе тупаком. «Знову те саме».

Вже двісті років державою правили нащадки Аегона Завойовника та його сестер, які з'єднали сім королівств у одне Семицарство і викували Залізний Престол. На королівських корогвах зображували триголового дракона дому Таргарієн, червоного на чорному. Шістнадцять років тому син-байстрюк короля Аегона IV на ймення Даемон Чорножар підняв повстання супроти свого брата, що народився у чесному шлюбі. Даемон також зображав на корогвах триголового дракона, але за звичаєм байстрюків обернув кольори. Його повстання скінчилося на полі, названому Червонотрав'ям, де Даемон загинув разом із двома синами-близнюками під дощем стріл князя Кровокрука. Високородні бунтівники, які здалися і схилили коліна, були змилені, але багато хто втратив землю, титули, гроші. До того ж геть усі віддали престолові заручників на знак майбутньої покори.

«Три замки, чорні на жовтогарячому».

— Я пригадав. Пан Арлан не любив згадувати Червонотрав'я, та якось напідпитку розповів, як загинув його сестриниць.

Дунк неначе почув знову голос старого, відчув його винний подих.

— Рогер із Грошодубу, ось як його звали. Голову йому розбив буздуганом пан із трьома чорними замками на щиті.

«Князь Гормон Пик. Старий навіть не знав його імені. Або ж не хотів знати». До тієї миті пан Пик і Ян Скрипаль разом із почтом перетворилися на руду куряву вдалині. «Це було шістнадцять років тому. Самозванець загинув, а ті, хто билися за нього, пішли у вигнання або отримали прощення. Хай там як, мене це не стосується.»

Скількись часу вони їхали мовчки, слухаючи птахів, які цвірінькали так, немов щось випрошували. За дві чи три версти Дунк відкашлявся і мовив.

— Той молодик казав про якогось Масло... плава. Чи це тут неподалік?

— На тому боці озера, пане. Князь Маслоплав був коронним підскарбієм за короля Аегона. Коли на Залізний Престол сів король Даерон, то зробив його Правицею, але ненадовго. Його герб — помережані хвилі, зелені, білі та жовті, пане.

Яйк страшенно полюбляв викаблучуватися знанням гербової науки.

— Він друг твоєму батькові?

Яйк скривився.

— Панотець його ніколи не любили. За часів Повстання другий син пана Маслоплава бився за самозванця, а старший — за короля. Так він гадав викрутитися, як би там доля не обернулася. Сам князь Маслоплав не бився ні на чийому боці.

— Поміркований пан, як сказав би дехто.

— Боягузливий, як сказали б мій батько.

«Авжеж». Принц Маекар був чоловік погордливий, важкий на вдачу і скупий на ласку.

— Аби дістатися королівського гостинця, нам доведеться їхати через Білостін'я. Може, заразом наб'ємо кендюхи?

Від самої думки в нього забурчав живіт.

— Може, комусь із весільних гостей нагодиться почет — приміром, п'яного відвести спати.

— Ви ж казали, що ми їдемо на північ.

— Стіна стоїть вісім тисяч років, авжеж простоїть без нас іще тиждень. Звідси дотуди кілька тисяч верст, а нам не завадить трохи срібла у гамані.

Дунк уявив, як він верхи на Громі вибиває з сідла того кислоокого старого князька з трьома замками на щиті. Думка зігріла його. «Вас переміг зброєносець старого пана Арлана — ось що я скажу йому, коли він прийде викупляти свою лицарію. Хлопець, що замінив убитого вами. Старого це втішило б.»

— Чи не надумали ви записатися до забави, га, пане?

— А хіба мені вже не час?

— Ой, не час, пане.

— То може, мені вже час дати тобі доброго ляща у вухо.

«Виграти два двобої, та й годі. Забрати два викупи, віддати один — і ми рік істимемо по-королівському.»

— Якби там влаштували бугурт, я б записався.

Дунків зріст та сила краще слугували йому в бугурті, ніж у кінному двобої.

— Але ж на весіллях зазвичай не влаштовують бугуртів, пане.

— Зате на весіллях зазвичай влаштовують бенкети. Перед нами довгий шлях. Чому б не розпочати його хоч раз із добре натоптаним черевом?

III

Поки вони побачили озеро, сонце вже сідало на заході, й водою розливалось червоно-золоте сяйво, схоже на блиск налощеної міді. Коли попереду з'явилися шпильки заїзду над купкою верб, Дунк натяг свою спітнілу сорочку і зупинився, аби поплюскати водою в обличчя, с'як-так змити дорожній пил і пригладити мокрими пальцями рясну шапку вигорілого на сонці волосся. Зі зростом він не міг нічого поробити, зі шрамом на щоці — теж, але прагнув якомога менше скидатися на свавільного лицаря-розбійника.

Заїзд був більший, ніж він пам'ятав. Величенька будівля з гостроверхими дахами, викладена з колод, тягнулася на всі боки. Половина її стояла на палях над водою. Понад берегом по брудному болоті до місця, де приставав пором, пролягла доріжка з грубих дошок. Проте ані самого порома, ані перевізника ніде не було й духу. Через дорогу стояла стайня під солом'яним дахом; її двір був обнесений кам'яною, сухо вимуруваною стіною, але ворота стояли відчинені. В середині знайшовся колодязь та напувальна колода.

— Доглянь-но коней, — наказав Дунк Яйкові, — але дивись мені, щоб не пили забагато. Я піду поспитаюся про вечерю.

Він швидко знайшов господарку, яка саме підмітала сходи.

— Ви на перевіз? — запитала жінка. — Спізналися. Сонце сідає, а Нед не любить перевозити вночі, якщо місяць не уповні. Повернеться, шойно сонце зійде.

— А чи знаєте ви, скільки він бере?

— Три шаги з кожної людини, по десять за коня.

— В нас двоє коней та мул.

— За мула теж десять.

Дунк склав усе в голові й отримав тридцять шість. Вийшло трохи більше, ніж він сподівався.

— Останнього разу, коли я тут проїздив, брали по два шаги, а за коней — по шість.

— А мені що? Домовляйтеся з Недом. Якщо хочете ночувати, то нема де. Пан Шевний і пан Костян привели ціле військо, і корчма аж тріщить.

— А пан Пик теж тут? — «Він убив зброєносця пана Арлана.» — З ним іще були пан Глушняк та Ян Скрипаль.

— Нед повіз їх останнім перевозом. — Вона зміряла Дунка згори донизу. — Ви з їхнього товариства, чи що?

— На дорозі перестріли, та й усе.

З вікон заїзду пливли пахощі, від яких Дункові потекла слина.

— От якби нам шматок того, що в вас там смажиться. Якщо воно не надто дороге.

— То вепр, — відказала жінка, — добре перчений, з цибулею і грибами. Подається з ріпою.

— Та нам би двом по шматку від вепра, хай навіть без ріпи, і по кухлю вашого доброго темного пива. Яку ціну візьмете? А якби ще й переночувати десь у стайні на підлозі...

Прикра помилка.

— Стайні є стайні, вони для коней! Ви таки здоровенний кінь, хто б казав, але двоногий.

Вона замахнулася на нього мітлою, відганяючи геть.

— Ото ще маю тут годувати усе Семицарство! Вепр смажиться для постояльців. І пиво для них. Я не дозволю, аби про мене зацні пани казали, що я м'яса та пива вдосталь подати не вмю. Онде у озері повно риби, а коло пнів знайдете собі таких самих жевжиків. Вони кажуть, що заплотні лицарі, як хто їм вірить.

Жінка ясно дала зрозуміти, що кого-кого, а її вони не надурять.

— Шукайте в них, що попоїсти, а мені діла нема. Тепер ідіть геть, маю роботу.

Двері зачинилися з гучним брязкотом, і Дунк навіть не встиг спитати, де шукати згадані пні. Він знайшов Яйка на кінській напувальниці. Той мочив ноги у воді та обвівав себе крислатим брилем.

— Там у них поросля смажать, га, пане? Пахне свининою.

— Вепра, — похмуро відповів Дунк, — та кому треба той вепр, коли є така добра солонина?

Яйк скривився.

— Можна мені на вечерю з'їсти свої чоботи, пане? А нові я пошию з тієї солонини, вона-бо твердіша.

— Не можна, — відповів Дунк, силуючись не сміятися. — Ще одне слово, і вечерятимеш стусанами. Вийми ноги з колоди.

Він знайшов на мулі свого шолома і кинув його попід рукою Яйкові.

— Візьми води з колодязя та розмочи солонину.

Солону яловичину мочили, аби не зламати зуби. Краще за все — у пиві, але й вода с'як-так годилася.

— Тільки з колоди не бери. Не хочу куштувати твої ноги.

— Від моїх ніг, пане, вона точно гірше не стане, — відповів Яйк, ворущачи пальцями.

Але зробив, як йому наказали.

IV

Заплотні лицарі знайшлися без надмірного клопоту. Яйк помітив блимання вогнища у лісі, яким заріс берег озера, і вони рушили туди, ведучи за собою тварин. Малий тяг Дункового шолома під пахвою, розхлюпуючи воду на кожному кроці. Від сонця тим часом залишився самий лише червоний спогад на заході. Скоро дерева скінчилися, і вони опинилися на галявині, яка мала колись бути гайком оберіг-дерев. Зараз тільки коло білих пеньків та плетіння блідих, мов кістка, коренів позначали те місце, де за часів дітей лісу, колишніх хазяїв Вестеросу, росли дерева. Серед пнів сиділи біля вогню двоє людей, передаючи один одному міха з вином. Їхні коні щипали траву поза колом, а зброя та обладунки були складені у справні купи. Ще один юнак, набагато молодший за них, сидів окремо, притулившись до великого каштана.

— Вітаю, панове лицарі! — гукнув Дунк здалеку приятним голосом. Нерозумно-бо застигати озброєних людей зненацька. — Я лицар Дункан Високий, а оце мій зброєносець Яйк. Чи не дозволите підсісти до вашого багаття?

Кремезний чолов'яга середніх літ підвівся привітатися. Одяг на ньому колись був пишний, але злахмітився; яскраво-руді бурці облямовували обличчя.

— І вам вітання, пане Дункане. А ви й справді високий... ясна річ, сідайте, ми вам раді, та й хлопцеві теж. Кажете, його звать Яйк? Що це за ім'я таке, перепрошую?

— Коротке, пане.

Яйк не став повідомляти незнайомим воякам, що його довге ім'я — Аегон Таргарієн.

— Справді коротке. А де твоє волосся?

«Волосяна шашіль» — подумав собі Дунк. — «Скажи, що це волоссяна шашіль, хлопче.» Така оповідка була найбезпечніша, хоча інколи Яйкові спадала на думку всяка дитяча дурість.

— Зголив, пане. Відрощу знову, коли вислужу лицарські остроги.

— Шляхетна обітниця. Мене звати Кайл, на прізвисько Кіт з Мрячної Пустки. Під отим каштаном сидить пан Глендон, м-м-м, Пал. А тут у нас ще один добрий лицар, пан Майнард Бросквін.

Яйк нашорошив вуха.

— Бросквін... чи ви, бува, не родич князеві Візерису Бросквіну, пане?

— Хоч і віддалений, але родич, — зізнався пан Майнард, високий, сухий, трохи зігнутий чоловік з довгим прямим солом'яним волоссям, — та сумніваюся, що їхня вельможність стануть зі мною родичатися. Можна сказати, він із солодких Бросквінів, а я з кислих.

Бросквінова кирея була вифарбована у колір його імені, хоча поганенько, та й краї сильно потерлися. На плечі її скріплювала застібка з місячним каменем завбільшки з куряче яйце. Решту його одягу складала мишаста дерга та плямиста бура шкіра.

— В нас є солоня яловичина, — мовив Дунк.

— Пан Майнард має торбу яблук, — відповів на це Кайл-Кіт. — А в мене є солоні яйця і цибуля. Разом ми влаштуємо справжній бенкет. Прошу сідати, пане. Тут гарний вибір пеньків на всякий смак. Якщо не помиляюся, нам тут сидіти до пізнього ранку. Перевіз є тільки один, і усіх відразу він не забере. Першими поїдуть вельможні пани з почтом.

— Допоможи з конями, — наказав Дунк Яйкові.

Удвох вони швидко розсідлали Грома, Крапельку та Маестра. Тільки після того, як тварини були погодовані, напоєні й стрижжені на ніч, Дунк прийняв міх з вином, що йому запропонував пан Майнард.

— Вино кисле, та все ж краще, ніж ніякого, — мовив Кайл-Кіт. — Ліпшого збору скуштуємо у Білостін'ї. Кажуть, в пана Маслоплава — кращі вина на північ від Вертограду. Колись він був Правицею Короля, як і батько його батька. А ще він побожний і дуже багатий.

— Його багатство тече з корів, — додав Майнард Бросквин. — Мав би узяти собі за герба розбухле вим'я. В тих Маслоплавів у жилах плине сироватка замість крові, та й Фреїв із того самого тіста ліплюно. З обох боків не мечі, а грошки брязкають — зродичалися крадії корів та мостові шафарі. Коли повстав Чорний Дракон, цей коров'ячий князьок послав одного сина до Даемона, а іншого — до Даерона, щоб на кожному боці було по Маслоплавів. Та обидва загинули на Червонотрав'ї, а його менший помер навесні. Отож їхній батько і ладнає собі новий шлюб. Якщо молода дружина не подарує йому сина, то ім'я Маслоплавів помре разом із ним.

— Туди йому й дорога. — Пан Глендон Пал ще раз шорхнув по мечеві гострильним брусом. — Воїн Небесний ненавидить боягузів.

Презирство у його голосі змусило Дунка ретельніше роздивитися юнака. Пан Глендон був вдягнений у погано припасовані недоноски, хоч і з доброго краму. Пасма темного брунатного волосся стирчали з-під залізного шоломця. Сам він був на зріст невеличкий, кремезний, з маленькими, близько посадженими очима, грубими плечима та м'язистими руками. Брови мав кушуваті, наче дві товсті гусені після мокрої весни, ніс бульбою, задерикувате підборіддя. А ще він був дуже молодий. «Років шістнадцять, мабуть. Нехай вісімнадцять». Дунк мав би молодика за зброєносця, якби пан Кайл не величав його по-лицарському. Замість вусів чи бороди на щоках хлопця витикалися прищі.

— Скільки часу ви є лицарем? — запитав його Дунк.

— Достатньо. Буде півроку на поворот місяця. Мене висвятив пан Морган Вишеград, лицар з Гуркала, на очах у двох десятків люду. А лицарської справи я навчався, відколи народився. Верхи їздив, ще коли ногами не ходив. Вибив зуба дорослому чолов'язі, ще жодного зі своїх не втративши. Я уславлю своє ім'я в Білостін'ї. Драконяче яйце буде моїм.

— Драконяче яйце? Нагорода переможцеві? Справді?

Останній дракон помер з півстоліття тому, але пан Арлан якось бачив кладку яєць. «Вони були тверді, наче камінь, але прекрасні на вигляд» — розповідав старий Дункові.

— Звідки в пана Маслоплава узялося драконяче яйце?

— Король Аегон подарував яйце батькові його батька, погостювавши одну ніч у його старому замку, — відповів пан Майнард Бросквин.

— Як винагороду за мужність? — перепитав Дунк.

Пан Кайл гикнув.

— О так, і за чималу. Кажуть, коли король завітав до замку, старий пан Маслоплав, щасливий батечко, мав трьох юних дів на виданні. А на ранок усі три мали в животах королівських байстрюків. Ото гаряча вийшла нічка.

Дунк уже чув такі оповідки. Балакали, що Аегон Негідний уграв половину дівочтва держави, багатьох полишивши з байстрюками. Ба гірше — старий король узаконив їх усіх як своїх дітей на смертному ложі. Що простих, від шинкарок, хвойд та пастушок, а що Великих Байстрюків від шляхетних матерів.

— Та ми тут усі — байстрюки старого короля Аегона, якщо хоч половина з тих байок — правда.

— А чому б ні? — докинув пан Майnard. — Дехто — таки напевне.

— Треба вам поїхати з нами до Білостін'я, — запропонував пан Кайл. — З вашим зростом ви можете впасти в око якомусь князеві й знайти собі добру службу. От я вже напевне знайду. Там на весіллі гостюватиме Джофрі Крестав, господар на Лихомості. Я зробив йому першого в житті меча, як йому було ще тільки три рочки. Вирізав з соснової дощечки для його малих рученят. Коли ж я сам був молодший, то присягав на мечі його батькові.

— Теж на сосновому? — запитав пан Майnard.

Кайл-Кіт мав досить гумору, щоб засміятися у відповідь.

— Запевняю, той був із доброї криці. Я радо знову стану з ним при боці до служби кентаврові. Пане Дункане, хай ви не хочете битися, то хоч припрошуємо вас разом із нами до весільної учти. Там будуть співці й музики, жонглери і стрибуні, а до того ще й ватага кумедних карликів.

Дунк хитнув головою.

— В нас із Яйком попереду довга дорога. Ми ідемо на північ, до Зимосічі. Князь Берон Старк винаймає латників і сердюків, аби назавжди викинути кракенів зі своїх берегів.

— Як на мене, там надто холодно, — зауважив пан Майnard. — Хочете різати кракенів, то ідьте на захід. Ланістери будують кораблі, аби вдарити на залізників просто в них удома, на островах. Дагонові Грейджою тільки так і можна дати ради. Битися з ним на землі безглуздо — він собі пірне у море, та й нема його. Якщо вже діставати їх, то водою.

Певна правда у його словах була, та Дунк не надто прагнув битися з залізниками на морі. Він уже скуштував цієї страви на борту «Білої панни», яка йшла з Дорну до Старограду. Йому тоді довелося узброїтися в повний обладунок, аби допомогти корабельникам дати відсіч нападаючим. Сталася кривава і відчайдушна битва. Протягом неї Дунк трохи не впав у воду, а то напевне був би його кінець.

— Престол мав би рівнятися на Старків і Ланістерів, — оголосив пан Кайл-Кіт. — Ті не сидять без діла. А що роблять Таргарієни? Король Аерис

заховався між книжок. Принц Раегель скаче голий палатами Червоного Дитинця. Принц Маекар плекає свої образи у Перелітку.

Яйк пхнув вогнище палицею, порскнувши іскрами у нічну темряву. Дунк радів, що той змовчав у відповідь на згадку батькового імені. «Може, нарешті навчився припинати свого довгого язика.»

— Як на мене, винен Кровоцрук, — вів своєї пан Кайл. — Він же Правиця Короля, а не робить геть нічого, поки ті кракени сіють вогонь і жах берегами західного моря.

Пан Майnard здвигнув плечима.

— Він не зводить ока з Тирошу, де Лихий Булат у вигнанні змовляється з синами Даемона Чорножара. Отож і тримає королівські кораблі при собі, щоб завадити нападникам перепливати море.

— Еге ж, може, й так, — зазначив пан Кайл, — та багато хто вітав би повернення Лихого Булата. Всі наші кривди ведуть початок від Кровокрука. Той білий хробак підточує саме серце держави.

Дунк спохмурнів, згадавши голову горбаня-септона з Камінного Септу.

— З такими балачками недовго і голову втратити. Дехто скаже, що ваші слова — зрада.

— Хіба правда буває зрадою? — запитав Кайл-Кіт. — За короля Даерона люди не боялися казати, що думають. А зараз?

Він видав губами непристойний звук.

— Кровоцрук посадив короля Аериса на Залізний Престол, але чи надовго? Аерис слабкий і хворобливий, а коли помре, то спалахне кривава чвара за корону між князем Водограєм та принцом Маекаром. Правиця проти спадкоємця, ой леле...

— Ви забули принца Раегеля, друже, — м'яко заперечив пан Майnard. — Наступним у черзі до престолу стоїть Раегель і його діти, а не Маекар.

— Принц Раегель несповна розуму. Я не бажаю йому зла, та однак йому жити не судилося, а відтак і його близнюкам. Чи їм не однаково, від чого померти: від Маекарової булави або від Кровокрукового ворожбитства?

«Рятуйте нас, Семеро» — подумав собі Дунк, почувши гучний пронизливий вереск Яйка.

— Принц Маекар — рідний брат принца Раегеля! Він любить свого брата і ніколи не заподіє зла ані йому, ані його дітям!

— Сиди тихо, малий! — гарикнув на нього Дунк. — Панство не питало твоєї думки.

— А я її казатиму, коли схочу!

— Ні, не казатимеш, — заперечив Дунк. «Довгий язик колись зведе тебе у могилу. А заразом і мене.» — Гадаю, солонина вже досить розмокла. Дай-но по смужці нашим друзям, хутко.

Яйк зачервонівся, і на якусь мить Дунк налякався, що малий почне скозуватися. Та натомість він тільки спохмурнів, хоч і кипів так, як тільки здатен кипіти хлопчик одинадцяти років.

— Воля ваша, пане, — відповів Яйк і занишпорив на дні Дункового шолома.

Виблискуючи голеною головою у червоному світлі багаття, він узявся роздавати солонину присутнім. Дунк ухопив свій шматок і вчепився зубами. Після вимочування солонина стала нагадувати замість дерева шевську шкіру, тільки й того. Він узявся смоктати з одного кутка, смакуючи сіль і намагаючись не думати про печеного вепра у корчмі, що тріщав на рожні та капотів салом.

Темрява густішала, з озера налетіли гедзі та комарі. Гедзі взялися надокучати коням, а комарям більше смакувала людська кров. Аби врятуватися, довелося підсісти до багаття і ковтати дим. «Закоптять або з'їдять» — похмуро думав собі Дунк, — «розкішний вибір». Він почухав руки і підсунувся до вогню. Міх з вином, кислим та міцним, скоро знову пішов по колу. Дунк зробив добрячий ковток і передав міха далі, а тим часом Кіт з Мрячної Пустки завів оповідку про те, як врятував життя пана з Лихомостя за часів повстання Черножара.

— Тут падає хорунжий князя Армонда, я зіскакую з коня, а навколо, не повірите, самі зрадники...

— Гей, пане, — раптом покликав Глендон Пал, — що то були за зрадники?

— Та вояки Черножара, хто ж іще.

Вогонь блимнув на криці у руках пана Глендона. Віспини на обличчі спалахнули червоним, як відкриті рани, а кожна жила напружилася, мов тятива арбалету.

— Мій батько бився за Чорного Дракона.

«Знову те саме». Дунк пирхнув. «За Червоного чи за Чорного?» — не личить питати таке в добрих людей. Одна біда з того.

— Я певний, пан Кайл не хотів образи вашому батькові.

— В жодному разі, — підтвердив пан Кайл. — Це все байки давно минулих днів. Червоний Дракон, Чорний Дракон... Чого нам сваритися через тее, хлопче? Ми тут усі — братчики зацного заплотного братства.

Пан Глендон зважив слова Кота. Здавалося, він пробував зрозуміти, чи з нього не глузують.

— Даемон Черножар не був зрадником! Старий король віддав меча саме йому, бо побачив у Даемоні справжню шляхетність, хоч той і народився байстрюком. Інакше чого б він вклав клинка Черножар до руки Даемона замість Даерона?

Король хотів віддати йому і престол теж. Бо Даемон був гідніший носити корону.

Впала тиша. Дунк чув тихе потріскування багаття, відчував, як шиєю лаяють комарі. Він ляпнув по них долонею і зиркнув на Яйка, бажаючи понад усе, щоб той мовчав.

— Я був малим хлопчиною, коли на Червонотрав'ї сталася битва, — мовив Дунк, коли ніхто більше не знайшов слів, — але потім служив зброєносцем лицареві, який бився за Червоного Дракона, і вже лицарем присягав панові, що бився за Чорного. За обидва боки стояло багато хоробрих та гідних вояків.

— Так, хоробрих і гідних, — примирливо пробурмотів Кайл-Кіт.

— А були й великі звитяжці. — Глендон Пал повернув щита, і всі побачили змальований на ньому знак: червоно-жовту вогняну комету на соболино-чорному полі. — В мені тече кров одного такого.

— То ви син Вогнепала, — раптом мовив Яйк.

Вперше усі побачили, як пан Глендон посміхається.

Пан Кайл-Кіт роздивився хлопця ретельніше.

— Як таке можливе? Скільки вам років? Та ж Квентин Пал загинув...

— ...коли я ще не народився, — закінчив пан Глендон. — Але у мені він ожив знову.

Молодик вкинув меча у піхви.

— Ви самі все побачите у Білостін'ї. Коли я заберу драконяче яйце як переможець турніру.

V

Наступного дня пророцтво пана Кайла справдилося. Недів пором не міг узяти всіх, хто бажав переїхати, тож пани Костян і Шевний мали їхати першими, разом зі своїми почтами. На це знадобилося кілька переходів, довших за годину кожен.

Подорожні мали подолати грязюку на березі, перевести коней та вози дошками пришибу, завантажити їх на пором і знову вивести на тому березі. Двоє князьків сповільнили справу ще більше, коли почали галасувати, хто має йти першим. Князь Шевний був старший, але Костян вважав свій родовід кращим.

Дункові нічого не лишалося, як чекати та нудитися.

— А з чоботом були б уже там, — дорікнув Яйк.

— Були б, — погодився Дунк, — але краще обличмо. Пан Костян та пан Шевний прибули першими. А до того ж вони вельможні князі.

Яйк скривив мармизу.

— Бунтівні князі.

Дунк похмуро зиркнув на нього.

— Чого це?

— Вони билися за Чорного Дракона. Власне, з цих двох бився один пан Шевний, а з ним батько пана Костяна. Ми з Аемоном колись перегравали ту битву на зеленому столі маєстра Мелаквіна мальованими воячками і маленькими прапорцями. Герб Костяна — срібний келих на чорному, чорна троянда на золотому. Його короґва стояла ліворуч у війську Даємона. А Шевний стояв з Лихим Булатом праворуч і трохи не помер від поранень.

— То стародавня історія. Зараз вони тут, так? Значить, схилили коліна, і король Даерон їм пробачив.

— Так, але...

Дунк защипнув губи хлопця пальцями.

— Стули пельку.

І Яйк стулив.

Щойно відійшов від берега останній гурт людей Шевного, як на березі з'явилися пан та пані Рідколіс із власним поштом, і чекати довелося знову. Заплотне братство після разом проведеної ночі розпалося. Пан Глендон тримався осібно, похмурий і нашоршений. Кайл-Кіт вирішив, що поки лицарям дозволять переїхати, то й полудень настане, а тому відділився від решти і спробував здобути прихильність пана Рідколіса, з яким був трохи знайомий. Пан Майнард увесь цей час пліткував з корчмаркою.

— Тримайся від отого добродія якнайдалі, — попередив Дунк Яйка. Щось у Бросквині його турбувало. — Він може виявитися розбійним лицарем, кат його зна.

Попередження тільки посилило цікавість Яйка до пана Майнарда.

— Ніколи не стрічав розбійних лицарів. Гадаєте, він хоче вкрати драконяче яйце?

— Гадаю, що пан Маслоплав приставить до свого добру варту. — Дунк почував шию, згризену комарями. — А ти як гадаєш, яйце виставлять на бенкеті? От би подивитися на таку чудасію!

– Я б показав вам своє, пане, та воно лишилося у Перелітку.

– Твоє?! Ти маєш драконяче яйце? – Дунк недовіжливо глипнув на хлопця, гадаючи, що за дурні жарти. – Звідки воно взялося?

– Від дракона, пане. Мені поклали його до колиски.

– Хочеш ляща у вухо? Драконів немає на світі.

– Немає, та яйця лишилися. Остання дракониця залишила кладку з п'яти яєць, а на Дракон-Камені є ще більше. Старі, ще до Танку. Всі мої брати теж мають такі яйця. Аеріонове наче зроблене зі срібла та золота, і ним біжать вогняні жилки. А моє біло-зелене, помержане вихорами.

– То кажеш, ти маєш драконяче яйце.

«Поклали до колиски.» Дунк звик до Яйка і весь час забував, що насправді поруч із ним – Аегон, принц драконового роду. «Ясна річ, йому до колиски поклали яйце».

– Гаразд, тільки не згадуй про нього там, де хтось може почути.

– Я не такий дурний, пане. – Яйк стихив голос. – Одного дня дракони повернуться. Це наснилося моему братові Даерону, і король Аерис теж читав у пророцтвах. Може, саме моє яйце налупиться. Ото було б розкішно.

– Справді?

Дунк чомусь сумнівався. Але, схоже, Яйк – ні на мить.

– Ми з Аемоном часто вдавали, що налупляться саме наші яйця. Якби налупилися, то ми могли б літати небом на драконах, як перший Аегон із сестрами.

– Еге ж, а якби усі інші лицарі у державі померли, то я б став Регіментарем Королегвардії. Якщо ті яйця такі дорогі, як сім дідьків, то навіщо пан Маслоплав вирішив віддати своє комусь іншому?

– Щоб показати державі, який він багатий.

– Та мабуть.

Дунк знову почував шию і зиркнув на пана Глендона Пала, який підтягував попруги на сідлі, чекаючи на перевіз. «Його коняку вже на тому світі зачекалися». Пан Глендон їхав на старому та низькому мерині з запалою спиною.

– Що ти знаєш про його батька? Чому його кликали Вогнепалом?

– За гарячу голову та руде волосся. Пан Квентин Пал був майстром-мечником у Червоному Дитинці. Він вчив науки бою мого батька та дядьків. І Великих Байстрюків теж. Король Аегон обіцяв ввести його у Королегвардію, тож Вогнепал примусив власну жінку вступити до братства сестер-мовчальниць. Але до часу, коли звільнилося місце, король Аегон помер, а король Даерон

замість нього ввів у Гвардію пана Вілема Вильда. Мій батько каже, що Вогнепал незгірше Лихого Булата тиснув на Даемона Чорножара, щоб той заявив свої права на корону. А потім врятував його від Королегвардії, надісланої Даероном. Пізніше Вогнепал вбив пана Листоброда коло воріт Ланіспорту, примусив Сивого Лева тікати й ховатися на Скелі. На переїзді Мандела він порубав одного за іншим синів пані Пенроз. Кажуть, що зберіг життя останньому на знак ласки до його матері.

— Це він шляхетно вчинив, — визнав Дунк. — То пан Квентин загинув на Червонотрав'ї?

— Ще раніше, пане, — відповів Яйк. — Якийсь лучник пустив йому стрілу в горло, коли той злавив з коня коло струмка напитися. Простого звання стрілець, ніхто й не пам'ятає його імені.

— Той простий люд стає небезпечний, як затамить собі в голову вбивати князів та зацних лицарів.

Дунк побачив, як озером повзе пором.

— Осьде він нарешті.

— Повільно якось. То ми поїдемо до Білостін'я, пане?

— Чому б ні? Хочу подивитися на яйце. — Дунк посміхнувся. — Якщо виграю той турнір, то ми обидва матимемо драконячі яйця.

Яйк кинув на нього якийсь непевний погляд.

— Що таке? Чого витріщився?

— Я б вам сказав, пане, — урочисто відповів хлопчик, — але мені треба вчитися припинати язика.

VI

Заплотних лицарів посадили набагато нижче солі — ближче до дверей, аніж до почесного помосту. Білостін'я було зовсім новим, як для замку: його звів якихось сорок років тому дід нинішнього господаря. Довколишній простий люд обзивав замок Молочнею, бо його мури, башти й палати були вибудовані з гарно обтесаного білого каменю, виламаного у Долині Арин і привезеного через гори за великі гроші. Всередині замок пишався підлогами та стовпами з молочно-білого мармуру, помережаного золотими жилками; крокви над головою були витесані з блідих стовбурів оберіг-дерев. Дункові не вистачало уяви скласти, скільки те все мало коштувати.

Трапезна палата, проте, була менша, ніж в інших замках, які він знав. «Під дах пустили, то й добре» – подумав Дунк, посівши місце на лаві між паном Майнардом Бросквином та Кайлом-Котом. Хоча їх не запрошували, але на учту пустили відразу: вважалося недобре відмовляти лицареві у гостині на своє весілля. А от молодому панові Глендону довелося тяжко.

– Вогнепал не мав ніякого сина! – почув Дунк гучні слова управителя пана Маслоплава.

Юнак відповів щось гаряче, кілька разів згадав ім'я пана Моргана Вишеграда, але управитель стояв на своєму твердо. Щойно пан Глендон торкнувся руків'я меча, як з'явилося з десятків стражників при списках. Якусь мить здавалося, що зараз розпочнеться кровопролиття. Справу врятувало лише втручання дебелого білявого лицаря на ймення Кірбі Пім. Дунк сидів надто далеко, аби чути, але бачив, як Пім обійняв управителя за плечі й щось зашепотів йому у вухо, підсміючись. Управитель вишкірився і звернувся до пана Глендона так, що хлопець геть побуряковів. «Зараз або заплаче» – подумав Дунк, спостерігаючи за ним, – «або когось уб'є». Але після того молодого лицаря таки пустили на учту в замковій палаті.

Бідному Яйкові пощастило менше.

– Трапезна – для панства та лицарства, – бундючно повідомив замковий підчаший, щойно Дунк спробував провести хлопця досередини. – Для зброєносців, стремених слуг і стражників ми поставили столи надворі.

«Якби тобі натякнули, хто він такий, ти б йому на помості поставив престол із подушками.» Дункові не надто подобалися з виду інші зброєносці. Кількоро були одного віку з Яйком, але більшість старші, а то й старі – побиті життям горлорізи, які давно вирішили служити лицарям замість пнутися у лицарі. «А може, все вирішила за них доля.» Лицарство вимагало не самого лише шляхетського гонору та вправності зі зброєю. Кінь, меч, обладунок – то все коштувало чималих грошей.

– Думай, що кажеш, – навчав він Яйка, перш ніж залишити у товаристві зброєносців. – Тут сидять дорослі чоловіки, вони не терпітимуть твого зухвальства. Сиди, їж, слухай. Може, про щось цікаве дізнаєшся.

Для себе Дунк не бажав нічого кращого, ніж заховатися від гарячого сонця з келихом вина та набити черево як слід. Навіть заплотний лицар стомлюється по півгодини жувати кожний малесенький шматочок. На місцях нижче солі подавали не надто вишукані страви, але вдосталь, щоб наїстися, а Дунк нічого кращого й не просив.

Але, як казав старий, чим хлоп пишається, того пан встидається.

– Мені не личить сидіти отут! – гаряче заявив пан Глендон Пал до підчашого. До бенкету він вдягнув чистого жупана, старого, але справного, з золотим шиттям на рукавах та комірі. – Ви чули, хто був мій батько?

– Поза сумнівом, знаний лицар та вельможний пан, – відказав підчаший, – але тут таких багато. Сідайте онде тамочки або гуляйте деінде, пане. Мені байдуже.

Зрештою хлопець, кривлячись, сів, де сказали – нижче солі з рештою супутників. Біла довга палата наповнювалася, усе нові лицарі громадилися на лавах. Натовп був більший, ніж Дунк чекав; скидалося, що багато гостей прибули дуже здалеку. Вони з Яйком не бували у такому шляхетному товаристві з часів Ясенбродської луки; Дунк аж стомився гадати, яка ще вельможна особа може з'явитися наступної миті. «Треба нам було сидіти під заплотом і спати під деревами» – подумав він, – «бо й справді впізнають».

Коли служба поклав на скатертину перед кожним буханець хліба, Дунк про себе подякував, що його відволікли від думок. Він розрізав буханця уздовж, вибрав нижню половину, зробивши миску, а верхній шмат з'їв. Хліб був черствий, та порівняно з солониною видавався збитими вершками – його хоча б можна було вкусити, не вимочуючи у пиві, молоці або воді.

– Пане Дункане! Схоже, ви викликаєте чимало уваги, – зауважив пан Майnard Бросквин, поки повз них до високих місць пошани у голові палати в супроводі чималого почту крокував князь Вирвел. – Дівчата на помості не зводять з вас очей. Заприсягнуся, що більшого на зріст чоловіка вони ще не бачили. Навіть сидючи, ви на пів-голови вищі за будь-кого у палаті.

Дунк згорбив плечі. Він зник, що на нього витріщаються, але не був з того у захваті.

– Хай собі дивляться.

– Онде під помостом сидить Старий Бик, – вів далі пан Майnard. – Про нього кажуть «здоровезний», а я бачу, що найздоровіше в нього черево. Та ви поряд із ним – просто велетень.

– Дійсно так, пане, – мовив один із сусідів по лаві, похмурий чолов'яга з жовчним лицем, убраний у сіре та зелене. Очі він мав малі й хитрі, близько посаджені під тонкими вигнутими бровами. Щелепу облямовувала ошатна чорна борідка, яка врівноважувала трохи вже рідкувате волосся. – На цьому полі сама тільки статура робить вас одним із найстрашніших суперників.

– Я чув, що має приїхати Харциз Бракенський, – мовив хтось далі на лаві.

– Гадаю, що не приїде, – відповів чоловік у сірому та зеленому. – Це ж тільки невеличка забава на знак радісної нагоди його вельможності. Одні покличуть у дворі, інші у ліжку. Подія не варта уваги такого знаного лицаря, як Ото Бракен.

Пан Кайл-Кіт ковтнув вина.

– Готовий битися об заклад, що й шановний пан Маслоплав сам на поле не вийде. А буде заохочувати своїх поборників з холодку панської ложі.

– То побачить, як його поборники падають один за одним, – встряг пан Глендон Пал, – а наприкінці віддасть мені драконяче яйце.

– Пан Глендон є сином Вогнепала, – пояснив пан Кайл новому співбесіднику.

– А чи не пошануєте ви нас вашим ім'ям, пане?

– Мене кличуть Утор Підлисток, і я – син не надто відомого батька.

Шати пана Підлистка були з доброго краму, чисті, охайні, добре припасовані, але простого крою. Делію скріплювала срібна застібка у вигляді слимака.

— Якщо ваш спис не коротший за язика, пане Глендоне, то ви навіть і цьому здорованю дасте ради.

Пан Глендон зиркнув на Дунка, поки наливали вино.

— Якщо ми битимемося, він впаде. До його зросту мені байдуже.

Дунк почекав, поки служка наллє і йому.

— Я краще володію мечем, аніж списом, — визнав він, — а ще краще сокирою. Чи не влаштують тут бугурту?

В бугурті Дунків зріст і сила грали вирішальну роль; там він знав напевне, що легкої перемоги не віддасть нікому. Але кінний двобій — то зовсім інша справа.

— Бугурту? На весілля? — вирячився пан Кайл. — Та це ж проти всякого звичаю!

Пан Майnard гигикнув і мовив:

— Шлюб — то битва незгірше від бугурту, як скаже вам кожен одружений чоловік.

Тоді реготнув і пан Утор.

— Ні, на жаль, бугурту не буде, тільки кінний бій. Але окрім драконячого яйця, пан Маслоплав обіцяв тридцять золотих драконів переможеному в останньому двобої та ще по десять — тим лицарям, яких виб'ють у двох попередніх.

«Десять драконів — це зовсім непогано». За десять драконів можна купити кобилу і їздити на Громі тільки у бою. За десять драконів можна купити Яйкові обладунок, а ще лицарське шатро з вигаптуваним на ньому Дунковим деревом та падаючою зіркою. «Десять драконів — це смажені гуси, окости та пироги хоч би і щодня.»

— До того ж переможці двобоїв отримують викупи, — мовив пан Утор, вичищаючи зсередини свого буханця, — а ще я чув, що люди ставлять чималі заклади. Пан Маслоплав сам легковажити грошима не любить, але серед його гостей є завзяті гравці.

Тільки-но він це сказав, як під сурми з балкону музик у дверях з'явився сам пан Амброз Маслоплав. Дунк звівся на ноги разом з усіма, поки Маслоплав вів візерунчастими мирійськими килимами до помосту за руку свою нову дружину. Дівчині було п'ятнадцять років, і вона щойно розквітла. Її вельможному чоловікові було п'ятдесят, і він щойно овдовів. Шоками вона була рум'яно-рожева, він — посірілий. Обрядова кирея молодой, вишита зеленим, білим та жовтим, волочилася за нею і видавалася такою жаркою та

важкою, що Дунк дивувався, як вона взагалі її тягне. Пан Маслоплав теж видавався жарким та важким. Його ріденьке солом'яне волосся спадало нижче від дебелих щелеп.

Батько нареченої крокував одразу за нею, ведучи за руку свого малого сина. Князь Фрей з Переїзду був стрункий чоловік у ошатному синьо-сірому вбранні, а його спадкоємець – хлопчик чотирьох років з крихітним підборіддям і шмаркатим носом. Наступними йшли пани Костян та Різлей з панями дружинами, дочками пана Маслоплава від першого шлюбу. Далі з'явилися дочки Фрея зі своїми чоловіками. Проїшов пан Гормон Пик, пани Рідколіс та Шевний, а слідом різні дрібні господарі та земельні лицарі. Серед них Дунк помітив Яна Скрипаля та Алина Глушняка. Пан Алин, здавалося, був напідпитку, хоча бенкет ще й не починався.

Коли вони нарешті всілися на помості, високий стіл виявився так само переповнений, як і лави унизу. Пан Маслоплав із нареченою сиділи на пухких подушках, покладених на подвійному престолі з визолоченого дубу. Решту розсадили по високих кріслах із примхливо різьбленими поручнями. На стіні позаду них із кроків звисали дві величезні корогви: подвійні башти Фреїв, сині на сірому, та зелено-біло-жовті хвилі Маслоплавів.

Проказати першу здравицю випало князеві Фрею.

– За короля! – виголосив він коротко і просто.

Пан Глендон простяг свого келиха над балійкою з водою. Дунк цокнувся з ним, паном Утором і рештою сусідів. Усі випили.

– За пана Маслоплава, нашого щедрого хазяїна! – запропонував Фрей наступну здравицю. – Хай Батько дарує йому довге життя і багато синів.

Знову випили.

– За пані Маслоплав, юну прекрасну діву, мою дорогу донечку! Хай Матір дарує їй плодючість. – Фрей посміхнувся до молодої. – Я хочу онука ще в цьому році. А ще краще мене втішать близнюки. Отже, дорогенька, цієї ночі добре збивайте масло разом зі своїм чоловіком!

Сміх заgrimів під кроквами, і гості перехилили ще по чарці. Вино було міцне, червоне, солодке.

Далі князь Фрей мовив:

– А тепер вип'ємо за Правицю Короля, князя Бріндена Водограя. Нехай лампадка Стариці освітить йому шлях до мудрості!

Він підняв золотого келиха і випив разом із паном Маслоплавом, його нареченою та рештою гостей на помості. Нижче солі пан Глендон перекинув келиха і вилив його на підлогу.

– Прикре марнування доброго вина, – зазначив Майнард Бросквин.

– Я не питиму за братовбивцю, – мовив пан Глендон. – Князь Кровоцрук – ворожбит і байстрюк.

– Народився він байстрюком, – погодився пан Утор, – але ж ясновельможний батько взаконив його на смертному одрі.

І він випив до дінця, як і пан Майnard, і багато інших у палаті. Та майже стільки ж людей поставили келихи, не пивши, або й перекинули їх, як зробив Пал. Дунк відчув обтяжливу вагу келиха у руці. «Скільки очей має пан Кровокрук?» – питала загадка. – «Тисячу, і ще одне.» Здравиці лунали одна за одною; їх проказував то князь Фрей, то хтось інший. Випили за молодого князя Таллі, зверхнього володаря над Маслоплавом, який знайшов собі привід не їхати на це весілля. Випили здоров'я Лео Довгого Шпичака, князя Вирію, який, за чутками, нездужав. Випили за пам'ять відважних мертвих. «Так» – подумав Дунк, згадуючи. – «Радо вип'ю за них.» Пан Ян Скрипаль проказав останню здравицю:

– За моїх хоробрих братів! Я певен, вони зараз усміхаються до нас.

Дунк не мав наміру стільки пити, бо ж назавтра починалися двобої. Але келихи наповнювали до кожної здравиці, а в нього раптом прокинулася чималенька спрага. «Ніколи не відмовляйся від келиха вина чи рогу пива» – казав йому колись пан Арлан, – «бо наступного можеш скуштувати аж за рік». «Нечемно було б не випити за молоду та молодого» – сказав він собі, – «а не випити за короля та його Правицю ще й небезпечно, коли навколо самі незнайомці».

На щастя, здравиця Скрипаля виявилася останньою. Пан Маслоплав підвівся статечно, аби подякувати гостям за те, що прийшли, і пообіцяти добру забаву назавтра.

– Тож починаймо учту!

За високим столом подавали молочних паців, павлинів у пір'ї, величезну шуку з кіркою подрібненого мигдалю. Нижче солі ані шматочка з цих страв не нюхали. Порося тут замінила солонина, вимочена в мигдалевому молоці й добре приперчена. Замість павлинів подали каплунів, запечених до хрумкої брунатної кірочки, набитих цибулею, травами, грибами та смаженими каштанами. Замість шуки внизу іли розсипчасті білі шматки засмаженої тріски, подані у глибоких полумисках і политі якоюсь смаковитою темною підливкою, що її Дунк не зміг достеменно упізнати. На столі стояв також горошок, ріпа з маслом, морква з медом, визрілий білий сир, який смердів незгірше від Беніса Бурошита. Дунк з охотою куштував від усього, але непокоївся, чи добре погодували Яйка у дворі. Про всяк випадок він запхав у кишеню кобеняка половину каплуна, кілька шматків хліба і трохи білого сиру.

Поки товариство частувалося, кози та скрипки грали жвавих пісеньок, а балачки потроху звертали на завтрашні двобої.

– Пана Франклина Фрея добре знають на Зеленозубі, – казав Утор Підлисток, який, схоже, знався на всіх місцевих звитяжцях. – Онде він на помості, дядько нареченої. Приїхав Лукас Острівець із Відьминої Багви, ним не можна нехтувати. Так само, як і паном Мортімером Гребеняком з Гостроклішні. Не рахуючи названих, до забави стануть головне заплотні лицарі та сільські зухи. З-поміж останніх найкращими вважаються Кірбі Пім та Галтрі Зелений.

Але жодному з них не рівнятися до зятя пана Маслоплава – Чорного Тома Гедля. О, то лютий гемон. Кажуть, завоював руку старшої доньки його вельможності тим, що вбив трьох інших залицяльників. А колись зсадив з коня самого князя Кастерлі-на-Скелі.

– Невже молодого пана Тибольта? – запитав пан Майнард.

– Ні, старого Сивого Лева, який помер навесні.

Так люди казали про померлих від Великої Весняної Пошесті. «Помер навесні». Навесні померло багато десятків тисяч людей, серед інших – король та два юні принци.

– Не слід скидати з рахунку пана Буфорда Булвера, – мовив Кайл-Кіт. – Старий Бик убив на Червонотрав'ї чотири десятки людей.

– Щороку їх чомусь стає дедалі більше, – зауважив пан Майнард. – Але Булвер своє відвоював. Погляньте-но самі. За шістдесят років, м'якотілий, жирний, майже сліпий на праве око.

– Не турбуйтеся шукати переможця по всьому замкові, – мовив голос позаду Дунка. – Осьде я, панове. Дивіться і звеселяйтеся.

Дунк обернувся і побачив над собою пана Яна Скрипалю з загадковою усмішкою на вустах. Він мав на собі білого шовкового кунтуша з прорізними рукавами, облямованими червоним еддабом – такими довгими, що їхні кінці висіли нижче колін. На грудях у нього лежав важкий срібний ланцюг з величезними чорними аметистами, які пасували до його очей. «Той ланцюг коштує дорожче за все, що в мене є» – подумав Дунк.

Вино додало рум'янцю щокам пана Глендона та запалило полум'ям його прищі.

– Хто ви такий, аби отак вихвалитися?

– Мене кличуть Яном Скрипалем.

– То ви музика чи воїн?

– Так сталося, що я можу зіграти гарної пісні хоч на спиці, хоч на просмоленому луці. На кожному весіллі потрібен співець, а на кожному турнірі – таємничий лицар. Можна мені до вас? Маслоплав шляхетно припросив мене до помосту, але мені краще сидиться у товаристві моїх братів-заплотних лицарів, ніж серед рожевих пань та поважних старців.

Скрипаль лягнув Дунка по плечі.

– Будьте мені другом і посуньтеся, пане Дункане.

Дунк посунувся.

– Вам уже не дісталось страви, пане.

– То байдуже. Я знаю, де в Маслоплава кухня. Але вино, сподіваюся, знайдеться?

Від Скрипаля пливли пахощі помаранчів та лимонів з присмаком якоїсь невідомої східної прянощі. Може, мускатного горіха – Дунк не сказав би напевне. Що він, зрештою, тямив у мускатних горіхах?

– Ваші вихвалання не надто шляхетні, – заявив пан Глендон.

– Хіба? Тоді мушу просити вас про вибачення. Я б ніколи не завдав образи синові Вогнепала.

Юнака це застигло зненацька.

– То ви знаєте, хто я?

– Син свого батька, сподіваюся.

– Дивіться-но! – вказав пан Кайл-Кіт. – Весільний пиріг!

Його штовхали крізь двері шестеро кухарчуків на широкому возику з коліщатами. Пиріг був рум'яний, хрумкий та величезний. Зсередини нього доносилися звуки: цвірінкання, квохтання, тукотіння. Пан та пані Маслоплав зійшли з підвищення, щоб зустріти пиріг, разом тримаючи у руках меча. Коли вони розрізали його навпіл, зсередини вилетіло і почало пурхати палатою з півсотні пташок. На інших весільних бенкетах, які відвідував Дунк, пироги наповнювали самими голубами чи якимись співочими птахами, але у цей посадили одразу сойок, жайворонків, різного роду голубів, пересмішників, солов'їв, малих брунатних горобців і навіть великого червоного папугу.

– Двадцять і один різновид птахів, – зазначив пан Кайл.

– Двадцять і один різновид пташиного посліду на голову, – підхопив пан Майнард.

– Ви не маєте поетики у серці, пане мій.

– Зате ви маєте лайно на плечі.

– Так і треба наповнювати пиріг, – пирхнув пан Кайл, чистячи жупана. – Пиріг позначає шлюб, а в справжньому шлюбі є багато усього: радість і горе, біль і насолода, кохання, хіть і вірність. Ось і птахів має бути багато різних. Ніхто з чоловіків не знає достеменно, що йому принесе нова дружина.

– Дірку між ніг, – відповів Бросквин, – бо навіщо ж беруть дружин?

Дунк відсунувся від столу.

– Піду вийду на свіже повітря.

Насправді він ішов відлити, але у шляхетному товаристві личило казати про свіже повітря.

– Прошу добродіїв вибачити мені.

— Поспішіть назад, пане, — закликав Скрипаль. — Ще будуть жонглери, та й вкладання на постіль пропускати не варто.

Знадвору нічний вітер лизнув Дунка, наче язик велетенського звіра. Втоптана земля двору, здавалося, рухалася під ногами... а може, це він хитався. Поле для турніру було влаштоване посередині зовнішнього дворища. Між стінами збудували триярусний поміст для глядачів, щоб пан Маслоплав та його шляхетні гості могли сидіти у затінку на подушках. На обох кінцях поля стояли шатра, де лицарі могли вдягнути обладунки. Напоготові чекали риштунки з турнірними списками.

Коли подих вітру на мить розвіяв прапори над головою, Дунк відчув запах вапна, яким було побілено перепону між вершниками на полі. А тоді рушив на пошуки внутрішнього дворища — знайти Яйка і надіслати його до розпорядника забави. Адже зброєносець мав записати хазяїна до двобоїв — такий був його обов'язок.

Але Білостін'я Дунк не знав, тому рушив у геть протилежний бік і опинився коло псярні, де хорти почули його запах і вибухнули гавкотом та гарчанням. «Чи то горлянку мені хочуть вирвати» — подумав він, — «чи то каплуна з кишені поцупити». Він повернувся тим шляхом, яким прийшов, проминув септ. Якась жінка пробігла повз нього, давлячись сміхом, а за нею гнався лисий лицар, падаючи на кожному кроці. Зрештою жінка мусила повернутися і допомогти йому підвестися. «Треба піти до септу і попрохати Седмицю поставити мені отого лицаря за першого супротивника.» Але так чинити не личило побожному воїнові. «Мені б краще до нужника, а не до септа.» Десь недалеко були кущі... онде під прогоном білих кам'яних сходів. «Та й кущі нічим не гірші.» Він пропхався досередини і розв'язав штани. Міхур ладний був луснути. Струмись, здавалося, не скінчиться ніколи.

Десь нагорі відчинилися двері. Дунк почув кроки на сходах, човгання чобіт по каменю.

— ...оці злидні, що ти нам тицяєш у очі. Без Лихого Булата...

— Гойдав я того Лихого Булата, — пробурчав знайомий голос. — Жодному байстрюкові не можна вірити, навіть йому. Кілька перемог, і він хутенько гайне через море.

«Князь Пик». Дунк затамував подих... і струмись теж.

— Легше балакати про перемоги, ніж здобувати їх.

Цей співбесідник мав глибший голос, аніж Пик: басовито гуркотів, мов із бочки, ще й люто-запекло.

— Старий Молочар хоче, щоб його отримав хлопець. І решта теж вимагатиме. Ловке базікання та гарнющі очі того не замінять.

— Дракон би вирішив усе. Принц наполягає, що яйце вилупиться. Він бачив це уві сні — так само, як смерть братів. Живий дракон переманить на наш бік стільки вояків, скільки нам заманеться.

– Сон – то ще не дракон. Кажу тобі, Кривокрук не марнує часу на сни. І нам потрібен воїн, а не сонько. Чи є хлопець справжнім сином свого батька?

– Ти роби, що обіцяв, а то вже моя справа. Щойно матимемо золото Маслоплава і мечі дому Фрей, як Гаренгол піде за нами, а тоді й Бракени. Ото розуміє, що не здатен встояти сам..

Розмова віддалялася, голоси слабшали, і Дунків струмись знову зацибенів. Потім він струсив краплі, зав'язав штани і пробурмотів: «Син свого батька. Це ще хто? Син Вогнепала?».

Поки він вибрався з-під сходів, двоє панів уже далеко відійшли двором. Дунк трохи не закричав їм услід, щоб побачити обличчя, але схаменувся, бо був сам-один і неозброєний, ще й добряче напідпитку. «Та де там напідпитку – п'яний, як чіп.» Він постояв і поміркував ще трохи, а тоді закрокував назад до трапезної.

Всередині саме подали останню страву, і почалися веселощі. Одна з дочок пана Фрея зіграла «Два серця б'ються як одне» на високій арфі. Вийшло жалюгідно. Штукарі кидали один одному палаючі смолоскипи, стрибали й переверталися у повітрі. Небіж пана Фрея заспівав «Ведмедя та красну дівку», а пан Кірбі Пім став вибивати лад на столі дерев'яною ложкою. Пісню підхопили інші, й зрештою заревла уся палата: «Бурий, чорний, волохатий, жив ведмідь побіля хати!» Пан Крестав відійшов до сну за столом, вклавши обличчя у калюжу вина. Тим часом пані Вирвел почала ржмсати й голосити, але чого саме, достеменно ніхто не відав.

Вина лилися рікою. Міцні вертоградські червоні поступилися місцем тутешнім зборам; принаймні так казав Скрипаль, бо Дунк, правду кажучи, різниці не помітив. Була тут і трав'яна наливка, якої він теж скуштував келиха. «Може, наступного питиму аж через рік.» Інші заплотні лицарі – усі як один хвацькі бабії, якщо вірити їхнім словам – забалакали про жінок, яких знали. Дунк раптом спитав себе, де це сьогодні може бути Тансела. Де була пані Роганна, він знав: у своєму ліжку в замку Холоднокоп, поруч із старим паном Явтухом, який хропить собі крізь вуса. Тому спробував про неї не думати. «Цікаво, а вона про мене думає?» – запитав він себе.

Його сумовиті роздуми грубо перервав гурт розмальованих карликів. Вони вискочили з черева дерев'яної свині на колесах і заходилися бігати за блазнем князя Маслоплава навколо столів, лупцюючи того надутим свинячим міхуром, який видавав непристойний звук при кожному влучанні у ціль. Нічого смішнішого Дунк не бачив багато років, отож реготав разом з усіма. Син князя Фрея так захопився карликовими витівками, що приєднався до них і узявся лушпарити гостей бенкету тим самим міхуром, якого позичив у карликів. Хлопчисько видавав найбридкіший сміх, якого Дунк чув за життя: пронизливу переливчасту гикавку, зачувши яку, хотілося схопити його і перекинути через коліно, а то й навіть вкинути до колодязя. «Хай лишень уперішить мене тим міхуром – отоді побачимо.»

– Онде сват, який влаштував цей шлюб, – кинув пан Майnard, коли шмаркач без підборіддя з вереском пробігав повз них.

– Як це?

Скрипаль підняв порожнього келиха, служник налив вина. Пан Майнард зиркнув у бік помосту, де молода годувала чоловіка черешнями.

— Його мосць не перший, хто маститиме цю булочку маслом. Кажуть, що вінець цноти нареченої зірвав якийсь кухарчук ще у Близнюках, де вона прокрадалася на кухню задля пристрасних зустрічей з ним. Але якось уночі слідом за нею хвостом причепився малий брат. Коли він побачив, як на кухні роблять звіра о двох спинах, то страшенно заверещав. Набігли кухарі та стражники, і що ж вони знайшли? Молоду панну та її кухарча — голісіньких, як мати вродила, на мармуровій плиті, де кухар тісто викочує, ще й у борошні з ніг до голови.

«Цього не може бути» — подумав Дунк. Пан Маслоплав має великі земельні статки і чималі скрині золота. Нащо йому одружуватися з дівчиною, зіпсованою кухарчуком, і віддавати на знак цього шлюбу драконяче яйце? Фреї з Переїзду — нічим не краший рід, ніж Маслоплави. Уся різниця, що одні живуть з мостового мита, а інші з корів. «Пани й підпанки... Хто коли їх зрозуміє?» Дунк з'їв горіхів і поміркував над тим, що підслухав, поки сцяв. «Дунк-пивдунк, що ж ти таке чув?» Він випив іще келих трав'яної наливки, бо перший йому сподобався. А тоді поклав голову на руки і заплющив очі на якусь мить, щоб дати їм перепочинок від диму.

VII

Коли очі знову розплющилися, половина весільних гостей стояла на ногах і волала:

— На постіль! На постіль їх!

Вони так галасували, що збудили Дунка від надзвичайно приємного сну за одночасної участі Тансели Зависокої та Червонястої Вдовиці.

— На постіль! На постіль! — гриміли заклики товариства.

Дунк сів прямо і протер очі.

Пан Франклин Фрей схопив наречену до рук і поніс проходом, а навколо юрмилися чоловіки та хлопці. Пані за високим столом оточили пана Маслоплава. Пані Вирвел очуняла від свого горя і намагалася витягти його вельможність з крісла, поки одна з його дочок розв'язувала йому черевики, а ще якась із пань Фрей підтягувала сорочку догори. Маслоплав марно відбивався від них і реготав. Він був п'яний, Дунк ясно бачив, а пан Франклин — ще п'яніший... такий п'яний, що трохи не впустив наречену. Ледве Дунк збагнув, що діється, як Ян Скрипаль підсмикнув його на ноги.

— Сюди! — заволав він. — Хай її несе велетень!

Наступної миті Дунк уже виDIRався вгору баштовими сходами, а в руках у нього звивалася наречена. Як він тримався на ногах, Дунк і сам не розумів. Мало того, що дівчина не бажала висіти тихо, але ж навколо ще й юрмилися чоловіки, солоно жартували, що слід би викачати її у борошні та добре розім'яти на столі, а тим часом не забували потроху здирати з неї одяг. Карлики теж приєдналися до втіхи. Вони совалися в Дунка під ногами, реготали і лупцювали по ногах міхурами – йому доводилося добряче упрівати у намаганнях не запнутися на них.

Дунк не мав уявлення, де знаходиться опочивальня пана Маслоплава, але інші чоловіки штовхали й тягли його в потрібний бік. До того часу наречена хихотіла в нього на плечі, вся зчервоніла і майже гола, не рахуючи панчохи на лівій нозі, яка незбагненним чином витримала підйом сходами. Дунк теж налився червоним, і зовсім не від зусиль. Якби, на щастя, усі очі не були прикуті до нареченої, то кожен би побачив, як у нього стоїть у штанях. Пані Маслоплав нічим не нагадувала Танселу Зависоку, але звиваючись голою в його руках, вона таки примусила його згадати про ту, іншу. «Тансела Зависока, так її прозивали. Але для мене – зовсім не зависока.» Він подумав, чи ще колись побачить її. Деякими ночами вона, здається, йому снилася. «Тобі, бовдунку, снилося, що ти їй не байдужий.»

Опочивальня пана Маслоплава, яку він нарешті знайшов, виявилася велика та розкішна. Підлогу вкривали мирійські килими, у поставцях та по стінах горіло з сотню запашних свічок, а коло дверей стояв панцирний обладунок, викладений золотом та коштовним камінням. В опочивальні був навіть окремих нужник, влаштований у невеличкій кам'яній западині на зовнішній стіні.

Щойно Дунк скинув наречену на весільне ложе, як поруч із нею туди застрибнув карлик і вправно захопив за цицьку. Дівчина заверещала, чоловіки вибухнули реготом, а Дунк ухопив карлика за комір і відтяг від пані. Той відчайдушно хвицявся ніжками, а Дунк тяг його до дверей, аби викинути геть, коли раптом побачив драконяче яйце.

За наказом пана Маслоплава яйце поклали на чорну оксамитову подушку на мармуровому підвищенні. Воно було набагато більше, ніж куряче, хоча й не таке велике, як він спершу гадав. Поверхню вкривали крихітні червоні лусочки – у світлі свічок та каганців вони сяяли, мов самоцвіти. Дунк упустив карлика на підлогу і підняв яйце, аби потримати хвилю. Воно було важче, ніж він гадав. «Таким можна голову комусь розбити, а шкаралупа й не трісне.» Луска під пальцями була гладенька, темно-червоне забарвлення сяяло та переливалося, коли він повертав яйце у руках. «Кров та вогонь» – подумав він, але на яйці траплялися ще й золоті цяточки, і завитки чорні, мов ніч.

– Гей, ти! Що це ти робиш, добродію?

На нього витріщався лицар, якого він не знав: дебелий чоловік з вугільно-чорною бородою та чиряками на обличчі. Але здригнутися його примусив голос: басовитий, лютий. «Це він, отой чоловік з Пиком у дворі» – зрозумів Дунк. А чоловік тим часом наказував:

– Поклади яйце. Буду вдячний, якщо ти прибереш свої брудні пальці від скарбу його вельможності. Або ж, Седмицею присягаюся, пошкодуеш.

Лицар був значно тверезіший за Дунка, тому послухатися наказу видалося доречним. Дунк обережно поклав яйце на подушку і витер пальці рукавом.

— Я не бажав нічого поганого, пане.

«Дунк-бовдунк, тупіший за замковий кут.» А тоді проштовхався повз чорнобородого геть із опочивальні.

На сходах галасували: чулися радісні вигуки, дівоче хихотіння. То жінки тягнули пана Маслоплава до його молодої. Дунк не бажав стрічатися з ними, тому пішов нагору, а не вниз, і опинився на даху башти під зірками. Навколо нього розливалось бліде сяйво замку в місячному світлі.

Дунка паморочило випите вино, і він сперся на поручень. «Чи мене зараз знудить? Навіщо я чіпав те яйце?» Він пригадав лялькову виставу Тансели і дерев'яного дракона, який спричинив увесь той клопіт в Ясенброді. Від цих спогадів Дунк, як завжди, відчув себе винуватим. «Аби врятувати ногу заплотного лицаря, загинуло троє добрих воїнів.» Якесь безглуздя. «Вчися на своїх помилках, бовдунк. Не таким, як ти, мішатися до справ із драконами чи їхніми яйцями.»

— Наче виліплений зі снігу.

Дунк обернувся. Позаду стояв усміхнений Ян Скрипаль у шовках та парчі.

— Хто виліплений зі снігу?

— Замок. Білий камінь під місячним сяйвом. Ви колись бували на північ від Перешийку, пане Дункане? Я чув, там сніжить навіть улітку. Вам доводилося бачити Стіну?

— Ні, мосьпане. — «Чого це він про Стіну?» — Але ми саме туди їдемо. Ми з Яйком. На північ, до Зимосічі.

— От би й мені з вами. Ви б мене провели.

— Провели? — Дунк вишкірився. — Та вона ж стоїть на кінці королівського гостинця. Тримайтеся дороги, їдьте на північ, і не проминете.

Скрипаль засміявся.

— Мабуть, не промину... хоча ви, мабуть, здивуетесь, чого тільки люди не минають.

Він підійшов до поручнів і роздивився навкруги замку.

— Кажуть, на півночі живуть дикі люди, а в лісах повно вовків.

— Га? Мосьпане, що привело вас на дах?

— Мене шукав Алин, але я не бажав, щоб мене знайшли. Він, той Алин, стає нудний і нав'язливий, як нап'ється. Я бачив, як ви втекли з тієї пекельної опочивальні, і утік слідом за вами. Я випив забагато, але не стільки, щоб мені стало духу витримати вигляд голого Маслоплава.

Він загадково посміхнувся до Дунка.

— Я бачив вас уві сні, пане Дункане. Ще перед тим, як побачив на власні очі. Тому на дорозі я одразу вас упізнав, наче старого друга.

Дунка охопило дивне відчуття: таке вже траплялося раніше. «Ви мені снилися, казав той. Мої сні не схожі на ваші, пане Дункане. Мої справджуються.»

— Бачили мене уві сні? — промимрив Дунк нерозбірливим від вина голосом. — У якому сні?

— Ось якому, — відповів Скрипаль. — Я бачив вас у білому з голови до п'ят, а з ваших широких плечей спадало біле корзно. Ви були Білим Мечем, пане, присяжним братчиком Королегвардії, найславетнішим лицарем Семицарства, і жили задля того, щоб захищати вашого короля і служити йому.

Він поклав руку на Дункове плече.

— Вам снився той самий сон. Я знаю це.

Це була правда. «Першого ж разу, коли старий дав мені потримати свого меча.»

— Кожний хлопчик мріє служити у Королегвардії.

— Але тільки семеро з них, виростаючи, вдягають біле корзно. Чи не хотіли б ви стати одним з таких хлопчиків?

— Я? — Дунк випростався з-під паничевої долоні, яка м'яла йому плече. — Може, й так. Або ні.

Лицарі Королегвардії вступали на службу до кінця життя, присягалися не мати дружин, не володіти землею. «Я ще можу колись знайти Танселу. Чому мені не можна мати дружину і синів?»

— Мої сні нічого не важать. Тільки король приймає до Королегвардії.

— Тоді мені, мабуть, доведеться забрати собі престол. Але це трохи важче, ніж навчити вас грати на скрипці.

— Та ви п'яні.

«Еге ж, кпинить гава на крука — чорним пір'ям доріка.»

— На диво п'яний, просто на диво. Від випитого вина усе здається можливим, пане Дункане. Ви б виглядали у білому, як бог, кажу вам напевне, але якщо ви не любите цей колір, то може, полюбите княжий титул?

Дунк засміявся йому в обличчя.

— Та ні, я б краще розправив великі блакитні крила і полетів. Одне незгірш від іншого. І справдиться так само.

— Тепер ви з мене глузуєте. А справжній лицар ніколи не глузує зі свого короля.

Скрипаль казав так, наче його образили.

— Гадаю, ви матимете більше віри моїм словам, коли побачите, як налупиться дракон.

— Налупиться дракон?! Живий дракон? Просто тут?

— Я бачив це уві сні. Цей білий замок, вас. Яйце, з якого вийшов дракон. Я бачив усе це уві сні. Так само, як колись побачив братів, що лежали мертвими. Їм було дванадцять років, а мені усього сім, отож вони сміялися з мене. А потім померли. Зараз мені двадцять два, і я вірю своїм снам.

Дунк згадував інший турнір, прогулянку під м'яким весняним дощем з іншим принцем. «Мені наснилися ви і мертвий дракон» — казав йому Яйків брат Даерон. — «Велетенське чудовисько, могутнє, з крилами, які б могли накрити оцю луку. Він звалився просто на вас, але ви залишилися живі, а він помер.» Так і сталося. Бідний Баелор. Сні — зрадлива опора для того, хто хоче щось будувати.

— Як скажете, мосьпане, — мовив він до Скрипаля. — Прошу вибачити.

— Куди ви прямуєте, пане?

— Спати. Я п'яний, як ніч.

— І саме доречно, пане, бо ніч повна знадливих обіцянок. В таку ніч ми могли б разом розбудити богів.

— Чого вам треба від мене?

— Вашого меча. Ви могли б служити мені й піднятися дуже високо. Мої сні не брешуть, пане Дункане. Ви матимете біле корзно, але для того мені треба мати яйце дракона. І нагально — мій сон ясно вказує на це. Яйце має вилупитися, бо інакше...

Позаду них гримнули двері.

— Онде він, пане.

На дах вийшли двоє стражників. За ними тупав князь Гормон Пик.

— Гормику! — ліниво протягнув Скрипаль, кепкуючи. — Чого це ви вдираєтеся до моєї опочивальні, пане добродію?

— Ви на даху, пане, і забагато випили вина.

Пан Гормон різко махнув рукою, і стражники рушили уперед.

— Дозвольте нам відвести вас до ліжка. Згадайте, ви ж виступаєте завтра на герці. Кірбі Пім може виявитися небезпечним суперником.

— Я сподівався виступити проти нашого доброго пана Дункана, осьдечки він.

Пик окинув Дунка недоброзичливим поглядом.

— Яюсь іншим разом. Перший двобій вам за жеребом випав проти Кірбі Піма.

— То Пім впаде! Всіх лихо жде! Таємничий лицар переможе усіх поборників на загальний подив і захват!

Стражник узяв Скрипалю попід руку.

— Пане Дункане! Схоже, нам час розлучитися, — гукнув він, коли його повели униз по сходах.

На даху з Дунком залишився тільки пан Гормон.

— Заплотний лицарю, — прогарчав він, — чи тебе мати не вчила ніколи не пхати руки до драконової пащі?

— Я своєї матері не знав, мосьпане.

— Це багато чого пояснює. Що він тобі обіцяв?

— Князівський титул. Біле корзно. Великі блакитні крила.

— Ось що обіцяю тобі я: пів-аршина холодної сталі у живіт, якщо бовкнеш хоч слово про те, що тут сталося.

Дунк потрусив головою, щоб провітритися. Не допомогло. Тоді він перегнувся навпіл і виблював. Блювотиння заляпало чоботи Пика. Князюк вилаявся.

— Заплотні лицарі, хай їм... — процідив він з відразою. — Вам тут не місце. Жоден справжній лицар не насмілиться припхатися без запрошення, а ці нахабні створіння лізуть з-під кожного тину...

— Нас ніде не чекають, але всюди стрічають, мосьпане.

Від вина Дунк позухвалішав. Тверезим він припнув би язика і мовчав, а так тільки витер рота тилом долоні.

— Спробуйте запам'ятати мої слова, пане лицарю. Якщо забудете, лихо вам буде.

Пан Пик струсив блювотиння зі своїх чобіт, а тоді пішов геть. Дунк знову прихилився до поручнів і подумав, хто з них божевільніший: князь Гормон чи пан Скрипаль.

Поки він знайшов дорогу назад до палати, з його супутників там лишився самий Майнард Бросквин.

— Чи не помітили ви в молодій на цицьках борошна, коли з неї спідне стягали? — запитав той.

Дунк хитнув головою, налив собі ще вина, скуштував його і вирішив, що на сьогодні досить.

VIII

Для вельможних панів та пань управитель Маслоплава знайшов покої у замковому кам'янці, а для їхнього супроводу – місця у куренях варти. Решта гостей мала вибирати між сінником у підвалі чи місцем під західним муром, де дозволялося поставити шатро. Небагатий ташний намет, якого Дунк придбав у Камінному Септі, на звання шатра не зазіхав, але справно ховав від дощу та сонця. Деякі сусіди ще не спали; шовкові стіни їхніх шатрів різнобарвно світилися, мов ліхтарики у ночі. З блакитного шатра, розмальованого соняшниками, долітав сміх, а зі смугастого біло-лілового – звуки кохання. Яйк поставив їхнього трохи осторонь. Маєстер і двійко коней паслися неподалік, Дункова зброя та обладунок були ошатно складені коло муру. Вповзши до намету, Дунк знайшов свого зброєносця коло свічки. Яйк сидів зі схрещеними ногами, витріщався у книжку і блищав лисою головою.

– Читатимеш книжки при свічках – осліпнеш.

Читання залишалося для Дунка таємницею, хоча малий намагався його вчити.

– Але ж без свічки слів не можна розібрати, пане.

– Хочеш ляца у вухо? Що це за книжка?

Дунк побачив на сторінці яскраві барви, маленькі щити посеред літер.

– Гербовниця, пане.

– Шукаєш Скрипаля? Не знайдеш. Про заплотних лицарів у гербовницях не пишуть. Тільки про князів, зацних панів та славетних звитяжців.

– А я не його шукав. Так, бачив кілька значків у дворі... Приїхав князь Розставець, пане. На щиті в нього три бліді жіночі голови, на хвилях зелених та білих.

– Господар на Сестрах? Справді?

Трьома Сестрами звалися острови на затоці Кусень. Дунк чув, як септон проповідував, що ті острови є вертепом гріха та покуси. Казали, що гіршого кубла перемитників немає на усьому Вестеросі.

– Далеко ж від дому він заїхав. Мабуть, родич молодій дружині Маслоплава.

– Ні, зовсім не родич, пане.

— То приїхав попоїсти. На Трьох Сестрах їдять саму рибу, чи не так? А риба добряче набридає. До речі, ти добре попоїв? Я приніс тобі пів-каплуна і трохи сиру.

Дунк заходився вигрібати харчі з кишені киреї.

— Нам подавали реберця, пане. — Яйк навіть не вийняв носа з книжки. — Пан Розставець бився за Чорного Дракона, пане.

— Як і старий пан Явтух. Може, не такий той дракон був і поганий, га?

— Може, пане, — відповів Яйк, — але...

— Я бачив драконяче яйце. — Дунк завбачливо долучив принесені харчі до їхніх сухарів та солонини. — Воно червоне, майже цілком. А в пана Кровокрука є драконяче яйце?

Яйк опустив книжку.

— Звідкіля? Він підлого роду.

— Він байстрюк, але роду чесного.

Так, пан Кровокрук народився не з того боку ковдри, як то кажуть люди, але батьків мав найвельможніших. Дунк зібрався був розповісти Яйкові про почуте, коли помітив його обличчя.

— Що в тебе з губою?

— Побився, пане.

— Ану дай подивлюся.

— Та нічого, тільки трохи кровило. Я змастив вином.

— З ким ти бився?

— З іншими зброєносцями. Вони казали...

— Байдуже, що вони казали. Що я тобі казав?

— Припнути язика і не спричиняти клопоту. — Малий торкнувся розбитої губи.

— Але вони назвали мого батька братовбивцею.

«Він справді братовбивця, хлопче, хай і не зумисний.» Дунк сто разів казав Яйкові не брати подібні слова до уваги. «Ти ж знаєш правду. Цього досить.» Вони чули одне й те саме усюди: у корчмах і поганючих шинках, навколо табірних вогнищ у лісі та степу. Уся держава знала, як принц Маекар булавою розтросив голову Баелорові Списоламу на Ясенбродській луці. Балачки про лихий намір були неминучі.

— Ну то й назвали. Бо не знали, що принц Маекар — твій батько. Інакше б мовчали.

«В очі мовчали б. А за спиною – патякали б досхочу.»

– То що ти сказав тим зброєносцям, замість припнути язика?

Яйк зіщулився.

– Що принц Баелор загинув випадково, і що принц Маекар любив свого брата. А тоді зброєносець пана Аддама пожартував, що принц залюбив брата аж до смерті, а зброєносець пана Малора – що й іншого брата Аериса залюбить так само. Отоді я його і тріснув. Добряче тріснув.

– От би тебе добряче тріснути. Щоб на додачу до губи ще й вухо напухло. Твій батько саме так би й вчинив, якби був тут. Гадаєш, принцові Маекару потрібен такий захисник його честі? Що він казав тобі, коли відсилав зі мною?

– Вірно служити вам зброєносцем, не уникати ніякої роботи, терпіти всякі негаразди.

– А ще?

– Коритися законам короля, правилам лицарства і вашим наказам.

– А ще?

– Голити або фарбувати волосся, – неохоче продовжив малий, – нікому не казати свого імені.

Дунк кивнув.

– Скільки ж вина випив той хлопець?

– Він пив ячмінне пиво.

– Бачиш? То ячмінне пиво балакало, а не він. Слова – то вітер, Яйку. Хай собі летять мимо.

– Деякі слова – то вітер. А деякі – зрада. – Що не кажи, а хлопець умів стояти на своєму. – Це зрадницький турнір, пане.

– Хіба тут самі зрадники? – Дунк заперечливо хитнув головою. – Та якщо навіть і так, їхня зрада сталася дуже давно. Чорний Дракон мертвий, а ті, хто йому служив, повтікали або отримали прощення. Та й неправда це. Он сини пана Маслоплава билися за обидві сторони.

– Ну то він – напівзрадник, пане.

– Радше був ним шістнадцять років тому. – Дункова легковажна зухвалість, викликана вином, розвіялася. Тепер він почувався роздратованим і майже тверезим. – Розпорядником забави є управитель пана Маслоплава на ймення Звитух. Знайди його та запиши мене. Стій, ні... справжнє ім'я казати не треба.

У такому великому та шляхетному товаристві хтось легко міг пригадати пана Дункана Високого з Ясенбродської луки.

— Запиши мене як Лицаря Шибениці.

Простий люд полюбляв, коли на турнірі з'являвся таємничий лицар.

Яйк обережно торкнувся пальцем розпухлої губи.

— Перепрошую, пане. Як Лицаря Шибениці?

— За малюнком на щиті.

— Гаразд, але ж...

— Роби, що кажуть. Ти вже досить начитався для цієї ночі.

І Дунк загасив свічку, прищипнувши її великим та вказівним пальцями.

IX

Сонце зійшло гаряче, важке, невмолиме.

Від білих стін замку піднімалися тремтливі хвилі спеку. Повітря пропахло випаленою землею і пошматованою травою. Жоден подих вітру не ворушив біло-жовто-зелені корогви над цитаделлю та брамною баштою. Грім дуже непокоївся; Дунк його таким і не пам'ятав. Поки Яйк затулював попругу, кінч теліпав головою з боку в бік і навіть шкірив на малого свої добрячі зуби.

«Спекотно» — подумав Дунк, — «і людям, і коням». Такі вже вони, бойові коні — лагідний норв не про них. «А в цю спеку і самій Матері урвався б терпець.»

Посередині двору бійці почали чергову сутичку. Пан Гарберт виїжджав на золотистому румаку в чорних ладрах з червоно-білими зміями дому Пужел; пан Франклин — на гнідомому коні у сірому шовковому чабраку з баштами-близнюками дому Фрей. Коли вони з'їхалися, червоно-білий спис розколовся чисто навпіл, а синій вибухнув трісками, але жоден лицар не впав з сідла. З глядацького помосту та від стражників на замкових мурах почувалися вітання з оплесками, але короткі, ріденькі та мляві.

«Спека не дає й гукати як слід.» Дунк витер піт з лоба. «І битися не дає.» У голові неначе довбиш у котли гунав. «Дайте мені виграти цю сутичку, тоді ще одну, і з мене досить.» Лицарі розвернули коней на кінцях поля і відкинули рештки списів — четвертої зламаної пари. «З яких три — зайві.» Дунк відкладав власне узброєння так довго, як тільки міг, але відчував, що

спідне вже прилипло до шкіри. «Просякнути потом – то ще не найгірше» – сказав він собі, пригадуючи, як залізники ринули через борт «Білої панни». До вечора того дня він просяк кров'ю з ніг до голови.

Пужел та Фрей узяли цілі списи і знову вдарили острогами коней. З кожним ударом копит від землі віялом порскали сухі грудки. Списи з тріском зламалися, Дунк зіщулювся. «Це ж треба так перепити, ще й об'їстися.» У голові спливали неясні спогади, як він тягнув молоду сходами нагору, як зустрів Яна Скрипалю і князя Пика на даху. «Що я робив на даху?» Здається, ми балакали про драконів, драконячі яйця, іще про щось, але...

Його роздуми перервав галас натовпу – одні ревіли з радощів, інші стогнали з розпачу. Дунк побачив золотавого коня, що трусив без вершника до кінця поля, а тим часом пан Гарберт Пужел мляво котився по землі. «Ще два герці, а тоді я.» Що скоріше він зіб'є з коня пана Утора, то швидше зможе зняти обладунок, випити чогось прохолодного та відпочити. До наступного герцю його не чіпатимуть принаймні годину.

Огрядний герольд пана Маслоплава видерся нагору глядацького помосту, аби викликати наступну пару бійців.

– Пан Арграв Незламний, – оголосив він, – лицар з Нюні, на службі в пана Маслоплава, господаря на Білостін'ї! Пан Глендон Буйцвіт, лицар Дуплястої Калини! Поля ставайте, честь здобуйте!

Глядацьким помостом пробігла хвиля реготу. Пан Арграв був сухорлявий, жилавий, загартований боями заплотний лицар у пом'ятому сірому обладунку, на коні без прикрас та ладрів. Дунк бачив багато таких: твердих, як старі корені, знавців нелегкого ремесла війни. Йому протистояв молодий пан Глендон на своєму замореному коникові, у важкій кольчuzі та залізному шоломці з відкритим обличчям. Щит на лівиці сяяв вогняним знаком його батька. «Йому б доброго панцира та повного шолома» – подумав Дунк, – «бо в такій броні вдарять у голову чи груди, й кінець».

Вочевидь, пана Глендона розлютили слова герольда. Він сердито затупотів конем по колу і заволав:

– Я не Глендон Буйцвіт, а Глендон Пал! Ти ще пошкодуєш про свої кпини, герольде! Май на увазі, в мені тече кров великого звитяжця!

Герольд відповісти не зізволив, а глядачі тільки гучніше зареготали з обурення молодого лицаря.

– Чого вони регочуть? – запитав Дунк уголос. – То він байстрик, або що?

Прізвисько «Буйцвіт» давали за звичаєм байстрикам, що народилися від шляхетних батьків у Обширі.

– І що там таке казали про калину?

– Я можу дізнатися, пане, – мовив Яйк.

– Ні. То не наш клопіт. Ти тримаєш мого шолома?

Пан Арграва та пан Глендон схилили списи перед паном та пані Маслоплав. Дунк побачив, як Маслоплав перехилився і зашепотів щось у вухо молодій. Та захихотіла.

— Так, пане.

Для захисту очей та головної голови від сонця Яйк одягнув свого крилатого, плетеного з соломи бриля. Дунк полюбляв дразнити малого, глузуючи з того бриля, але зараз шкодував, що сам такого не має. Під цим сонцем краще вже солома на голові, ніж залізо. Дунк відкинув волосся з очей, двома руками насадив глухого шолома на голову і прикріпив до рингафа. Підбивка смерділа старим потом, залізо важко лягло на голову та плечі. У голові досі гупало від пияцтва минулої ночі.

— Пане, — мовив Яйк, — ще не пізно відступити. Якщо втратите Грома та обладунок...

«То мені як лицареві кінець.»

— Чого б це я їх втратив? — обурився Дунк. Тим часом пан Арграва та пан Глендон роз'їхалися до протилежних кінців поля. — Хіба проти мене виїде Шторм-Реготун? Кого мені тут боятися?

— Майже усіх, пане.

— От за це точно отримаєш ляща у вухо. Пан Утор старший за мене років на десять, ще й удвічі менший.

Пан Арграва опустил забороло. Пан Глендон не мав чого опускати.

— Ви не билися у кінному двобої від часів Ясенбродської луки, пане.

«От зухвалий малий.»

— Я вправлявся.

Та, правду кажучи, не дуже ретельно. Коли траплялася нагода, бив по кільцях чи опудалі. А іноді наказував Яйкові вилізти на дерево і звісити щита чи бочарну клепку з годящої гілки.

— Ви краще б'єтеся мечем, аніж списом, — зазначив Яйк. — А як візьмете буздугана чи сокиру, то з вашою силою мало знайдете собі рівних.

У словах хлопця було досить правди, щоб роздратувати Дунка ще дужче.

— Тут не битимуться мечами та буздуганами, — буркнув він, поки син Вогнепала та пан Арграва Незламний рушали з місця. — Неси мого щита.

Яйк скривив мармизу і побіг по щита.

На тому боці двору спис пана Арграва стукнувся у щит пана Глендона і зіскочив убік, лишивши по собі довгу зарубку поперек комети. Але коронка на списі Пала вдарила точно у середину панцира супротивника з такою силою, що під тим луснула сидельна попруга. Лицар покотився пилюкою разом із

сідлом. Дунк і не хотів, та мимоволі вразився. «Списом він б'є ще спритніше, ніж язиком меле.» І спитав себе, чи припинять тепер глузувати з юнака.

Засурмили знову, і сурмили так довго, що Дунк аж зіщулився. Герольд видерся нагору.

— Пан Джофрі з дому Крестав, господар на Лихомості й Захисник Бродів! Пан Кайл, на прізвисько Кіт з Мрячної Пустки! Поля ставайте, честь здобуйте!

Обладунок пан Кайл мав доброї роботи, але старий, безліч разів пом'ятий і подряпаний.

— На мене зглянулася сама Мати, пане Дункане, — мовив він до Дунка та Яйка по дорозі до бойовища. — Мене поставили проти князя Крестава, з яким я сам шукав зустрічі.

Якщо цього ранку хтось на полі почувався гірше за Дунка, то це мав бути князь Крестав, який на учті впився до нестями.

— Диво, що він після цієї ночі взагалі сидить у сідлі, — зазначив Дунк. — Перемога напевне буде ваша, пане.

— О ні, пане Дункане, — шовково посміхнувся пан Кайл. — Щоб сметанку лизати, котик мусить пам'ятати, коли солодко мурчати, а коли кігті випускати. Якщо спис його вельможності хоча б дряпне мого щита, я негайно покочуся землею. А коли віддаватиму коня та зброю, то підлещуся, як виросла майстерність їхньої вельможності з цієї пори, коли я зробив їм першого дерев'яного меча. Тоді вони мене згадають, і ще до кінця дня я стану лицарем Лихомостя в дружині князя Крестава.

Дунк трохи не ляпнув: «Яка з того честь?», але натомість прикусив язика. Пан Кайл не першим із заплотних лицарів міняє свою вбогу честь на тепле місце коло панського вогню.

— Як скажете, — буркнув він. — Бажаю удачі. Або поразки, якщо вже така справа.

Князь Джофрі Крестав був хирлявий молодик двадцяти років. У обладунку та на коні він виглядав дещо ліпше, ніж минулої ночі лицем у калюжі вина. На щиті його був змальований жовтий кентавр, що натягав довгого лука; той самий кентавр прикрашав білого шовкового чабрака його коня, а також блищав золотом нагорі шолома. «Лицар, що має кентавра за герба, мусив би трохи краще сидіти верхи.» Дунк не знав, чи добре пан Кайл володіє списом, але на вид здавалося, що на князя Крестава тільки кахикни, і він сам злетить з сідла. «Ой леле, та він зараз упаде від того вітерцю, що Кіт здійме конем.»

Яйк потримав Громового повода, поки Дунк хвацько сідав у високе жорстке сідло. Сидячи верхи й чекаючи, він відчував на собі погляди. «Усім цікаво, чи той заплотний здоровань чогось вартий.» Дункові й самому хотілося це дізнатися. Та нехай — скоро визнає.

Кіт із Мрячної Пустки свого слова дотримав. Спис пана Крестава водило туди-сюди, поки той трусив полем, а спис пана Кайла був націлений твердо, але абияк. Жоден із них навіть не розігнав коня учвал. І все одно Кіт полетів через голову, коли коронка списа пана Джофрі якимсь дивом зачепила його плече. «А я гадав, усі коти спритно падають на лапи» – подумав Дунк, поки заплотний лицар брязкав залізом у пилюці. Пан Крестав навіть списа не зламав; розвернувши коня, він кілька разів тицьнув ним у небо так, наче щойно переміг Лео Довгого Шпичака або Шторма-Реготуна. Кіт зняв шолома і побіг по свого коня.

– Щита! – наказав Дунк Яйкові.

Хлопець подав. Дунк просунув лівицю крізь ремінь і вхопив за держака. Вага щита додала йому трохи впевненості, хоча довжина заважала. Та й бачити шибеницю було якось незатишно. «Цей знак не віщує нічого доброго.» Він твердо вирішив перефарбувати щита якомога скоріше. «Помагай мені, Воїне, хутко мчати, вправно перемагати» – молився він, поки герольд Маслоплава знову видирався сходами на поміст.

– Пан Утор Підлисток! – заgrimів його голос. – Лицар Шибениці. Поля ставайте, честь здобуйте!

– Обережніше, пане, – попередив Яйк, подаючи Дункові турнірного списа: тесане дерев'яне держално дванадцяти стоп завдовжки з круглою залізною коронкою, подібною до стиснутого кулака. – Інші зброєносці кажуть, що пан Утор швидкий і добре сидить у сідлі.

– Швидкий? – пирхнув Дунк. – В нього слимак на щиті. Що він знає про швидкість?

Дунк ударив Грома п'ятами в боки і повільно рушив конем уперед з піднятим списом. «Одна перемога, і я нічого не втрачаю. А дві перемоги – заживемо, як пани. У цьому товаристві дві перемоги – не така вже хитра штука.» Принаймні з жеребом йому пощастило. Міг би витягнути Старого Бика, пана Кірбі Піма чи ще якогось тутешнього зуха. Дункові стало цікаво, чи розпорядник забави не ставить заплотних лицарів навмисне одного з одним, аби не принизити пихатих паничів поразкою на першому ж герці. Та байдуже. «Як казав старий, битимемо по одному ворогові за раз. Пан Утор – ось що зараз найважливіше.»

Вони з'їхалися під глядацьким помостом, де на подушках у тіні власного замкового муру сиділи пан та пані Маслоплав. Біля них розташувався князь Фрей, підкидаючи свого шмаркатога спадкоємця на коліні. Ціла шереха служниць стояла позаду з віялами, і все ж одамашковою сорочкою пана Маслоплава розтікалися плями поту, а волосся його пані сплуталося від липкої спеки. Їй було спекотно, нудно, незручно, але побачивши Дунка, вона так випнула груди, що той під шоломом аж зашарівся. Він схилив списа перед нею та її вельможним чоловіком. Те саме зробив пан Утор. Пан Маслоплав побажав обом шляхетного двобою, а його дружина показала язика.

Час настав. Дунк потрусив до південного кінця поля. За сто аршинів од нього супротивник займав своє місце. Сірий огир лицаря був менший за Грома, зате молодший та баскіший. На панові Уторі були бляхи, вкриті зеленою поливою, і срібляста кольчуга. Круглий шолом із заборолом

прикрашали стрічки сірого та зеленого шовку, зеленим полем щита повз сріблястий равлик. «Добрий обладунок і добрий кінь – то добрий викуп. Аби ж лише вибити слимака з сідла.»

Засурмили до бою.

Грім рушив з місця легким чвалом. Дунк спрямував списа косо через кінську шию та дерев'яну перешкоду, що розділяла його і суперника. Щитом закрив ліву половину тіла. Схилився уперед, стиснувши ногами Грома. «Ми є одним цілим. Лицар, кінь, спис – це один звір із плоті, дерева й заліза.»

Пан Утор стрімко летів уперед, здіймаючи копитами свого сірого хмари пилу. На відстані у півсотні аршин від нього Дунк дав остроги Громові, аби той пішов учвал, і націлив кінець списа точно на срібного равлика. Жорстоке сонце, пилюка, спека, замок, пан Маслоплав з молодою дружиною, Скрипаль і пан Майнард, лицарі, зброєносці, машталіри, селяни... усе зникло. Залишився лише суперник.

Знову остроги. Грім полетів з усією швидкістю, яку мав у ногах. Назустріч поспішав равлик, виростаючи з кожним кроком довгих ніг сірого коня... але попереду равлика летів спис пана Утора з залізним кулаком на кінці. «В мене міцний щит, він витримає удар. Головне – це равлик. Поцілю равлика, і перемога моя.»

Коли між ними залишилося зо п'ять сажнів, пан Утор підняв кінця свого списа трохи вище. Дунк відчув громовий тріск у вухах – це влучив у ціль і зламався його власний спис. Рука і плече відчули удар, але очі його не побачили, бо тієї ж миті залізний кулак пана Утора, підкріплений усією силою та вагою людини разом із конем, ударив Дунка точно посеред лоба.

X

Дунк отямився на спині. Очі втупилися у діжкоподібне склепіння стелі. Якусь мить він не розумів, де знаходиться і як сюди потрапив. У голові лунали голоси, пливли обличчя: старий пан Арлан, Тансела Зависока, Беніс Бурошит, Червоняста Вдовиця, Баелор Списолам, Аеріон Ясний Принц, скорботна й навіжена пані Вайф. Та раптом у свідомості спливали усі події турніру, пекуче сонце, равлик, залізний кулак у обличчя. Він застогнав, перекотився на бік, зіп'явся на лікоть. Всередині черепа загупало, наче там довбиш гатив у велетенський полковий тулумбас. Утім, обидва ока все бачили. Та й дірки у голові бракувало. Він побачив, що знаходиться у якомусь льосі, оточений з обох боків барилами пива та вина. «Прохолодно тут» – подумав він, – «і питво під рукою». У роті відчувався смак крові; Дунка це раптом налякало. Якщо він відкусив собі язика, то на додачу до тупого стане ще й німим.

– Доброго ранку, – прохрипів він, аби почути власний голос.

Слова відлунювали стелею. Дунк спробував зіп'ястися на ноги, але від того стеля закрутилася вихором.

— Поволі, поволі, — мовив тремтливий голос десь поруч.

Біля ліжка з'явився згорблений старий, одягнений у рясу таку ж сіру, як його довге сиве волосся. Навколо шиї він носив маєстерського ланцюга з ланок різних металів, обличчя мав посічене зморшками, а по обидва боки чималого, схожого на дзьоб носа пролягли глибокі западини.

— Не рухайтесь і покажіть ваші очі.

Він зазирнув Дункові у ліве око, потім у праве, розкриваючи їх великим та вказівним пальцями.

— Голова болить.

Маєстер пирхнув.

— Та ви дякуйте, що вона досі є в вас на плечах, пане лицарю. Ось це має трохи допомогти. Пийте.

Дунк примусив себе проковтнути гідке питво до останньої краплі й спромігся не виблювати його назад.

— Турнір, — мовив він, витираючи рота тилом долоні. — Розкажіть. Що там сталося?

— Та сама дурня, яка завжди стається на таких збіговиськах. Вояки збивають один одного з коней довгими дрючками. Небіж князя Рідколіса зламав собі зап'ястка, пан Еден Різлей потрошив ногу, втрапивши нею під коня. Але поки що нікого не вбили. Хоча за вас я непокоївся, пане.

— Мене вибили з сідла, так?

Голова досі здавалася набитою вовною, інакше б він ніколи не спитав таку дурницю. Дунк пошкодував про свою тупість, шойно вимовив запитання.

— Гупнуло так, що нагорі найвищого муру було чути. Ті, хто поставили на вас добрі гроші, були в розпачі, а ваш зброєносець аж не тямив себе. Він би й досі сидів коло вас, якби я його не вигнав. Мені тут дітлахи ні до чого, відтак я нагадав йому про його обов'язок.

Дунк вирішив, що йому теж незле нагадати, про що йдеться.

— Який ще обов'язок?

— Розпорядитися вашим конем, пане. А також зброєю та обладунком.

— А, так, — згадав Дунк.

Хлопець був добрим зброєносцем і службу свою знав. «Я втратив меча старого та обладунок, який мені скував Баш-Булат.»

— Ваш приятель-скрипалик теж нагодився. Звелів мені наглядати за вами якнайкраще. Його я теж вигнав геть.

— А чи довго я вже під вашим наглядом?

Дунк зігнув пальці правиці. Начебто усі працювали. «Тільки голова болить, та пан Арлан казав, що я однак нею не користуюся.»

— Чотири години, судячи з сонячного годинника.

Чотири години — ще не так погано. Колись він чув оповідку про лицаря, який після удару пролежав сорок років і прокинувся зовсім старим та змарнілим.

— Чи не знаєте, пан Утор виграв свого другого герця?

От якби ж Слимак виграв увесь турнір. Поразка здавалася б менш ганебною, якби Дунк міг сказати, що програв кращому лицареві на чесному полі.

— Отой ваш суперник? Авжеж. Вибив пана Аддама Фрея, брата молоді у перших, здібного кного вояка. Їхня вельможність зомліли, коли пан Аддам гепнувся з коня. Довелося відвести до опочивальні.

Дунк примусив себе встати, хитаючись. Маестер допоміг йому не впасти.

— Де мій одяг? Я мушу йти. Я маю... повинен...

— Якщо не можете згадати, то справа не надто нагальна, — роздратовано відмахнувся маестер. — Я б порадив вам деякий час уникати жирного харчу, міцних напоїв та подальших ударів межі очі... але давно зрозумів, що лицарі глухі до здорового глузду. Ідіть собі. Мені ще інших дурнів лікувати.

XI

Назовні Дунк першим побачив яструба, який літав широкими колами по блакитному небі, й позаздрив птахові. На сході збиралися хмари, темні, як Дунків настрій. Поки він шукав дороги назад на турнірне поле, сонце гупало йому по голові, наче молот по ковадлі. Земля вислизала з-під ніг... чи це ноги не тримали? Вибираючись сходами з льоха, він двічі трохи не впав. «Треба було слухати Яйка.»

Він повільно перетнув зовнішнє дворище, обходячи натовп. Посеред поля тілистий пан Алин Глушняк шкутильгав між двох зброєносців. Сталася чергова перемога молодого Глендона Пала. Третій зброєносець ніс його шолома з поламаними пишними пір'їнами.

— Пан Ян Скрипаль! — оголосив герольд. — Пан Франклин з дому Фрей, лицар Близнюків, у службі князя Переїзду! Поля ставайте, честь здобуйте!

Дунк став і подивився, як Скрипалів великий чорний кінь вибігає на поле у хмарі блакитного шовку з золотими мечами та скрипками. Його панцир був також вкритий блакитною поливою; винятку не становили й налікотники, наплічники, поножі та ринграф. Кольчуга під бляхами була визолочена. Пан Франклин їхав на зозулястому сірому коні з довгою срібною гривовою, яка пасувала до сірого шовкового вбрання та сріблястого обладунку. На щиті, вапенроку та кінських ладрах він ніс башти-близнюки дому Фрей.

Двоє лицарів з'їжджалися кілька разів. Дунк стояв і дивився, та нічого не бачив. «Дунк-бовдунк, тупіший за замковий кут» — дорікнув він собі. — «Слимак на щиті. Як можна було програти людині зі слимаком на щиті?»

Навколо закричали з захвату. Коли Дунк підняв очі, то побачив, що Франклин Фрей злетів з коня. Скрипаль спішився і допоміг супротивнику підвестися. «Він на один крок ближчий до драконячого яйця. А де я?»

Наближаючись до потерни, Дунк набрів на гурт карликів, яких пам'ятав з учти минулої ночі. Вони готувалися до від'їзду з замку: припасовували коників до своєї дерев'яної свині на колесах і ще одного воза звичнішої подоби. Їх було шестеро, кожен менший та потворніший за іншого. Хтось із них міг виявитися дитиною, та малий зріст заважав розрізнити напевне. При денному світлі, вдягнені у штани з кінської шкіри та грубі кобеняки з каптурами, вони не видавалися такими кумедними, як у блазенських лахах.

— Доброго вам ранку, — мовив Дунк задля чемності. — В дорогу зібралися? На сході хмари, може задощить.

Єдина відповідь, яку він отримав, був лютий погляд найбридкішого з карликів. «Чи це не той, якого я минулої ночі відтяг від пані Маслоплав?» Зблизька малий чоловічок смердів, як нужник. Один раз нюхнувши, Дунк прискорив крок.

Прогулянка Молочним замком здалася Дункові не коротшою за колишній їхній з Яйком перехід пісками Дорну. Він тримався коло стіни і час від часу спирался на неї. Кожного разу, як Дунк повертав голову, світ починав плавати навколо. «Попити» — подумав він. — «Попити води, бо зараз впаду.»

Машталір, що пробігав поруч, розповів йому, де найближчий колодязь. Саме там він знайшов Кайла-Кота за тихою розмовою з Майнардом Бросквином. Пан Кайл шулився з розпачу, але розправив плечі, коли побачив Дунка.

— Пане Дункане? Ми чули, що ви мертві або помираєте.

Дунк потер скроні.

— Якби ж то. Шкодую, що не помер.

— Мені добре знайоме це почуття, — зітхнув пан Кайл. — Князь Крестав не упізнав мене. Коли я розповів, як робив йому першого меча, він витріщився на мене, мов на божевільного. А тоді сказав, що у Лихомості немає місця для такого немічного бійця, яким я себе показав.

Кіт гірко засміявся.

— Але мій обладунок та зброю він забрав. І коня теж. Що я тепер маю робити?

Дунк не мав для нього відповіді. Аби найнятися панцирним слугою, треба принаймні мати панцира, а в кінній дружині не послужиш без коня.

— Знайдете іншого коня, — мовив Дунк, витягаючи цебро. — У Семицарстві повно коней. Якийсь князь чи пан узброїть вас для служби.

Він склав долоні кухликом, зачерпнув води, випив.

— Якийсь пан... Еге ж. Є хтось на думці? Я не такий молодий та міцний, як ви. І не такий високий. Здоровані завжди потрібні на всякій службі. Наприклад, пан Маслоплав любить величеньких лицарів. Гляньте хоча б на отого Тома Гедля. Бачили його у ділі? Геть усіх зносить з коней. До річі, Вогнепалів малий теж задніх не пасе. Як і Скрипаль. От якби ж то він мене вибив. Він не бере викупів — каже, йому не треба нічого, крім драконячого яйця... і дружби переможених ворогів. Оце справжній цвіт лицарства!

Майнард Бросквин реготнув.

— Радше справжня скрипка лицарства. Та він налагоджує скрипку на буремний лад, і нам незле було б забратися звідси, поки не заграла музика.

— Навіть викупу не бере? — перепитав Дунк. — Яка шляхетність.

— Шляхетно поводитися легко, як маєш повну калитку золота, — зазначив пан Майнард. — Аби дійти правильних висновків, пане Дункане, треба мати нюх на певні речі. А вам іще не запізно поїхати.

— Поїхати? Куди?

Пан Майнард знизав плечима.

— Куди завгодно. До Зимосічі, Перелітку, Асшаю коло Тіні. Байдуже, аби не лишатися тут. Беріть коня, обладунок і тікайте крізь потерну. Вас не шукатимуть. Слимакові треба думати про наступний герць, а решта люду очей не зводить з турнірного поля.

Пів-удару серця Дунк боровся зі спокусою. Маючи зброю та коня, він іще залишався таким-сяким лицарем. Без них — ставав жебраком. «Величеньким на зріст, але жебраком.» Проте його лицарія тепер належала панові Утору. Так само, як і Грім. «Краще жити жебраком, аніж злодієм.» Він народився у Блошиному Подолі, бігав там із Тхором, Рафом та Книшем, але старий врятував його з того життя. Він знав, що відповів би пан Арлан з Грошодубу на заохочення Бросквина. Але пан Арлан помер, тому Дунк відповів за нього.

— Навіть заплотний лицар має свою честь.

– Ви радше помрете з честю чи житимете заплямованим? Та ні, відповіді не треба, я сам її знаю. Беріть хлопця і тікайте, лицарю шибениці. Поки ваш герб не став вашою ж долею.

Дунк раптом вибухнув питаннями.

– Звідки вам знати про мою долю? Ви що, теж бачите сни, як Ян Скрипаль? Що ви знаєте про Яйка?

– Я знаю, що яйцям краще самим не лізти на сковорідку, – відповів Бросквин. – У Білостін'ї для хлопчика погане повітря.

– Які ваші власні успіхи на герці, пане? – запитав Дунк.

– О ні, я на поле навіть не потикався – мені-бо випали погані прикмети. Як гадаєте, хто забере собі драконяче яйце?

«Авжеж не я» – подумав Дунк, а вголос мовив:

– То відає Седмиця. А я – ні.

– Спробуйте вгадати, пане. Маєте-бо два ока.

Дунк поміркував хвильку.

– Скрипаль?

– Влучно. Чи не поясните, як дійшли такої думки?

– Та просто... маю передчуття.

– Я теж, – погодився Майнард Бросквин. – Погане передчуття щодо будь-якого чоловіка чи хлопчика, який здуру заступить шлях Скрипалеві.

XII

Яйк вичісував Грома коло їхнього намету, але очі його гуляли деінде. «Тяжко малий переживає мою поразку».

– Годі! – покликав Дунк. – Ще трохи, і Грім стане лисіший за тебе.

– Пане?! – Яйк аж гребінця впустив. – Я знав, пане, що якомусь дурному слимакові не стане сили вас убити!

І охопив лицаря обома руками.

Дунк зісмикнув з хлопцевої голови солом'яного бриля і припасував до своєї.

– Маєстер казав: ти втік з моїм обладунком.

Яйк обурено забрав бриля назад.

– Я, пане, вичистив кольчугу, налощив поножі, ринграфа та нагрудника. Але шолом ваш тріснув і пом'явся там, куди його поціливі спис пана Утора. Треба, щоб зброяр його вирівняв.

– Хай пан Утор сам рівняє. Тепер це його клопіт.

«Ані коня, ані меча, ані обладунку. Я мав би попроситися у вертеп до карликів. Сміховинна була б вистава: шестеро карликів лупцюють велетня свинячими міхурами.»

– Грім також переходить до нього. Ходімо. Віддамо йому вигране і побажаємо успіхів у подальших герцях.

– Віддамо? Зараз, пане? Хіба ви не викупите Грома назад?

– За віщо? За грудки землі та овечі бибки?

– Я вже думав, пане. Може б ви взяли у борг?..

Дунк різко перервав його.

– Стільки ніхто не дасть, Яйку. Та й з якого дива? Хто я такий? Здоровенний бовдур, який називав себе лицарем, поки слимак з дрючком трохи не відірвав йому голову?

– Ну, – розсудив Яйк, – ви б могли взяти собі Крапельку, а я – знову сісти на Маєстра. Ми б поїхали до Перелітку, і ви вступили б до дружини мого батька. В його стайнях повно коней. Був би вам і бойовий огир, і дорожня кобила.

Яйк зичив йому добра, та Дунк не міг приповзти на колінах назад до Перелітку. Тільки не так: побитим, без шеляга у кишені, шукаючи служби, та не маючи навіть меча при боці.

– Хлопче, – мовив він, – ти до мене ласкавий, але я не хочу крихт зі столу твого ясновельможного батька. І з його стаєнь теж. Може, нам час піти різними дорогами.

Дунк завжди міг найнятися у міську варту до Ланіспорту або Старограду: туди охоче брали високих здорованів. «Я перебуцав своєю макітрою усі одвірки у корчмах від Ланіспорту до Король-Верєга. Має ж мій зріст колісь та принести якийсь зиск попри ґулі на лобі.»

Але міські стражники не тримали при собі зброєносців.

– Я навчив тебе, чого зміг. Не надто багато, по правді. Ти матимеш більше користі від справжнього майстра-мечника – старого бувалого лицаря, який знає, з котрого кінця брати списа й меча.

— Мені не потрібен майстер-мечник, — відповів Яйк. — Мені потрібні ви. А що як скористатися чо...

— Ні. Навіть не думай. Не хочу й чути. Збери зброю та обладунок. Віддамо їх панові Утору з подякою. Важка справа не полегшає, скільки її не відкладай.

Яйк тупнув ногою з розпачу і похнюпився незгірш його обвислого бриля.

— Так, пане. Як накажете.

XIII

Знадвору шатро пана Утора здавалося дуже простим: великий чотирикутний блідо-рожевий ташний намет, розтягнутий на землі конопляними мотузками. На середній опорі майорів срібний равлик на довгому сірому прапорці — він складав єдину зовнішню прикрасу помешкання лицаря.

— Чекай тут, — наказав Дунк Яйкові. Хлопець тримав повід Грома. Великий брунатний огир ніс на собі усю Дункову зброю та обладунок, навіть нового щита. «Лицар Шибениці. Найкосорукіший з таємничих лицарів.» — Я довго не затримаюся.

Він нахилив голову та зігнувся, аби пролізти до шатра.

Ззовні Дунк аж ніяк би не здогадався, яка розкіш чекає всередині. Земля під ногами була встелена плетеними мирійськими килимами живих яскравих кольорів, різьблений стіл на кобильниці оточували складані стільці, а за постіль правила перина, вкрита м'якими подушками. У чавунній жарівниці диміло щось запашне.

Пан Утор сидів за столом перед купою срібла і золота, з глеком вина при боці, та рахував монети разом зі зброєносцем — вайлуватим простаком десь одного віку з Дунком. Час від часу Слимак кусав чи відкладав якусь із монет.

— Вчиш тебе, Віле, вчиш, і все не до пуття, — почув Дунк. — Оця обрізана, а оця стерта. А це що?

У його пальцях затанцював золотий.

— Спершу дивися, а потім бери. Давай, розповідай, що ти бачиш.

Дракон закрутився у повітрі. Віл спробував зловити монету, але вона відскочила від пальців і впала на землю. Щоб її знайти, Вілові довелося стати на коліна. Хлопець перевернув монету кілька разів туди й сюди, а тоді мовив:

— Ця хороша, мосьпане. Тутечки дракон з одного боку і король з іншого..

Підлисток зиркнув у бік Дунка.

— А, пане Шибенику. Добре, що ви досі стоїте на ногах. А я ж боявся, що убив вас на смерть. Чи не зробите мені ласку? Розкажіть моєму зброєносцеві, які бувають дракони. Віле, віддай панові Дункану монету.

Дунк мимоволі узяв її. «Збив з коня, а тепер змушує блазнювати, абощо?»

Спохмурнівши, він зважив монету в долоні, вивчив обидва боки, скуштував на зуб.

— Золота. Ані стерта, ані обрізана. Ваги, здається, такої, як треба. Я б її теж узяв, мосьпане. Що з нею не те?

— Король.

Дунк придивився уважніше. Обличчя на монеті було молоде, голене, вродливе. Король Аерис на монетах мав бороду, як і старий король Аегон. Король Даерон, який правив між ними, бороду голив, але то був не він. Для часів перед Аегоном Негідним монета була надто новою. Дунк примружився на слово під головою короля. «Шість літер, таких самих, як на інших драконах.» Ті літери означали «Даерон», але ж Дунк знав обличчя Даерона Ласкавого, і на монеті був не він. Придивившись іще раз, він побачив щось дивне у четвертій літері. Це ж не...

— Даемон! — рушив він наосліп. — Тут написано «Даемон». Але жодного короля Даемона не було, тільки...

— Самозванець. Так, Даемон Чорножар під час свого повстання карбував власну монету.

— Так і так золото, — заперечив Віл. — Незгірш інших драконів, мосьпане.

Слимак дав йому ляща по голові.

— Телепень! Так, це золото. Бунтівницьке золото. Зрадницьке золото. Мати таку монету при собі — то вже зрада, а передавати її далі — подвійна зрада. Монету доведеться переплавити.

Він ударив зброєносця ще раз.

— Зникни з очей, дурню! Нам із цим добрим лицарем є про що побалакати.

Віл поспіхом забрався з намету.

— Сідайте, — гречно запропонував пан Утор. — Вип'єте вина?

У своєму власному наметі Підлисток здавався геть іншою людиною, ніж на учті. «Равлик уміє ховатися в шкаралупі» — подумав Дунк.

— Дякую, не треба.

Він кинув золотого назад панові Утору. «Зрадницьке золото. Черножарове золото. Як казав, що це зрадницький турнір, а я не слухав.» Треба буде вибачитися перед малим.

— Та хоч трохи! — наполягав Підлисток. — Схоже, вам не завадить перехилити чарку-другу.

Він налив два келихи вина і передав одного Дункові. Без обладунку пан Утор скидався радше на купця, ніж на лицаря.

— Якщо я вірно розумію, ви прийшли з приводу вашої поразки.

— Саме так. — Дунк скуштував вина. «Може, у голові припинить гупати.» — Я привів коня, приніс зброю та обладунок. Прийміть їх, а разом мої вітання з чесною та вправною перемогою.

Пан Утор посміхнувся.

— Тут мені личило б сказати, що ви хоробро билися на герці.

Дункові стало цікаво, чи лицарський звичай велить казати «хоробро», коли маеш на увазі «незграбно, але відчайдушно».

— Дякую за добрість, але...

— Гадаю, ви недочули, пане. Чи не буде з мого боку надто зухвало спитати, як ви взагалі стали лицарем?

— Лицар Арлан з Грошодубу знайшов мене у Блошиному Подолі, коли я там бігав за свинею. Його колишнього зброєносця убили на Червонотрав'ї, тож він потребував когось, аби ходити за конями та чистити кольчугу. Він пообіцяв навчити мене битися списом і мечем та їздити верхи, якщо я служитиму йому. І я пішов служити.

— Чарівна оповідка... хоча на вашому місці про свиню я б не згадував. І де ж цей ваш Арлан з Грошодубу зараз, прошу пана?

— Помер. Я сам його поховав.

— Зрозуміло. Ви відвезли його додому, до Грошодубу?

— Я навіть не знаю, де той Грошодуб.

Дунк ніколи не бував у Грошодубі старого лицаря. Пан Арлан розповідав про нього не частіше і не охочіше, ніж Дунк — про Блошиний Поділ.

— Я поховав його на схилі пагорба лицем на захід, аби він завжди бачив, як сідає сонце.

Складаний стілець загрозовито заскрипів під його вагою.

Пан Утор повернувся до свого крісла.

— В мене є власний обладунок і кращий за вашого кінь. Навіщо мені здалася стара заморена шкапа, а на додачу — мішок побитого іржавого заліза?

— Мій обладунок скував майстер Баш-Булат, — розсердився Дунк. — Яйк добре про нього дбав. На кольчuzі немає ані плями іржі, уся криця добра та міцна.

— Міцна, та заважка, — скривився пан Утор, — ще й завелика для звичайної людини, бо ви з вашим зростом, Дункане Високий, досить незвичайні. Що до коня, то він застарий, аби їздити, і загорсткий, аби з'їсти.

— Грім уже не такий молодий, — погодився Дунк, — і обладунок у мене важкуватий, правду кажете. Але ж його можна продати. У Ланіспорті чи Король-Березі є безліч ковалів, які заберуть його в вас із рук.

— За десяту частину ціни, якщо пощастить, — мовив пан Утор, — і то тільки на переплав. Ні. Я хочу нового срібла, а не старого заліза. Доброї монети королівського карбу. То ви бажаєте викупляти свою лицарію чи ні?

Дунк покрутив келиха з вином у руках, хмурніючи чолом. Келих був чистого срібла, викладений по краю маленькими золотими равликами. Вино теж було золоте і добряче паморочило голову.

— Якби ставалося, як бажалося, то радо викупив би. От тільки...

— ...давно у тому гамані не буцались два олені, так?

— Якби ж ви... з вашої ласки... позичили мені мого коня та обладунок, я б виплатив викуп потім. Щойно знайшов би гроші.

Слимака це розвеселило.

— І де ж ви їх знайдете, прошу пана?

— Я б міг вступити на службу до якогось князя, або... — Дункові тяжко давалося кожне слово. Він почувався жебраком. — Хоч за кілька років, та я все виплачу. Обіцяю.

— Мабуть, ще й лицарською честю присягнетесь?

Дунк почервонів.

— Можу дати розписку на пергамені.

— Закарлючка заплотного лицаря на клапті паперу? — Пан Утор закотив очі. — Який мені з неї зиск? Хіба що гелу підтерти.

— Але ви теж заплотний лицар.

— Ви мене ображаєте. Дійсно, я блукаю, де хочу, і не служу нікому, окрім себе... та під заплотами я не спав уже багато років. Надаю перевагу корчмам та заїздам. Я — турнірний лицар, ще й найкращий з усіх, яких ви стрічали.

— Найкращий? — Нахабство пана Утора розгнівало Дунка. — Шторм-Реготун навряд чи погодиться. А разом Лео Довгий Шпичак і Харциз Бракенський. На Ясенбродській луці ніхто й словом не згадав про якогось там слимака. Чого б це? Якщо ви такий знаний переможець?

— Хіба я казав про себе як про знаного переможця? Виграючи турніри, здобувають славу. Але як на мене, краще віспа, ніж та слава. Ні, красно дякую. Я виграю наступний герць, але наостанок впаду. Маслоплав наготував тридцять драконів для другого лицаря на турнірі. Мені цього вистачить... а ще ж добрячі викупи та витраші з закладів.

Він махнув рукою на купки срібних оленів та золотих драконів на столі.

— Ви здоровий чолов'яга на вид, величенький та ставний. Зріст зачаровує дурників, хоча у кінному герці з нього немає жодного зиску. Вілові вдалося підняти заклади проти мене до трьох проти одного. Один бовдур — князь Шевний — дав п'ять до одного.

Він підняв срібного оленя і, закрутивши, підкинув його у повітря.

— Старий Бик полетить сторчма наступним. А за ним і лицар Дуплястої Калини, якщо дотягне. Беручи до уваги настрої натовпу, я зберу проти себе гарні заклади. Адже селяни так люблять своїх сільських звитяжців.

— В пані Глендоні тече кров справжнього звитяжця, — бовкнув Дунк.

— Охоче сподіваюся. За таку кров даватимуть два до одного. На жаль, кров хвойди варта меншого. Пан Глендон патякає про свого батька при кожній нагоді, але чи помітили ви, що він ніколи не згадує про матір? І на те є вагома причина: він народився від табірної дівки, яку звали Янка. Точніше, до Червонотрав'я вона звалася Янка-Копійчанка, але в ніч перед битвою вграла стільки чоловіків, що змінила прізвисько на Янка-Червонянка. Без сумніву, Вогнепал теж її раніше не минав, але тим самим можуть похвалитися ще сто чоловіків. Тож мені здається, що наш друг Глендон зависокої про себе думки. А сам навіть не рудий.

«От тобі й кров звитяжця» — подумав Дунк.

— Але ж він каже, що є лицарем.

— І не обманює. Хлопчик з сестрою вирости у бурдеї, який звався «Дупляста Калина». Коли Янка-Копійчанка померла, про них дбали інші хвойди. Вони ж згодували хлопцеві вигадану матір'ю байку про те, що він народився від сім'я Вогнепала. Старий зброєносець, що жив неподалік, за кисле пиво та солодку дірку навчив хлопця, як умів, лицарської науки, але ж не міг висвятити шмаркача, бо сам лицарем не був. Та за півроку до бурдеї нагодилася ватага лицарів, а серед них такий собі пан Морган Вишеград, який сп'яну заприятелював до сестри пана Глендона. Так сталося, що сестра ще в дівочтві сиділа, а Вишеград не мав стільки грошей, як зазвичай беруть за цнотливих. От і уклали вони угоду. Пан Морган прийняв її брата до поважного лицарського товариства просто там, у «Дуплястій Калині», перед двадцятьма свідками, а сестричка відвела його нагору і дала зірвати свого вінця. Отака справа.

«Кожен лицар може висвятити іншого.» Дунк чував, коли ще служив зброеносцем в пана Арлана, про вояків, які купили собі лицарство послугами, погрозами чи калитою срібла. Але ще ніколи – сестриною цнотою.

– То просто байка! – прохопився Дунк. – То не може бути правда.

– Я її чув від Кірбі Піма, який божиться, що був там власною особою і на свої очі бачив те висвячення, – здвигнув плечима пан Утор. – Та байдуже, воювали його предки чи шльондрували – з сідла він у мене вилетить хутенько та гарненько.

– Але ж за жеребом може випасти й не він.

Пан Утор підняв брову.

– Звитух поважає срібло незгірше від інших. Даю вам слово, наступним мені випадє Старий Бик, а тоді й хлопець. Чи не бажаєте на це поставити?

– В мене вже нема чого ставити.

Дунк не міг вирішити, що огидніше: те, що Слимак дає хабарі розпорядникові задля бажаного парування, чи те, що Слимак замовив собі саме його. І рішуче звівся на ноги.

– Я сказав усе, заради чого прийшов. Мій кінь та меч належать вам, а заразом і обладунок.

Слимак переплів пальці.

– Можливо, є інший спосіб. Ви ж не зовсім нездара. Маєте свої переваги. Наприклад, гепаете на землю просто розкішно.

Пан Утор посміхнувся, заблищав масними губами.

– Я позичу вам вашого огиря та обладунок... якщо ви вступите до мене на службу.

– Службу? – Дунк не розумів. – Яку саме службу? Зброеносця ви вже маєте. Чи вам треба поставити залог у якомусь замку?

– Було б треба, якби я мав замка. Але ж кажу, корчми зручніші. Замки дуже дорогі в утриманні. А отже, йдеться не про замок. Служба полягатиме в тому, щоб виїхати проти мене ще на кількох турнірах – скажімо, двадцяти. Не надто складне доручення, еге ж? Матимете десятку частину від моїх виграшів. І на майбутнє обіцяю бити у ваші широкі груди, а не в голову.

– Тобто я маю їздити з вами, аби падати з коня?

Пан Утор задоволено гикнув.

– Ви таке розкішне опудало. Ніхто зроду не повірить, що якийсь сутулий дядько з равликом на щиті може вибити з сідла такого велетня.

Він потер підборіддя.

— Але вам слід обрати інший знак для щита. Шибеник виглядає досить зловісно, та чим він має лякати? Зрештою, його схопили і стратили. Ні, треба вигадати щось лютіше. Може, ведмежу голову. Черепа. Ще краще — три черепи. Немовля, наколите на списа. Ще треба відростити волосся і завести бороду. Що довшу, дикішу і неохайнішу, то краще. Таких місцевих забав довкола влаштовується більше, ніж ви гадаєте. Можна підняти заклади так, що заробимо досить, аби й собі драконяче яйце купити, поки...

— ...поки не дізнаються, який я косорукий? Я втратив лицарію, та не лицарську честь. Беріть собі Грома і обладунок. Більше вам від мене нічого не перепаде.

— Жебракові гонор не личить, пане мій. Найнятися до мене — то не найгірша доля. Принаймні я можу навчити вас дечого про кінний герць, на якому ви зараз розумієтеся, як льоха з хліву.

— Як саме навчити? Виставляючи мене дурником на людях?

— Дурником я вас уже виставив. Але навіть дурникам не завадить інколи їсти.

Дунк відчув прагнення загасити кулаком ту посмішечку на його мармизі.

— Тепер бачу, чого ви намалювали слимака на щиті. Бо ви слизька потвора, а не лицар.

— А ви звичайнісінький бовдур. Ви справді такий сліпий, що впритул не бачите небезпеки? — Пан Утор відставив келиха. — Ви хоч розумієте, чому я вдарив вас саме туди, пане?

Він підвівся і легенько торкнувся Дункових грудей посередині.

— Адже збити вас на землю так само легко, якщо спрямувати коронку, приміром, сюди. Голова — менша ціль, ударити туди важче... зате легше вбити. А мені саме за те й заплатили.

— Заплатили?! — Дунк аж сахнувся. — Ви про що?

— Шість драконів виплачено заздалегідь, чотири обіцяно по вашій смерті. Жалюгідні гроші за життя лицаря. Будьте вдячні за жадібність замовника. Якби дали більше, я б пробив списом зорову щілину вашого шолома.

Дункові знову запаморочилося у голові. «Навіщо комусь платити за мою смерть? Я нікому в Білостін'ї не заподіяв зла.» Щоправда, була на світі одна людина, яка люто бажала йому смерті — Яйків брат Аеріон. Але Ясний Принц сидів у вигнанні за вузьким морем.

— Хто ж вам заплатив?

— Золото приніс пахолок на світанку, невдовзі після того, як розпорядник забави вивісив жеребкування. Обличчя він ховав під каптуром, імені хазяїна не називав.

— Але за віщо? — допитувався Дунк.

— Я не питаю. — Пан Утор знову наповнив келиха. — Гадаю, ви маєте більше ворогів, ніж думаєте, пане Дункане. А чому б ні? Дехто каже, що саме з вас почалися наші бідування.

Дунк відчув на серці холод.

— Поясніть.

Слимак здвигнув плечима.

— Я сам не був на Ясенбродській луці, але ж турніри — то мій хліб та сіль. Я спостерігаю за ними здалеку відданіше, ніж маестер за зірками. Мені відомо, як один заплотний лицар став приводом для суду Седмиці на Ясенбродській луці, внаслідок чого принц Баелор Списолам загинув від руки власного брата Маекара.

Пан Утор всівся зручненько і простягнув ноги.

— Принца Баелора любили. Ясний Принц теж мав друзів. І ті друзі не забули причину його вигнання за море. Подумайте про мою пропозицію, пане лицарю. Слимак, коли повзе, залишає по собі гідкий слиз, але людині той слиз не шкодить. Натомість танок з драконами завжди закінчується пекучим вогнем.

XIV

Коли Дунк виходив зі Слимакового намету, день здався йому похмурішим. Хмари на сході побільшали та почорнішали, на заході сідало сонце, кидаючи через двір довгі тіні. Дунк побачив, що зброєносець Віл оглядає Громові ноги.

— Де Яйк? — запитав він.

— Лисий малий? Звідки мені знати? Кудись побіг.

«Не витримав прощання з Громом» — вирішив Дунк. — «Мабуть, знову сидить у наметі з книжками.»

Але малий не знайшовся і там. Книжки лежали ошатним стосиком коло постелі Яйка, та самого хлопця не було й знаку. Дунк відчув: сталося щось недобре. Яйк не мав звички тікати кудись без дозволу.

За кілька кроків двоє сивих бувалих стражників пили ячмінне пиво коло смугастого шатра.

— ...та крутив я їх знаєш на чому, одного разу мені досить, — бурмотів один.
— Коли сонце сходило, трава була ще зелена, а як заходило...

Він замовк, бо другий стражник пхнув його ліктем, і тоді тільки помітив Дунка.

— Чого вам, пане?

— Чи не бачили ви мого зброєносця? Його ще кличуть Яйком.

Чолов'яга почухав сиву щетину під одним вухом.

— Знаю такого. Волосся на голові менше, ніж у мене, а язик довший за трьох таких, як він сам. Інші хлопці трохи його повозюкали, але теє було минулої ночі. З тих пір не бачив, перепрошую пана.

— Мабуть, налякався, — мовив другий стражник.

Дунк кинув на нього похмурий погляд.

— Якщо повернеться, скажіть йому, щоб чекав тут.

— Еге ж, пане. Скажемо.

«Може, побіг дивитися двобої, та й годі.» Дунк закрокував назад до поля. Проходячи повз стайні, він натрапив на пана Глендона Пала, який вичісував справну гніду кобилицю.

— Чи не бачили ви Яйка? — запитав його Дунк.

— Пробігав тут нещодавно. — Пан Глендон видобув з кишені морквину і згодував конячці. — Подобається моя нова кобила? Князь Костян прислав зброєносця з викупом, та я сказав, щоб лишив золото собі. Я сам на ній їздитиму.

— Їхній вельможності це не сподобається.

— Їхня вельможність стверджували, що я не маю права малювати вогняну комету на своєму щиті. Вони сказали, що моїм знаком має бути калина з дуплом. І тепер їхня вельможність можуть з горя самі себе в дупло відчухати.

Дунк не міг не посміхнутися. Він теж їв з того столу, давився тим самим гірким хлібом з рук Ясного Принца та пана Стефона Фосовея. Тому відчув приязнь до молодого норавливого лицаря. «Звідки мені знати — може, й моя мати була шльондра.»

— Скільки ж ви виграли коней?

Пан Глендон здвигнув плечима.

— Та я вже лік втратив. Мортімер Гребеняк ще й досі мені коня винний. Сказав, що радше з'їсть, аніж дозволить якомусь хвойдиному вилупкові на

нього сісти. А броню побив келепом, перш ніж віддати мені. Наробив у ній дірок. Та може, за метал ковалі щось дадуть.

Він здавався радше засмученим, аніж розлюченим.

— Біля того... заїзду... де я виріс, була стайня. Я там служив іще малим. Коли тільки міг, виводив коней покататися, поки їхні власники... відпочивали. Я завжди мав хист до коней. Румаки, тяглові, мисливські, бойові... я на всяких попоїздив. Навіть на дорнійському піщаному. Один старий навчив мене робити списи. Я гадав: от покажу, який я до усього вдатний, і мене визнають за сина свого батька. Але ж не визнали. Навіть зараз. Не хочуть визнати, та й годі.

— Дехто не визнає ніколи, — відповів Дунк. — Хоч би як ви пнулися. Інші... ну, не всі однакові. Я стрічав і добрих людей.

Він хвильку подумав.

— Після турніру ми з Яйком рушимо на північ. Служити Зимосічі, битися за Старків проти залізників. Ви б могли поїхати з нами.

Пан Арлан завжди казав, що північ — то цілий окремий світ. Там ніхто, мабуть, і не чув про Янку-Копійчанку та Лицаря Дуплястої Калини. «Там ніхто з тебе не кепкуватиме. Тебе знатимуть за твоїм клинком і списом, судитимуть так, як ти того вартий.»

Пан Глендон кинув на нього підозріливий погляд.

— Навіщо мені воно? Чи ви кажете, що я маю втекти і заховатися?

— Та ні. Я просто подумав... краще два мечі, ніж один. Шляхи вже не такі безпечні, як раніше.

— Воно-то так, — пробурчав хлопець, — але батькові колись обіцяли місце у Королегвардії. Я вимагатиму для себе те біле корзно, якого він так і не вдяг.

«Ти його отримаєш з таким самим успіхом, як я» — подумав Дунк. — «Ти народився від табірної дівки, а я виповз із покидьків Блошиного Подолу. Таких, як ми, королі не шанують.» Проте хлопцеві сувора правда навряд чи припала б до смаку. Тож натомість Дунк мовив:

— Гаразд. Тоді сили вашій правиці, пане.

Він відійшов лише кілька кроків, коли пан Глендон покликав услід.

— Пане Дункане! Зачекайте. Я.. мені не слід було грубіянити. Матінка казала: не буває лицаря без шляхетного поведження.

Хлопець, здавалося, ледве добирає слова.

— До мене після останнього герцю приходив князь Пик. Запропонував служити Зорешпилеві. Сказав, що насувається така буря, якої Вестерос не бачив ціле

покоління. Сказав, що потребує багато мечів та людей, які вміють їх тримати. Вірних людей, що вміють коритися наказам.

Дунк ледве повірив почутому. Гормон Пик висловив своє презирство до заплотних лицарів ясніше нікуди: спершу на дорозі, а тоді й на даху. А тут раптом така щедра пропозиція.

— Пик — сильний та впливовий вельможа, — мовив він обережно, — але... не надто вартий довіри, як на мене.

— Еге ж. — Хлопець почервонів. — Він вимагав свою ціну. Він хотів взяти мене на службу, але наперед хотів, аби я... довів свою відданість. Він би влаштував так, щоб жереб випав мені проти його друга Скрипаля, а я мав присягнутися, що програю.

Дунк повірив хлопцеві. Мав би розлютитися, але чомусь лишився спокійним.

— Яка ж була ваша відповідь?

— Я відповів, що не зміг би програти Скрипалеві, навіть якби схотів, бо вже покидав з коней далеко кращих за нього лицарів, і ще до кінця дня драконяче яйце буде моїм.

Пал слабо всміхнувся.

— Та він, певно, чекав чогось іншого. Бо обізвав мене дурнем і сказав, що краще мені тепер ходити й озиратися. Скрипаль має багато друзів, казав він, а я не маю жодного.

Дунк поклав руку йому на плече і стиснув.

— Ви маєте друга, пане. І матимете двох, щойно я знайду Яйка.

Хлопець глянув йому в очі й кивнув.

— Добре знати, що справжні лицарі ще збереглися на цьому світі.

XV

Дунк уперше як слід роздивився пана Томарда Гедля, поки шукав Яйка у натовпі коло поля. Дебелий, широкий у плечах, з грудьми як барило, зять пана Маслоплава носив панцирну броню на каптані з вареної шкіри та багатий шолом з якоюсь лускатою і слинявою гемонською подобою на маківці. Його кінь був на три долоні вищий за Грома і трохи не на пуд важчий — справжнє чудовисько, ще й закольчужене. Залізо на вершникові й на ньому самому так сповільнило коня, що він не міг навіть мчати повним чвалом. Та це не допомогло панові Кларенсу Карлтону. Останнього понесли з поля на ношах, а

Гедль тим часом зняв з голови свого дідька, щоб провітритися. Голова в нього була велика, широка й лиса; щелепу облямовувала чорна борода. На щоці та шиї виблискували гідкі червоні чиряки.

Дунк упізнав його обличчя: саме Гедль гарикнув на нього у опочивальні, коли він узяв до рук драконяче яйце. Тим самим низьким грубим голосом, яким раніше розмовляв з князем Пиком.

На нього накотили спогади, уривки почутих слів: «оці злидні, що ти нам тицяеш у очі»... «чи є хлопець справжнім сином свого батька?»... «Лихий Булат»... «потрібен меч»... «Старий Молочар хоче»... «чи є хлопець справжнім сином свого батька?»... «Кажу тобі, Кривокрук не марнує часу на сні»... «чи є хлопець справжнім сином свого батька?»

Дунк витрищився на глядацький поміст, питаючи себе, чи не міг Яйк якимось чином пролізти на своє законне місце серед найвельможніших панів. Проте Яйка ніде не побачив. Маслоплав та Фрей також зникли, хоча дружина Маслоплава сиділа на своєму кріслі, знуджена та нетерпляча. «Чудасія» – подумав Дунк. Маслоплавів замок, його ж весілля, молода дружина – Фреєва дочка. Забава влаштована на їхню честь. То де ж вони всі поділися?

– Пан Утор Підлисток! – загув герольд.

Сонце заховалося за хмару, і Дунковим обличчям пробігла тінь.

– Пан Теомор з дому Булвер, Старий Бик, лицар Чорнокрони! Поля ставайте, честь здобуйте!

Старий Бик виглядав страхітливо у криваво-червоному обладунку, ще й з чорними бичачими рогами на шоломі. Але йому знадобилася поміч міцного зброєносця, аби вилізти на коня. Та й з повороту голови під час їзди було ясно, що пан Майnard не збрехав про сліпе око. І все ж лицар отримав гарячі вітання натовпу, виїхавши на поле.

Слимакові щастило з вітаннями менше, але він, певно, сам цього хотів. У першій сутичці удари списів лише ковзнули по щитах. У другій Старий Бик зламав списа на щиті пана Утора, а Слимак промазав. Те саме трапилось і третього разу, а на доданок пан Утор ще й захитався, наче зараз впаде. «Прикидається» – зрозумів Дунк. – «Тягне час, аби до наступного разу підняти ставки.» Роззирнувшись, він одразу ж помітив Віла, який заклопотано ставив за хазяїна. Тут-таки до нього дійшло, що він теж міг би поповнити власний гаман монетою-другою в той самий спосіб. «Дунк-бовдунк, тупіший за замковий кут.»

Старий Бик упав з коня аж у п'ятій сутичці. Його вибив з сідла набік удар коронкою, яка зграбно з'їхала щитом і втрапила лицареві просто у груди. Заплутавшись ногою у стремені, він сажнів зо двадцять волочився полем, поки його пахолки нарешті не впіймали коня. Затим винесли ноші, і переможеного знову потягли до маестра. Поки Булвера виносили, впало кілька крапель дощу, від яких його вапенрок потемнів. Дунк спостерігав без жодних почуттів. Він думав про Яйка. «Що як мій таємний ворог наклав на нього руки?» Таке цілком могло статися. «Але хлопчик ні в чому не винний. Якщо хтось і бажає мені зла, малий не повинен за це страждати.»

Коли Дунк знайшов пана Яна Скрипалю, той саме узброювався для наступного герцю. Йому допомагали аж три зброеносці: застібали пряжки обладунку, поралися з чабраком і ладрами коня. Неподалік сидів добряче побитий князь Алин Глушняк, ковтав розбавлене водою вино і дивився вовком. Побачивши Дунку, пан Алин удавився і пирхнув вином на себе.

— Як це ви досі ходите своїми ногами? Та Слимак мав забити вам лоба в потилицю!

— Баш-Булат зробив мені доброго міцного шолома, мосьпане. До того ж пан Арлан казав, що іншого такого твердолобого, як я, годі й шукати.

Скрипаль засміявся.

— Не зважайте на Алина. Вогнепалів байстрюк скинув його з сідла просто на товсту м'яку дупу, і тепер він ненавидить усіх заплотних лицарів.

— Той рябий вишкварок — ніякий не син Квентина Пала, — загарячкував Алин Глушняк. — Хто його тільки на поле пустив! Якби це було моє весілля, йому б дали київ за нахабство!

— Овва! І де ж ти знайдеш таку дівчину, щоб пішла за тебе заміж? — насмішкувато запитав пан Ян. — Та й нахабство Пала дратує куди менше, ніж твоє скигління. Пане Дункане, ви часом не друг Галтрі Зеленому? Бо я скоро мушу розлучити його з конем.

Дунк не мав сумніву, що так і станеться.

— Я з ним навіть не знайомий, мосьпане.

— Чи не вип'єте зі мною келих вина? Може, з'їсте хліба з оливками?

— Лише два слова, якщо дозволите.

— Я дозволю вам набагато більше. Зайдімо лишень до мого шатра.

Скрипаль навіть притримав Дункові запону.

— Ні, Алине, тобі не можна. Посидиш без оливок.

Усередині Скрипаль обернувся до Дунка і мовив:

— Я знав, що пан Утор вас не вбив. Бо мої сни не помиляються. А Слимак скоро битиметься проти мене. Коли я його виб'ю, то вимагатиму назад вашу зброю та обладунок. І коня, ясна річ, хоча ви заслуговуєте на кращого. Чи не приймете від мене подарунок?

— Я... ні... я не можу. — Від самої думки Дункові стало незатишно. — Не бажаю здатися невдячним, але...

— Якщо вас турбує борг, не думайте про нього. Мені не потрібне ваше срібло, пане. Тільки ваша дружба. Як ви можете стати одним із моїх лицарів без коня?

Пан Ян натягнув одну з панцирних членованих рукавиць і зігнув-розігнув пальці.

– Мій зброєносець загубився.

– Може, втік із дівчиною?

– Яйк ще замолодий для дівчат, мосьпане. Він ніколи б не залишив мене з власної волі. Якби я помирав, він би чекав, поки моє тіло вистигне. Його кобилка й досі тут. Так само, як наш мул.

– Якщо бажаєте, могу наказати моїм людям пошукати його.

«Моїм людям.» Дункові не сподобалися ці слова. «Турнір зрадників» – мимоволі майнула думка.

– То ви не заплотний лицар.

– Аж ніяк. – Скрипаль посміхався по-хлоп'ячому весело та чарівно. – Але ж ви це знали від самого початку. Ви величали мене «мосьпаном», відколи зустріли на дорозі. Чому б це?

– Бо ви так говорите. Так дивитеся. Так чините.

«Дунк-бовдунк, тупіший за замковий кут.»

– Минулої ночі на даху ви сказали дещо таке...

– Від вина я стаю балакучий. Але не відмовлюся від жодного слова. Ми маємо бути разом – ви і я. Мої сни не брешуть.

– Ваші сни, може, й не брешуть, – зазначив Дунк, – зате брешете ви самі. Ян – це ж не справжнє ваше ім'я, чи не так?

– Ні, не справжнє. – Очі Скрипаля засвітилися лукавством.

«Він має такі ж очі, як у Яйка».

– Його справжнє ім'я скоро відкриється для тих, кому слід його знати. – До шатра пропхався насуплений князь Гормон Пик. – Попереджаю тебе, заплотнику...

– Та припини, Гормику, – перервав його Скрипаль. – Пан Дункан уже з нами, або скоро буде. Я ж кажу, він мені снівся.

Знадвору засурмив герольд. Скрипаль повернув голову.

– Мене викликають на герць. Прошу вибачити, пане Дункане. Ми продовжимо розмову, шойно я дам ради панові Галтрі Зеленому.

– Сили вашій правиці, – ввічливо побажав Дунк.

Зрештою, ніколи не завадить триматися лицарського звичаю.

Коли пан Ян пішов, князь Гормон залишився.

— Його кляті сни згублять усіх нас.

— За скільки погодився пан Галтрі? — несподівано для себе запитав Дунк. — Вистачило й срібла, чи він попрохав золота?

— Бачу, хтось забагато патякає. — Пик всівся у складане крісло. — В мене там, надворі, тузінь стражників. Така спокуса — покликати їх сюди і врізати вам горлянку, пане лицарю.

— То чому ж не кличете?

— Бо їхня милість будуть незадоволені.

«Їхня милість.» Дунка наче хтось у живіт ударив. «Ще один чорний дракон» — подумав він. — «Нове повстання Черножара. А тоді нове Червонотрав'я. Коли сходило сонце, трава була ще зелена...»

— А чому саме на цьому весіллі?

— Князь Маслоплав хотів молоду дружину, щоб зігрівала йому ліжко. Князь Фрей мусив кудись приткнути дещо заплямовану дочку. Їхнє родинне свято стало гарним приводом, аби зібрати в одному місці декількох панів-однодумців. Більшість зібраних колись уже билися за Чорного Дракона. Решта має приводи ненавидіти правління Кровокрука або ж плекати власні надії та образи. В багатьох із нас забрали до столиці синів та дочок, аби надалі забезпечити нашу вірність престолові. Але більшість заручників померла у Велику Весняну Пошесть. Наші руки більше не зв'язані. Наш час настав. Аерис — слабак. Він книжник, а не воїн. Простий люд його майже не знає, а те, що про нього знає — зневажає. Його власне панство любить його ще менше. Його батько також був слабак, це всі пам'ятають, але коли престолові щось загрожувало, у поле виїжджали його сини: Баелор та Маекар, молот і ковадло... Але Баелора більше немає, а принц Маекар скніє у Перелітку, посварившись із королем та Правицею.

«Еге ж» — подумав Дунк, — «а тепер один пришелепкуватий заплотний лицар сам привіз улюбленого принцового сина до рук ворогів. Чи є кращий спосіб утримати принца Маекара у Перелітку, щоб він звідти й не потикався?»

— Але ж є ще Кровокрук, — мовив він. — То не слабак.

— Не слабак, — погодився князь Пик, — але ніхто не любить ворожбитів. До того ж братовбивці прокляті у очах як богів, так і людей. За перших ознак слабкості чи поразки сили Кровокрука розтануть, як літній сніг. А якщо справдиться сон принца, і тут, у Білостін'ї, з'явиться живий дракон...

Дунк закінчив за нього:

— То престол буде ваш.

— Їхній, — виправив Гормон Пик. — Я лише сумирний слуга їхньої милості.

Він звівся на ноги.

— Навіть не пробуєте тікати з замку, пане. Якщо спробуєте, я сприйму це як доказ зради, і ви накладете головою. Ми надто далеко зайшли, щоб вертати назад.

XVI

Зі свинцевого неба вже линув добрячий дощ, коли Ян Скрипаль та пан Галтрі Зелений взяли нові списи на протилежних кінцях поля. Багато весільних гостей ринули до трапезної, ховаючись під киреями та каптурами.

Пан Галтрі сидів на білому огирі. Його шолом прикрашало зелене пір'я; такий самий султан був і на налобнику коня. Кирею пошили з безлічі латок різних відтінків зеленого. Рукавиці та поножі блищали золотими візерунками, а на щиті виднілися дев'ять нефритових зірок на блідо-зеленому полі. Навіть бороду він пофарбував у зелений колір, на зразок тирошіців за вузьким морем.

Дев'ять разів вони зі Скрипалем кидалися один на одного з наставленими списками. Дев'ять разів лицар зелених латок та молодик з золотими мечами і скрипками ламали їх один об одного. До восьмої сутички земля почала м'якнути; важкі огирі розбризкували дощову воду з калюж. У дев'ятій сутичці Скрипаль трохи не випав з сідла, але втримався.

— Добрячий удар! — вигукнув він зі сміхом. — Ви майже вибили мене, пане!

— Скоро виб'ю! — відповів зелений лицар крізь пелену дощу.

— Не бувати цьому. — Скрипаль відкинув потрощеного списа і взяв з рук зброєносця нового.

Наступна сутичка виявилася останньою. Спис пана Галтрі безпорадно шкрябнув по щиті Скрипала, а спис пана Яна влучив зеленому лицареві просто у груди і вибив на землю, де той ляпнувся у буру грязюку. На сході Дунк побачив віддалений сполох блискавки.

Глядацький поміст порожнів доволі швидко; пани та простий люд намагалися якнайшвидше втекти від вологи.

— Вже розбігаються, — пробурмотів Алин Глушняк, звідкілясь виникнувши біля Дунка. — Кілька крапель дощу, і всі хоробрі та вельможні пани з вереском тікають під дах. Що ж вони робитимуть, коли налетить справжня буря?

«Справжня буря.» Дунк розумів, що пан Алин каже не про погоду. «Чого йому треба? Навіщо він раптом вирішив заприязнитися до мене?»

Герольд знову ступив на поміст.

— Пан Томард Гедль, лицар Білостін'я, на службі в князя Маслоплава! — заволав він під віддалений гуркіт грому. — Пан Утор Підлисток. Поля ставайте, честь здобуйте!

Вчасно глянувши на пана Утора, Дунк помітив, як в того зів'яла усмішка на обличчі. Отже, це не той суперник, за якого він платив. Розпорядник обдурих його, але навіщо? «Тут втрутився хтось інший. Хтось, кого Звитух шанує більше, ніж Утора Підлистка.» Дунк поміркував над цим якусь мить. «Вони ж не знають, що Підлисток сам хоче програти» — раптом зрозумів він. — «Вони відчують у ньому загрозу, от і поставили Чорного Тома прибрати його з дороги Скрипалю.» Сам Гедль також бере участь у змові Пика; йому в разі потреби можна доручити програти. Отже, залишається тільки...

Раптом через поле грязюки стрімко ринув сам князь Пик. Він видерся на поміст до герольда, ляпаючи полами делії.

— Зрада! — заволав він. — Серед нас є шпигун Кровокрука! Вкрали драконяче яйце!

Пан Ян Скрипаль різко розвернув коня.

— Моє яйце?! Як це можливо? Адже пан Маслоплав тримає варту біля опочивальні вдень та вночі!

— Варту вбито, — оголосив пан Пик, — але один вартовий назвав свого убивцю, перш ніж померти.

«Чи не мене він збирається звинуватити?» — майнула в Дунка думка. Десяток людей бачив, як він брав яйце минулої ночі, коли ніс пані Маслоплав до її чоловіка у ліжко. Але тут палець пана Гормона гнівno тицьнув у обвинувачуваного.

— Онде він! Хвойдин син. Хапайте його!

На дальньому кінці поля збентежено підняв очі пан Глендон Пал. Якусь мить він, здавалося, не розумів, що діється, поки не побачив, як на нього з усіх боків біжать стражники. А тоді зірвався з місця швидше, ніж Дунк міг собі уявити. Він уже наполовину вихопив меча, коли перший стражник схопив його за горло. Пал вивернувся, але тут налетіли ще двоє, врізалися, збили у грязюку... і миттю набігла решта, волаючи та хвицяючи ногами.

«Те саме могло статися зі мною» — зрозумів Дунк. Він почувався безпорадним, як у Ясенброді того дня, коли йому сказали, що відріжуть руку та ногу.

Алин Глушняк смикнув його назад.

— Не лізьте у цю справу, якщо хочете знайти вашого зброєносця.

Дунк рвучко обернувся.

— Ви про що?

– Можливо, я знаю, де малий.

– І де ж? – Дунк не мав настрою гратися в ігри.

На дальньому кінці поля пана Глендона грубо поставили на ноги і міцно стиснули між собою двоє стражників у кольчугах та шоломцях. Від пояса до п'ят він був увесь бурий від грязюки, а щоками стікала кров, розбавлена дощем. «Потекла кров звитяжця» – подумав Дунк, поки біля затриманого злазив з коня Чорний Том.

– Де яйце?

Кров зацебеніла з Палового рота, щойно він його розтулив.

– Навіщо мені красти яйце? Я майже виграв його.

«Еге ж» – подумав Дунк, – «хто б тобі дозволив».

Чорний Том хльоснув Пала по обличчі кулаком у залізній рукавиці.

– Обшукайте його сакви! – наказав пан Пик. – Заприсягнуса, що саме там ви його і знайдете, добре загорнуте та заховане.

Пан Алин стишив голос.

– І таки знайде. Ходімо зі мною, якщо хочете знайти свого зброеносця. Кращого часу не буде – усі саме дивляться в інший бік.

Панич не чекав відповіді; Дунк мимоволі рушив за ним і за три довгі кроки опинився поруч.

– Якщо ви бодай щось заподіяли Яйкові...

– Не маю смаку до хлопчиків. Сюди. Перебирайте ногами.

Під арку, донизу заляпанними грязюкою сходами, за ріг. Дунк тупав за паном Алином під дощем по калюжах, притискаючись, як і він, до стіни, аби сховатися у тіні. Нарешті вони зупинилися у загородженому дворику, вимощеному гладкими слизькими каменями. З усіх боків підступали будівлі замку. Нагорі виднілися зачинені віконницями вікна. Посередині дворику стояв низький, викладений з каменів колодязь.

«Якось самотньо тут» – подумав Дунк. Це йому не сподобалося. Передчуття змусило сягнути по руків'я меча... аж тут він згадав, що меча забрав Слимак. Шарпнувши рукою по стегні, де колись висіли піхви, він раптом відчув, як йому в поперек уперся кінчик ножа.

– Спробуйте обернутися – виріжу вам нирку і віддам замковим кухарям, аби засмажили на вечерю.

Кинджал настирливо проштрикнув Дункову камізелю.

– Ану вперед, до колодязя. Без різких рухів, пане добродію.

«Якщо він укинув Яйка до того колодязя, його не врятує якийсь там іграшковий ніжик.» Дунк повільно ступив кілька кроків і відчув, як у животі піднімається лють. Вістря біля спини зникло.

– Можете обернутися лицем до мене, заплотний лицарю.

Дунк обернувся.

– Мосьпане... то це з-за драконячого яйця?

– Ні. Це з-за дракона. Ви гадали, я буду дивитися, як ви його в мене крадете? – Пан Алин болісно скривився. – Дарма я довірився тому ницому Слимакові. Він поверне мені усі гроші, до останньої монети.

«То це він?» – вразився Дунк. – «Оцей напахчений, товстозадий, пикатий панич – мій таємний ворог?» Він не знав, плакати йому чи сміятися.

– Пан Утор чесно заробив своє золото. Просто в мене міцна голова, та й годі.

– Схоже на те. Крок назад.

Дунк зробив крок назад.

– Іще. Іще. Іще один.

Ще один крок, і Дунк притиснувся до колодязя, відчуваючи камені попереком.

– Сідайте на край. Вас же не лякає трошки водички, га? Після дощу вже не страшно.

– Я не вмю плавати.

Дунк поклав руку на край колодязя. Камені були мокрі. Один піддався під рукою.

– Яка жалість. То самі стрибнете, чи пхнути ножем?

Дунк зиркнув униз. Побачив, як вода рябить під дощем – за добрих дванадцять стоп унизу. Стінки колодязя вкривали слизькі водорості.

– Я не зробив вам нічого поганого.

– І вже не зробите. Даемон мій! Я очолю його Королегвардію. А ви не варті білого корзна!

– Я й не казав, що вартий.

«Даемон». Ім'я закалатало у Дунковій голові. «Ніякий не Ян. А Даемон, на честь батька. Дунк-бовдунк, тупіший за замковий кут.»

– Від Даемона Чорножара народилося семеро синів. Двоє з них загинули на Червонотрав'ї, близнюки...

— Аегон та Аемон. Недолугі тупі горлорізи. Такі ж самі, як ви. Коли ми були малі, вони задля втіхи мучили і мене, і Даемона. Я плакав, коли Лихий Булат повів його до вигнання. І знову плакав, коли князь Пик сказав, що він повертається. А він побачив вас на дорозі й геть забув, що я взагалі є на світі.

Глушняк загрозово махнув кинджалом.

— Можете стрибнути у воду як є, а можете, спливаючи кров'ю. Що обираєте?

Дунк ухопив пальцями розхитаний камінь. Він, проте, сидів міцніше, ніж Дунк сподівався. Пан Алин устиг кинутися уперед і вдарити, поки Дунк його вивертав. Але Дунк крутнувся, і вістря проштрикнуло тільки м'язи щитової руки. Саме цієї миті камінь нарешті вирвався на волю. Дунк загнав його просто в рота вельможному паничеві й почув гучний хрускіт зубів.

— У колодязь, кажете?

Він ще раз тріснув панича по зубах, тоді кинув каменя, схопив Глушняка за зап'ясток і викрутив так, що зламав кістку. Кинджал брязнув на каменях двору.

— Тільки після вас, мосьпане.

Ступивши убік, Дунк смикнув панича за руку вперед і вготив йому чоботом нижче спини. Князь Алин беркицьнувся головою у колодязь. Почувся сплеск.

— Чудово! Мої вітання, пане.

Дунк рвучко обернувся. Під дощем він міг розібрати тільки постать у каптурі та велике бліде око. Але щойно чоловік наблизився, як обличчя під каптуром набуло знайомих рис пана Майнарда Бросквина, а бліде око виявилось пряжкою з місячним каменем, якою він пристібав кобеняка на плечі.

У колодязі плюскався і вовтузився князь Алин, волаючи:

— Пробі! Вбивають! Люди, на поміч!

— Він хотів мене убити, — мовив Дунк.

— Це пояснює, звідки стільки крові.

— Крові? — Дунк зиркнув униз. Його ліва рука була вся червона від плеча до ліктя. Просякла кров'ю сорочка липла до шкіри. — Ой леле...

Дунк не пам'ятав, як упав, лише раптом відчув себе на землі, а на обличчі — дощові краплі. Він ще чув, як пан Алин скиглить з колодязя, але плюскіт вже слабшав.

— Треба перев'язати вам руку. — Пан Майnard підсунув власну під лежачого Дунка. — Ану вставайте. Сам я вас не подужаю. Спірайтеся на ноги.

Дунк сперся на ноги.

— Пан Алин... він зараз потоне.

— Ніхто за ним не сумуватиме. А надто Скрипаль.

— Він не... — Дунк рвучко дихав, бліднучи від болю. — ...не скрипаль.

— Авжеж ні. Він — Даемон з дому Чорножар, Другий тако наречений. Принаймні так він величатиме себе, якщо колись дістанеться Залізного Престолу. Ви здивуетесь, скільки вельможних князів бажують мати короля якомога хоробрішого та дурнішого. А Даемон молодий, зухвалий і пречудово виглядає на коні.

З колодязя ледь чутно долинали якісь звуки.

— Може, кинемо його вельможності мотузку?

— Дати собі клопіт рятувати, щоб потім вішати? Оце вже ні. Хай жере те, що сам вам наготував. Ану давайте, спирайтеся на мене.

Бросквин повів Дунка через двір. Зблизька риси обличчя пана Майнарда справляли дивне враження. Що ретельніше Дунк у них вдивлявся, то гірше бачив.

— Згадайте, як я пропонував вам тікати, а ви поставили честь вище за життя. Почесна смерть — це добре, та раптом життя, яким ви легковажите, не є вашим власним? Чи дасте ви тоді ту саму відповідь, пане мій?

— Чие життя? — З колодязя почувся останній плюскіт. — Яйкове? Ви кажете про Яйка?

Дунк вчепився у Бросквинову руку.

— Де він?

— Разом із богами. Гадаю, ви самі зрозумієте, чому.

Всередині в Дунка все перевернулося з таким болем, що він забув про руку і застогнав з розпачу.

— Малий скористався чоботом.

— Треба гадати, що так. Він показав персня маестрові Лотару, а той повів його до Маслоплава, а той, поза сумнівом, напудив у штани, побачивши печатку, і спитав себе, чи правильну сторону обрав, і чи багато знає Кровокрук про змову. Відповідь на останнє питання буде така: «достатньо».

Бросквин гигикнув.

— То хто ви такий?

— Я ваш друг і доброзичливець, — відповів Майnard Бросквин. — Який спостерігає за вами і дивується, як вас занесло до цього гаспидського гнізда. А тепер помовчте, будемо вас лікувати.

Пересуваючись тінями, двоє лицарів сьак-так дісталися невеличкого Дункового намету. Всередині пан Майнард запалив вогонь, налив у миску вина і поставив його кипіти.

— Розріз чистий, ще й не на мечевій руці, — мовив він, розпанахавши рукав просякнутої кров'ю Дункової сорочки. — Здається, ніж не зачепив кістку. І все ж промити треба, щоб не втратити руку.

— Байдуже. — Живіт Дункові скрутило від лихих звісток, і він боявся, що зараз виблє. — Якщо Яйк помер..

— ...то вину за його смерть слід покласти на вас. Якби ж ви тримали його подалі звідси... Але я не казав, що він мертвий. Я казав, що він разом із богами. Чи маєте ви чисте полотно? Льон, шовк?

— Є сорочка. Хороша, дорнійська. Як це — разом із богами?

— Все у свій час. Спершу рука.

Вино скоро почало парувати. Пан Майнард знайшов хорошу Дункову шовкову сорочку, підозріливо понюхав її, тоді витяг кинджала і почав краяти на шматки. Свої заперечення Дунк проковтнув.

— Амброз Маслоплав, так би мовити, ніколи не вирізнявся рішучістю, — мовив пан Майнард, зібгав три смуги шовку і вкинув їх у вино. — Він сумнівався в успіху заколоту з самого початку. Ще коли дізнався, що хлопець не має меча. Цього ж ранку зникло ще й драконяче яйце, а з ним і залишки його хоробрості.

— Пан Глендон не крав яйце, — мовив Дунк. — Він протягом дня не залишав двору. Бився сам або дивився на інші герці.

— Та все одно Пик знайде яйце саме у його саквах.

Вино закипіло. Бросквин натяг шкіряну рукавицю і мовив:

— Спробуйте не кричати.

Тоді витяг смугу шовку з киплячого вина і заходився промивати рану.

Дунк не кричав. Він скреготав зубами, вкусив собі язика і гатив кулаком по стегні так, що напевне лишив синці, але не кричав. З решти сорочки пан Майнард зробив тугу перев'язку на руку.

— Ну, як воно? — запитав Майнард Бросквин, коли закінчив.

— Паскудно. — Дунка аж пересмикнуло. — То де Яйк?

— Я ж казав, де. Разом із богами.

Дунк сьагнув здоровою рукою і вхопив Бросквина за горло.

— Ану кажіть ясніше! Обридли мені натяки та миги. Кажіть негайно, де знайти хлопця, бо зламаю шию до дідька, друг ви мені чи ворог!

— У септі. Але перш ніж туди піти, раджу озброїтися. — Пан Майnard посміхнувся. — Сподіваюся, хоч цей натяк ви зрозуміли?

XVII

Першу зупинку він зробив коло шатра пана Утора Підлистка.

Ковзнувши всередину, Дунк побачив зброєносця Віла, який прав хазяйське спідне, схилившись над балійкою.

— Знову ви? Пан Утор на учті. Чого вам треба?

— Мого меча та щита.

— Ви принесли викуп?

— Ні.

— То чого я маю їх віддавати?

— Бо я їх потребую.

— А мені до того що?

— А ось що: спробуеш мені завадити — придушу.

Віл розкрив рота і хапнув повітря.

— Онде... у кутку лежать.

XVIII

Перед замковим септом Дунк на хвильку зупинився. «Хоч би боги зглянулися, і я не спізнився.» Пояс із мечем висів на звичному місці, туго затягнутий навколо стану. До пораненої руки він сьак-так припасував щита з шибеницею. Від його ваги Дунка з кожним кроком пересмикувало, і він боявся, що заволає з болю, якщо хтось бодай торкнеться щита мечем або списом.

Повагавшись, він штовхнув двері септу здоровою рукою. Всередині його зустріли тиша і пільма, яку розганяли тільки свічки на вівтарях Семи. Перед Воїном горіло їх найбільше, що й не диво для турніру: багато лицарів приходили сюди молитися про силу та мужність перед герцями. Вівтар Морока тонував у тінях; на ньому горіла лише одна свічка. Перед Матір'ю та Батьком горіло з десятків; перед Ковалем та Дівкою трохи менше. А перед яскравою лампадою Стариці стояв на колінах князь Амброз Маслоплав зі схиленою головою та мовчазним проханням дарувати йому мудрості.

Він був не один. Щойно Дунк рушив у князів бік, як його перестріли двоє стражників з суворими обличчями під шоломцями. Обидва мали на собі кольчуги та вапенроки з біло-зелено-жовтими хвилями дому Маслоплав.

— Стійте, пане! — мовив один. — Вам тут нема чого робити.

— Ще й як є! Я ж казав, що він мене знайде.

Голос був Яйків. Коли він виступив з тіней під образом Батька, виблискуючи поголеною головою у світлі свічок, Дунк мало не кинувся до нього, аби заволати з радості, схопити на руки і розчавити в обіймах. Але щось у голосі Яйка примусило його завагатися. «Він радше гнівається, ніж боїться. Он який суворий — вперше таким бачу. А Маслоплав стоїть на колінах. Щось тут дивне робиться.»

Князь Маслоплав скочив на ноги. Навіть у темнавому світлі свічок було видно, який він блідий та спітнілий.

— Пропустіть! — наказав він стражникам, а коли вони розступилися, майнув Дункові підійти ближче. — Я не кривдив хлопчика. Я добре знав його батька, коли служив Правицею Короля. Принц Маекар має знати, що я не бажав, аби так сталося!

— Дізнається, — пообіцяв Дунк.

«Аби ж самому спершу взнати, що тут відбувається.»

— Пик! Це він усе затіяв, Седмицею присягаюся. — Князь Маслоплав поклав одну руку на вівтар. — Хай поб'ють мене боги на цьому самому місці, якщо брешу! Це він наказував мені, кого запросити, а кого — ні. А сам притяг сюди свого молодого самозванця. Я не хотів ніякої зради, ви маєте мені вірити. Том Гедль, от хто мене змусив, я правду кажу! Це мій зять, він одружений з моєю старшою дочкою. Але я його не захищатиму, бо він зрадник!

— Він ваш поборник, ваш спис і щит, — холодно мовив Яйк. — Якщо він бере участь у заколоті, то й ви теж.

«Мовчи!» — трохи не заволав на весь голос Дунк. — «Твій довгий язик покладе нас у могилу!»

Але Маслоплав, здавалося, тільки налякався ще більше.

— Паночку добрий, ви все не так зрозуміли! Гедль очолює мою дружину, всю замкову варту...

— Але ж мають бути серед неї вірні вам стражники, — зауважив Яйк.

— Ось вони тут, — відповів пан Маслоплав. — Є ще декілька. Визнаю, я злегковажив, але ніколи не зраджував! Ми з Фреєм від самого початку сумнівалися у самозванцеві князя Пика. В нього ж немає меча! Якби він був сином свого батька, Лихий Булат віддав би йому Чорножар. Та й усі ті балачки про дракона... божевілля, суцільне божевілля і жажлива дурня!

Його вельможність витер піт з лоба рукавом.

— А тепер ще й яйце вкрали. Те саме драконяче яйце, яке мій дід отримав від короля як нагороду за вірну службу. Воно ще вранці було на місці, коли я прокинувся. Варта клянеться, що ніхто не входив до опочивальні й не виходив з неї. Може, князь Пик їх підкупив, цього я не скажу напевне, але яйце зникло. А воно ж їм потрібне, інакше...

«Інакше дракон налупиться деінде» — подумав Дунк. Якби на Вестеросі з'явився живий дракон, пани та хлопи ринули б натовпом під прапори того принца, який прибере дракона до рук.

— Пане, — мовив Дунк, — чи можна... мого зброєносця на кілька слів, якщо ваша ласка?

— Як забажаєте, пане.

Князь Маслоплав повернувся на коліна для молитви. Дунк відвів Яйка убік і став на одне коліно, щоб дивитися йому в обличчя.

— Зараз дам тобі такого ляща у вухо, що голова потилицею наперед стане! Так і ходитимеш решту життя, дивлячись, звідки прийшов, а не куди йдеш.

— Та й варто було б. — Яйк мав совість винувато похнюпитися. — Вибачте мені. Я тільки хотів послати крука до батька.

«Щоб зберегти мою лицарію. Хлопчик ніколи не бажав мені нічого, крім добра.» Дунк озирнувся туди, де молився Маслоплав.

— Що ти йому зробив?

— Налякав, пане.

— Та бачу. Ще до ранку зітре собі коліна.

— Я не знав, що робити, пане. Маестер потяг мене до них, щойно побачив батькового персня.

— До них?

— До князя Маслоплава та князя Фрея, пане. Там іще варта була. Усі ходили якісь засмучені. Бо хтось украв драконяче яйце.

— Сподіваюся, не ти?

Яйк затрусив головою.

— Та ні, пане. Я знав, що втрапив у біду, коли маестер показав панові Маслоплаву мого персня. Я вже думав сказати, що вкрав його, та він би, мабуть, не повірив. А тоді я згадав, як батько переказували слова князя Кривокрука: ліпше лякати, ніж лякатися. От і сказав йому, що батько прислали нас сюди все вивідати, а самі вже йдуть з військом, і що його вельможності краще відпустити мене і кинути думку про зраду, поки ще голова на плечах сидить. — Він сором'язливо посміхнувся. — Вийшло навіть краще, ніж я гадав, пане.

Дункові схотілося вхопити малого за плечі й трусити так, щоб аж зуби стукотіли. «Це тобі не іграшки!» — волів заревти він. — «Йдеться про життя і смерть!»

— А князь Фрей теж усе чув?

— Так. Він побажав князеві Маслоплаву подружнього щастя і оголосив, що негайно повертається до Близнюків. Саме тоді їхня вельможність повели нас сюди молитися.

«Фрей має куди тікати» — подумав Дунк, — «а Маслоплав — ні. Тому тутешній господар рано чи пізно зацікавиться, де це подівся принц Маекар з військом.»

— Якщо князь Пик дізнається, що ти у замку...

Зовнішні двері септу з хряскотом прочинилися. Дунк обернувся і побачив Чорного Тома Гедля у кольчuzі та бляхах; з його просяклої дощем киреї збігала вода, збираючись калюжею коло ніг. Разом із ним з'явився десяток стражників зі списами та сокирами. Позаду них небом блимали білі та блакитні блискавки, миготіли перемінливими тіннями на білій кам'яній підлозі. Від подиху вологого вітру всі свічки у септі шалено затанцювали.

«Семеро дідьків у сімох пеклах» — тільки й спромігся подумати Дунк перед тим, як Гедль мовив:

— Осьде малий. Хапайте його!

Пан Маслоплав звівся на ноги.

— Ні! Стійте. Хлопчика не можна чіпати. Томарде, як це розуміти?

Гедлеве обличчя скривилося відразою.

— Не всі з нас мають у жилах молочко замість крові, ваша мосць. Я забираю хлопця.

— Ти не розумієш! — запищав тремтливим голосочком Маслоплав. — Усе скінчено. Князь Фрей зник, а за ним втечуть і всі інші. Сюди з військом іде принц Маекар!

— Тим паче мусимо взяти малого в заручники.

— Ні, ні! — заперечив Маслоплав. — Я не хочу далі мати нічого спільного з князем Пиком та його самозванцем. Я не битимуся проти корони!

Чорний Том кинув на свого пана холодний погляд.

— Боягузище.

Лицар сплюнув на підлогу.

— Патякайте собі, що хочете, але ви будете битися або помрете, пане мій. — Він вказав на Яйка. — Оленя першому, хто пролле кров!

— Ні, ні! — Маслоплав обернувся до своїх власних стражників. — Зупиніть їх, чуєте? Зупиніть їх!

Уся сторожа застигла збентежена, не розуміючи, кому підкорятися.

— Дідько, завжди маю все робити сам!

З цими словами Чорний Том оголив меч-півторака.

Дунк вийняв свого.

— Стань за мене, Яйку.

— Приберіть зброю, ви обое! — заверещав Маслоплав. — Я не дозволю лити кров у септі! Пане Томарде, цей лицар служить принцу. Він уб'є вас!

— Еге ж. Хіба що звалиться зверху! — вишкірився, мов кінь, Чорний Том. — Я бачив його ганьбу на герці.

— Мечем я б'юся краще, — попередив Дунк.

Гедль пирхнув у відповідь і напав.

Дунк шарпнув Яйка за себе і кинувся назустріч нападкові. Перший удар він перестрів непогано, але щит піддався під мечем Чорного Тома і штурхнув Дунка просто у рану. Рукою стрімко ринув пекучий біль. У відповідь він сікнув Гедлеві по голові, але Чорний Том ухилився і знову завдав замашного удару. Дунк ледве встиг підставити щита. Полетіли соснові тріски, Гедль зареготав і продовжив наступ, рубаючи низом і верхом. Дунк відвертав усі удари щитом, але потерпав з болю і змушений був відступати.

— Вбийте його, пане! — почувся крик Яйка. — Гир на нього!

Дунк відчував смак крові у роті, а на додачу ще й рана відкрилася. Хвилину накопило запаморочення. Чорний Том тим часом шматував довгого щита на тріски. «Дуб і залізо, мене бороніть, інакше у пеклі маю гибіть» — крутилося в Дунка у голові, поки він не згадав, що його щита зроблено з сосни. Притулившись спиною до вітваря, він упав на одне коліно і зрозумів, що далі відступати нема куди.

— Отакий лицар, леле! — кепкував Чорний Том. — Пустив сльозу з переляку, тепленьо?

«З болю, а не з переляку.» Дунк відштовхнувся, стрибнув з коліна і врізався у ворога щитом. Чорний Том хитнувся назад, але якось утримався на ногах. Дунк ринув на нього, таранячи щитом знову і знову, відтісняючи Гедля до середини септу своєю чималою вагою та силою. А тоді зненацька прибрав щита убік і рубонув з-за нього мечем. Гедль скрикнув, коли гостра сталь глибоко вп'ялася у стегно, розсікаючи вовняні штани та м'язи. Він відчайдушно змахнув мечем у відповідь, але удар вийшов незграбний. Дунк востаннє прийняв меча ворога на щита і вклав у відповідь усю свою вагу.

Чорний Том хитнувся назад, відступив на крок і з жахом зиркнув на власну руку, що брязнула на підлозі перед вітварем Морока.

— Ти... — зойкнув він придушено, — ти, ти...

— Я ж казав. — Останній удар Дунка розпанахав Гедлеві горло. — Мечем я б'юся краще.

XIX

Двое зі стражників втекли під дощ, побачивши, як навколо тіла Чорного Тома розтікається калюжа крові. Інші вчепилися у списи та вагалися, кидаючи на Дунка сторожкі погляди і чекаючи, що накаже їхній пан.

— Ви... ви вчинили погано, — нарешті спромігся Маслоплав.

Він обернувся до Дунка та Яйка і мовив:

— Нам слід забиратися з Білостін'я, поки ті двоє не повідомили Гормонові Пику. Він має серед гостей більше друзів, ніж я. У північній стіні є потерна, вийдемо неку... ходімо, треба поспішати.

Дунк вкинув меча до піхов.

— Яйку, тікай разом із паном Маслоплавом.

Він обійняв хлопця однією рукою і стишив голос.

— Не залишайся коло нього довше, ніж мусиш. Жени Крапельку геть, перш ніж його вельможність знову перебіжить на інший бік. Тікай до Дівоставу — дотуди ближче, ніж до Король-Берега.

— А ви, пане?

— Про мене не думай.

— Я ваш зброєносець.

— Еге ж, — відповів Дунк, — тому виконаєш мій наказ, поки не отримав доброго ляща у вухо.

XX

З трапезної палати саме виходила купка людей, зупиняючись перед виходом, аби накинути на голови каптури від дощу. Серед них були Старий Бик і хирлявий князь Крестав, знову напідпитку. Обидва широко розступилися, даючи Дункові дорогу. Пан Мортімер Гребеняк кинув на нього цікавий погляд, але заговорити остерігся. Утор Підлисток виявився менш сором'язливим.

— Ви спізналися на учту, пане, — мовив той, натягаючи рукавиці. — А ще я помітив, що ваш меч знову при вас.

— Ви матимете за нього викуп, не переймайтеся.

Дунк залишив побитого щита і накинув скривавлену руку киреєю, аби сховати з виду.

— Якщо виживу. Або ж доведеться вам обідрати мій труп.

Пан Утор засміявся.

— Цікаво, я чую тут хоробрість чи звичайну дурість? Одну від іншої часто-густо важко відрізнити. Але ще не запізно пристати на мою пропозицію, пане.

— Пізніше, ніж ви гадаєте, — заперечив Дунк.

Він не чекав, поки Підлисток відповість, але проштовхався повз нього крізь подвійні двері. Трапезну заповнювали пахощі пива, диму, вологої вовни. На галерейці тихо грали кілька музик. Від верхніх столів доносився сміх. Там пан Кірбі Пім і пан Лукас Острівець змагалися, хто кого переп'є. На помості князь Пик про щось настійливо переконував князя Костяна, тоді як молода дружина Амброза Маслоплава сиділа покинута на панському кріслі.

Нижче солі Дунк побачив пана Кайла, який топив своє горе у пиві пана Маслоплава. Його полумисок був повний густої юшки, намішаної з залишків минулої учти. У харчівнях Король-Берега така страва прозивалася «бевка з м'ясом». Панові Кайлу бевка, вочевидь, у горло не лізла і тому вистигала недоторкана, вкриваючись плівкою жиру.

Дунк ковзнув на лаву поруч із ним.

— Здоровенькі були, пане Кайле.

Кіт кивнув головою.

— І вам того ж, пане Дункане. Вип'єте пива?

— Та ні.

Якраз пива він зараз потребував найменше.

— Ви нездорові, пане? На виду ані кровинки немає.

— Аби всередині якась лишилася. Що зробили з Глендоном Палом?

— Його потягли до підземелля. — Пан Кайл заперечливо захитав головою. — Хвойдин він вилупок чи ні, але на крадія мені не схожий, хоч убийте.

— Він нічого не крав.

Пан Кайл скосився на нього уважніше.

— Ваша рука... як це вас...

— Кинджалом.

Дунк обернувся до помосту і спохмурнів. Сьогодні він двічі уник смерті. Він розумів, що будь-хто уже б наївся пригод за один день, але ж... «Дунк-Бовдунк, тупіший за замковий кут.» Він пружно звівся на ноги і покликав:

— Ваша милосте!

Кількоро людей на ближніх лавах поклали ложки, перервали балачки та обернулися подивитися.

— Ваша милосте! — покликав Дунк гучніше.

І закрокував мирійським килимом до помосту.

— Даемоне!

Тепер замовкла половина трапезної. За високим столом молодик, який називав себе Скрипалем, обернувся та посміхнувся. Дунк звернув увагу, що задля учти він одягнув лілову сорочку. «В колір очей.»

— Пане Дункане! Радий бачити вас у наших лавах. Чого бажаєте?

— Правого суду, — відповів Дунк, — для Глендона Пала.

Ім'я загриміло луною серед стін, і на пів-удару серця кожен чоловік, жінка та юнак у трапезній скам'яніли. А тоді князь Костян grimнув кулаком по столі та заволав:

— Смерть йому, а не правий суд!

Те саме підхопив десяток голосів, а пан Гарберт Пужел заявив:

— Він народився байстрюком. Усі байстрюки — злодії, а коли й гірше. Кров завжди візьме своє!

На мить Дунк впав у відчай. «Я тут зовсім один.» Але раптом на ноги звівся пан Кайл-Кіт, майже не хитаючись од випитого.

— Може, він і байстрюк, панове товариство, та він байстрюк Вогнепала! Як зауважив пан Гарберт, кров завжди візьме своє.

ДаEMON спохмурнів.

— Ніхто не шанує Вогнепала більше за мене, — відповів він. — Та я не повірю, що той негідний лицар народився від його сім'я. Він украв драконяче яйце, при тому вбивши трьох вірних людей.

— Він нічого не крав і нікого не вбивав! — наполягав Дунк. — Якщо вбито трое людей, то шукайте їхнього убивцю деінде. Ваша милість знають незгірш мене, що пан Глендон цілісінький день був у дворі, виграючи один двобій за іншим.

— Так і є, — визнав ДаEMON. — Я сам дивувався. Але ж драконяче яйце знайшли у його речах.

— Хіба? І де воно зараз?

Поволі, статеchno підвівся князь Гормон Пик, холодно виблискуючи очима.

— У безпеці, під доброю вартою. Але що вам до того, пане?

— Накажіть його принести, — відповів Дунк. — Хочу на нього поглянути, мосьпане. Бо тієї ночі як слід не роздивився.

Пикові очі звужилися.

— Ваша милосте, — мовив князь до ДаEMона, — пригадую, що цей заплотний лицар прибув до Білостін'я разом із паном Глендоном, до того ж непроханим. Він може бути співучасником злочину.

Дунк на це навіть не зважив.

— Ваша милосте, — продовжив він, — драконяче яйце, знайдене паном Пиком серед Глендонових речей, він же сам туди й підклав. Хай принесе його, якщо зможе. Огляньте його самі. Ставлю що завгодно — ви побачите лише розмальовану каменюку.

Трапезна вибухнула гармидером. Одночасно заговорили кількaсот голосів, півтора десятки лицарів скочили на ноги. ДаEMON зараз виглядав зовсім молодим — геть як пан Глендон, коли того звинуватили в крадіжці.

— Ви, часом, не п'яні, друже мій?

«Якби ж то.»

— Я втратив трохи крові, — зізнався Дунк, — але не розум. Пана Глендона звинувачено облудно.

— Але навіщо? — здивувався Даемон. — Якщо Пал не вчинив ніякого злочину, то навіщо його вельможності винуватити хлопця, підкріплюючи свої слова якимось розмальованим каменем?

— Аби прибрати його з вашої дороги. Їхня вельможність купили інших ваших суперників золотом та обіцянками, але Пал так легко не продався.

Скрипаль почервонів.

— Це неправда.

— Це правда. Пошліть по пана Глендона і спитайте його самі.

— Я саме так і вчиню. Пане Пик, хай до нас негайно приведуть цього байстрюка. І драконяче яйце хай принесуть. Я бажаю краще роздивитися його.

Гормон Пик кинув на Дунка погляд, повний ненависті.

— Ваша милосте, байстрюка вже допитують. Ще кілька годин, і ми матимемо зізнання, запевняю вас!

— Коли їхня мосць кажуть «допитують», то мають на увазі «катують». Ще кілька годин, і пан Глендон зізнається, що власноруч убив батечка вашої милості, а разом і двох ваших братів.

— Годі! — Обличчя Пика налилося буряковою барвою. — Ще одне слово, і я накажу вирвати вам язика з коренем.

— Ви брешете! — мовив Дунк. — Ось вам два слова.

— І ви гірко пошкодуєте про обидва, — пообіцяв Пик. — Схопіть його і прикуйте ланцюгами у підземеллі!

— Ні. — Даемонів голос був зловісно спокійний. — Я хочу дізнатися правду. Розставець, Вирвел, Рідколіс, візьміть вашу сторожу і знайдіть пана Глендона у підземеллі. Звільніть його негайно і простежте, щоб йому не чинили шкоди. Якщо хтось заважатиме — кажіть, що виконуєте королівську волю.

— Як накажете, — відповів пан Вирвел.

— Я залагоджу справу так, як залагодив би її мій батько, — відповів Скрипаль. — Пана Глендона звинувачують у тяжких злочинах. Як лицар, він має право захищати себе силою зброї. Тому я зустрінуся з ним на полі честі й попрошу богів розсудити винного та невинного.

«Не знаю, чиєї він крові, звитяжця чи хвойди» – подумав Дунк, коли двоє пахолків князя Вирвела кинули голого пана Глендона до його ніг, – «та випустили її з нього добряче». Хлопця жакливо відлупцювали: обличчя було запухле та вкрите чорними синцями, кілька зубів зламалися або вилетіли, праве око спливало кров'ю. На грудях виднілося червоне потріскане м'ясо там, де його припікали гарячим залізом.

– Тепер ви в безпеці, – пробурмотів пан Кайл. – Тут самі заплотні лицарі, а ми, бачать боги, нікому зла не зичимо.

Даемон віддав їм помешкання маестра, наказавши полегшити, скільки можливо, страждання пана Глендона і приготувати його до герцю.

З лівої руки Пала висмикнули три нігті. Дунк побачив це, коли змивав кров з його обличчя та рук, і занепокоївся більше, ніж від усього іншого.

– Ви зможете тримати списа?

– Списа? – Коли пан Глендон розкрив рота, з нього потекла кров зі слиною.
– В мене ще є пальці?

– Усі десять, – відповів Дунк, – хоча нігтів лише сім.

Пал кивнув.

– Чорний Том хотів відрізати мені пальці, але його кудись покликали. Чи не з ним я маю битися?

– Ні. Його я вже вбив.

Почувши це, молодий лицар посміхнувся.

– Мабуть, інакше б ми тут не балакали.

– Ви вийдете на поле супроти Скрипаля, справжнє ім'я якого...

– ...Даемон. Еге ж. Мені сказали. Чорний Дракон! – Пан Глендон засміявся. – За нього помер мій батько. Я б із радістю пристав до його війська. Я б радо бився за нього, убивав би його ворогів, загинув би за нього. Але програти герць заради нього не можу.

Він повернув голову та виплюнув вибитого зуба.

– Можна мені кухоль вина?

– Пане Кайле, дайте-но сюди міха.

Хлопець пив довго і жадібно, тоді витер рота.

– От тобі й раз! Мене трусить, наче полохливе дівчисько.

Дунк спохмурнів.

— Ви хоч на коні зможете всидіти?

— Допоможіть помитися, дайте щита, списа та сідло, — відповів пан Глендон,
— і ви побачите, що я зможу.

XXII

Майже світало, коли дощ нарешті припинився і дозволив почати двобій. Замковий двір перетворився на болото рідкої грязюки, що волого виблискувала у світлі сотні смолоскипів. За полем здіймався сірий туман, простягав примарні пальці вздовж блідих мурів, хапав ними замкові зубці та башти. За минулі години багато весільних гостей зникло з замку, але ті, які залишилися, знову зайняли глядацький поміст і повсідалися на мокрих соснових дошках. Серед них стояв пан Гормон Пик, оточений купкою дрібних панів та служивих лицарів.

Минуло лише кілька років з тієї пори, як Дунк служив зброєносцем панові Арлану, і він іще не забув, що й до чого: позатягав ремені не надто добре припасованого обладунку пана Глендона, прикріпив шолома до ринграфа, допоміг сісти на коня та передав йому щита. Після минулих двобоїв на щиті залишилися глибокі борозни, але вогняна куля ще збереглася.

«З виду він молоденький, наче Яйк» — подумав Дунк. — «Переляканий набурмосений хлопчак.» Його гніда кобила не мала на собі ладрів, ще й баско вигравала під вершником. «Ліпше б узяв власного коня. Ця, може, чистопородніша та хуткіша, але ж він її щойно здобув, а вершникові краще ведеться на знаному скакуні.»

— Мені потрібен спис, — мовив пан Глендон. — Бойовий спис.

Дунк пішов до ристунків зі списками. Бойові списи були коротші та важчі, ніж турнірні, що ними билися в усіх попередніх двобоях — вісім стоп суцільного ясену з гострим сталевим вістряем. Дунк вибрав одного з них, висмикнув зі стійки, провів поздовж рукою, аби впевнитися, що немає тріщин. На дальньому кінці поля один із Даемонових зброєносців подавав йому такого самого.

Лицар більше не був Скрипалем. Замість мечів та скрипок на чабраку коня був зображений триголовий дракон дому Чорножар — чорний на червоному. Також принц змив з волосся чорну фарбу, і воно спадало на комір хвилику срібла та золота, блимало під смолоскипом, наче вилощений метал. «Якби Яйк відростив волосся, то мав би таке саме» — усвідомив Дунк. Зараз він його таким навіть не уявляв, та на все свій час — колись іще побачить і на власні очі. Аби ж їм обом спершу дожити до того дня.

І знову на поміст видерся герольд.

— Пана Глендона Байструка звинувачено у крадіжці та вбивстві! — оголосив він. — Звинувачений стає поля, аби тягатися смертельним двобоєм у своїй невинності! Даemon з дому Чорножар, Другий тако наречений, законний король андалів, ройнарів та першолюдей, усього Семицарства повелитель і на державі господар, стає поля, аби тягатися у правдивості звинувачень проти сказаного байструка Глендона!

Раптом забулися кілька бурхливих років, і Дунк згадав себе на Ясенбродській луці, почув Баелора Списолама перед битвою, яка коштувала тому життя. Він поставив бойового списа на місце, висмикнув з іншої стійки турнірного: дванадцяти стоп завдовжки, тонкого, майстерно зробленого.

— Беріть оцього, — мовив він до пана Глендона. — Ми брали такі у Ясенброді, коли билися судом Седмиці.

— Але Скрипаль узяв бойового списа. Він хоче мене вбити.

— Спершу хай дотягнеться. Якщо ви поцілите вірно, його вістря вас навіть не торкнеться.

— Не знаю..

— А я знаю.

Пан Глендон вихопив у нього списа, зробив коло кобилою і затупотів до поля.

— Тоді хай береже нас обох Седмиця!

Десь на сході через блідо-рожеве небо зазміїлася блискавка. Даemon ударив боки свого огиря золотими острогами і прожогом ринув уперед, нахилиючи бойового списа зі смертоносним сталевим вістрям. Пан Глендон підняв щита і рушив назустріч, перехилиючи свого довшого списа через ший кобили, аби поцілити груди молодого пошукача престолу. Від копит летіли хвилі грязюки. Здавалося, шалений біг коней роздуває смолоскипи, повз які проносилися двоє лицарів.

Дунк заплющив очі. Почув «хрясь», скрик, глухе падіння.

— Ні! — почувся болісний зойк Гормона Пика. — Ні-і-і!

Якусь мить Дунк навіть жалів його. А тоді розплющив очі. Великий чорний огир без вершника стишував крок до ристі. Дунк стрибнув уперед і вхопив його за повід. На дальньому кінці поля пан Глендон Пал розвернув кобилу і струснув у повітрі потрошеним списом. На поле, де обличчям у калюжі лежав без руху Скрипаль, ринули пахолки. Коли його підняли на ноги, він був викачаний у грязюці з голови до ніг.

— Багняний Дракон! — заволав хтось.

Сміх пробіг хвилику по дворі. А тим часом мури Білостін'я омивав світанок. За кілька ударів серця, поки Дунк та пан Кайл допомагали Глендонові Палу злізти з коня, заревла перша сурма, і вартові на мурах здійняли тривогу. Навколо замку потроху виникало з вранішнього туману велике військо.

— Ти ба! Схоже, Яйк не збрехав, — мовив до пана Кайла зачудований Дунк.

XXIII

З Дівоставу прибув князь Мутон, з Крукоберегу — князь Чорноліс, із Сутіндолу — князь Морочник. Королівські маєтності навколо Король-Берега вислали Сінобродів, Росбі, Стоквартів, Масеїв. З'явилися особисті королівські компанії під проводом трьох лицарів Королетвардії, зміцнені трьома сотнями «Крукових Зубів» при довгих луках з оберіг-дерева. З наврочених башт Гаренголу приїхала на чолі чималого загону, розвіваючи рудою гривою, Навіжена Данела Лотстон, узброєна в чорний обладунок, що сидів на ній, мов залізна рукавичка. Світло вранішнього сонця сяяло на вістрях списів у руках п'яти сотень кінних латників і вдесятеро численнішої піхоти. Корогви, що вночі здавалися сірими, зараз переливалися веселкою з півсотні барв. А над усіма іншими майоріли два королівські дракони на чорному, як ніч, полі: величезне і червоне, мов вогонь, триголове чудовисько короля Аериса I Таргарієна, і з ним поруч — біла крилата потвора з кривавим полум'ям у пащі. «А таки не Маекар» — зрозумів Дунк, щойно побачив ті корогви. Прапор принца Перелітку ніс на собі чотири триголові дракони, по двоє з кожного боку, і тим позначав четвертого сина покійного короля Даерона II Таргарієна. Що до єдиного білого дракона, то він вказував присутність Правиці Короля — князя Бріндена Водограя.

Отже, Білостін'я вшанував своєю особою сам Кровоцрук.

Перше повстання Чорножара загинуло на Червонотрав'ї у крові та славі. Друге повстання Чорножара сконало, ледве народившись, із жалюгідним скимлінням.

— Вони нас не залякають, — оголосив Даемон Молодший з замкових мурів, побачивши залізне кільце з усіх боків, — бо ми б'ємося за правду! Ми прорубаємо собі крізь них дорогу і ринемо, як буря, на Король-Берег! Сурміть наступ!

Натомість лицарі, князі й прості вояки забурмотіли щось один до одного, а дехто почав задкувати до стаєнь та потерн або ж ховатися у різноманітні схрони, сподіваючись якось пересидіти. Коли Даемон витяг меча і підняв його над головою, всі побачили, що то не Чорножар.

— Сьогодні на цьому полі ми влаштуємо нове Червонотрав'я! — пообіцяв бунтівний ватажок.

– Сцяти я хтів на те поле, скрипалику! – гукнув до нього сивочолий зброєносець. – Мені аби макітру на плечах зберегти!

Зрештою другий Даемон Чорножар виїхав з брами сам, став перед королівським військом і викликав князя Кривокрука до двобою.

– Я битимуся з тобою, або з похливим Аерисом, або з будь-ким, кого ти поставиш за себе!

Та замість двобою його оточили вояки Кривокрука, стягли з коня й закували у визолочені кайдани. Корогву, яку він ніс, устромили у грязюку й підпалили. Вона горіла довго, посилаючи догори закручений дим, видний на багато верст навколо.

Єдина кров, яку того дня пролили, належала воякові на службі пана Вирвела, що став вихвалитися, ніби є оком Кривокрука і скоро отримає нагороду.

– Ще до повороту місяця я гойдатиму шльондр і хлюскатиму дорнійське червоне! – теревенив він, як переповідали люди, просто перед тим, як один із лицарів пана Костяна перерізав йому горлянку.

– Оцього скуштуй, – мовив той до Вирвелового сердюка, поки хвалько захилювався власною кров'ю. – Хоч не дорнійське, та червоне.

Якщо ж не рахувати одного дурника, усі вийшли похмурою мовчазною вервечкою крізь браму Білостін'я живими і здоровими, поскидали зброю на велику блискучу купу, дали себе зв'язати і лишилися чекати суду пана Кривокрука. Дунк вийшов разом із рештою, біч-обіч із паном Кайлом-Котом і Глендоном Палом. Вони шукали пана Майнарда, щоб узяти з собою, та Бросквин зник ще вночі.

Вже надвечір пан Роланд Кракегол з Королегвардії знайшов Дунка серед інших в'язнів.

– Пане Дункане! Де ви, в сьомого дідька, ховаєтеся? Князь Водограй питає про вас уже кілька годин. Ідіть зі мною, будьте ласкаві.

Дунк рушив поруч із лицарем. Довге корзно Кракегола, біліше за місячне сяйво або свіжий сніг, завівалося навколо нього з кожним подихом вітру. Корзно нагадало йому про слова Скрипаля, які той вимовив на даху: «Я бачив вас уві сні в усьому білому, від голови до п'ят, з довгим білим корзном на широких плечах». Дунк пирхнув. «Еге ж, а ще ти бачив, як із кам'яних яєць лупляться дракони. Так само і справдиться що одне, що друге.»

Шатро Правиці стояло за версту від замку в тіні розлогого в'яза. Поблизу жували траву корови – з десятків чи більше. «Королі підносяться й гинуть» – подумав Дунк, – «а корови та селяни знають собі своє». Приблизно так казав старий лицар.

– Що станеться з ними усіма? – запитав він пана Роланда, минаючи купку полонених, що всілися на траву.

– Їх відведуть до Король-Берега на суд. Лицарям та затяжцям, гадаю, нічого не загрожує. Зрештою, вони лише корилися наказам.

— А панам князям?

— Хтось отримає пробачення, коли розкаже, що знає, і віддасть сина чи дочку як запоруку майбутньої вірності. Ті, кого вже пробачали після Червонотрав'я, так легко не відбудуться. Їх ув'язнять або ж позбавлять титулів і статків. Найзапекліші втратять голови.

Коло шатра Дунк упевнився, що Кривокрук часу не гаяв: обабіч входу на списках стирчали відрубані голови Гормона Пика та Чорного Тома Гедля, а під ними висіли їхні щити. «Три замки, чорні на жовтогарячому. Убивця Рогера Грошодуба».

Навіть по смерті очі пана Гормона зберегли холодний та суворий погляд. Дунк закрив їх пальцями.

— Нащо це ви? — запитав один стражник. — То ж гайворонам утіха.

— Я йому дещо заборгував.

Якби Рогера не вбили того дня, старий лицар і не глянув би вдруге на Дунка, що ганявся за свинею провулками Король-Берега. «Якийсь давно померлий король віддав меча одному синові замість іншого і накликав лихо. Тепер я стою тут, а Рогер лежить у могилі.»

— Правиця чекає, — нагадав Роланд Кракегол.

Дунк пройшов повз нього і опинився у присутності князя Бріндена Водограя — байстрюка, чаклуна і Правиці Короля.

Поруч із ним стояв Яйк, відмитий і вдягнений, як належить принцові, небожеві короля. Неподалік на похідному стільці сидів князь Фрей з келихом вина і своїм відразливим синком на колінах. Князь Маслоплав теж там був — стояв навколішки і трусився, збліднувши з лиця.

— Від того, що зрадник — боягуз, його зрада не стає менш тяжкою, — саме казав пан Водограй. — Я вислухав ваше бекання, пане Амброзе, і повірив одному слову з десяти. За цим рахунком дозволяю вам утримати десятку частину ваших статків. Молоду наречену теж собі залиште. Бажаю подружнього щастя.

— А Білостін'я? — тремтливим голосом спитав Маслоплав.

— Стягується на користь Залізного Престолу. Я маю намір розібрати його по камінцях і засіяти сіллю самий ґрунт, де стоїть замок. За двадцять років усі забудуть, де він і був. Старі дурні та молоді колотники усе ще ходять на Червонотрав'я, мов на прощу, і садять там квіти на місці, де загинув Даємон Чорножар. Та я не дозволю, щоб Білостін'я стало ще одним пам'ятником Чорному Драконові.

Він майнув блідою рукою.

— А тепер геть звідси, ниций таргане!

– Дякую Правиці за добрість та ласку.

Маслоплав пошкандибав геть, такий засліплений горем, що й не впізнав Дунка, проходячи просто повз нього.

– Ви, пане Фрею, теж можете йти, – наказав Водограй. – Побалакаємо пізніше.

– Як накажуть ваша ясновельможність.

Фрей повів свого малого геть із шатра. Тільки тоді Правиця Короля звернув увагу на Дунка.

Він був старший, ніж Дунк пам'ятав: різко окреслене обличчя, шкіра бліда, мов кістка, на щоці та шиї – потворна родима пляма винного кольору, яку дехто вважав схожою на крука. Мав на собі чорні чоботи, кармазинову сорочку, а зверху делію димчастого кольору із залізною застібкою у вигляді правиці. Довге біле пряме волосся спадало йому на плечі, зачесане так, щоб ховати відсутнє око – те саме, якого Лихий Булат позбавив його на Червонотрав'ї. Око, яке залишилося, було налите червоним. «Скільки очей має Кровокрук? Тисячу, і ще одне».

– Напевне, принц Маекар мав поважну причину, аби дозволити синові служити при заплотному лицареві, – мовив той, – хоч і не можу собі уявити, щоб у таку службу входили відвідини замку, де зрадники змовляються проти престолу. Яким вітром мого родича занесло до цього гаспидського гнізда? Пан Маслоплав-срав благає мене повірити, що принц Маекар надіслав вас сюди, аби рознюхати про бунт під личиною таємничого лицаря. Чи дійсно так і було?

Дунк впав на одне коліно.

– Ні, мосьпане. Тобто, так, мосьпане. Яйк йому справді таке сказав. Тобто Аегон. Принц Аегон. Дійсно, так і сказав. Але правдою ви б це не назвали.

– Зрозуміло. Тобто ви двоє дізналися про заколот проти корони і вирішили викрити його самотужки. Так чи ні?

– Ну, не те щоб... Ми, можна сказати, не в ту дірку пхнули носа, от і все.

Яйк схрестив руки і бундючно випростався.

– А між іншим, поки ви нарешті зізволити припхатися з військом, ми з паном Дунканом вже самі зарадили справі!

– Щоправда, нам допомогли, мосьпане, – додав Дунк.

– Заплотні лицарі?

– Саме так, мосьпане. Пан Кайл-Кіт, пан Майнард Бросквін. А ще Глендон Пал. Це ж він вибив із сідла Скри... тобто самозванця.

– Так, цю байку мені вже повідали півсотні людей. Байстрюк з «Дуплястої Калини». Народжений від шльондри та зрадника.

— Народжений від крові звитяжця, — наполягав Яйк. — Якщо він є серед полонених, його треба знайти і звільнити. А також нагородити.

— Хто ти такий — розказувати Правиці Короля, що йому робити?

Яйк навіть оком не змигнув.

— Ви знаєте, хто я такий, дядечку.

— Ваш зброєносець поводить ся нестерпно, пане лицарю, — мовив князь Кровоцрук до Дунка. — Вам слід вибити з нього дурість.

— Я намагався, мосьпане. Та він же принц.

— Радше сказати, — зауважив Кровоцрук, — він дракон. Встаньте, пане.

Дунк підвівся з коліна.

— Серед Таргарієнів завжди хтось бачив пророчі сни, ще задовго до Завоювання, — мовив Кровоцрук, — тож не дивуймося, що й Чорножар час від часу показує своє обдарування. Даємон бачив, що у Білостін'ї має народитися дракон, і він народився. Дурник, щоправда, не вгадав кольору.

Дунк зиркнув на Яйка. «Перстень» — подумав він. — «Батьків перстень. Вже не запханий до чобота, а надітий на пальця.»

— От би забрати тебе з собою до Король-Берега, — звернувся князь Кровоцрук до Яйка, — і тримати там при дворі, як... скажімо, гостя.

— Батькові це не сподобається.

— Авжеж ні. Принц Маєкар має, м-м-м... важку вдачу. Мабуть, треба відіслати тебе назад до Перелітку.

— Моє місце коло пана Дункана. Я його зброєносець.

— Ото ж бо й воно. Та грець із вами — ідіть, куди хочте, і хай боронить вас Седмиця.

— Підемо, — відповів Яйк, — але спершу нам треба трохи грошей. Пан Дункан має виплатити Слимакові викупа за поразку.

Кровоцрук зареготав.

— Куди подівся той сором'язливий хлопчина, якого я знав у Король-Березі? Та нехай. Я накажу підскарбієві видати вам стільки золота, скільки забажаєте, ясновельможний принце. Звісно, у розумних межах.

— Тільки в борг, — устряг Дунк. — Я все поверну.

— Авжеж. Щойно опануєте списа як слід.

Князь Кровокрук відіслав їх геть помахом руки, розгорнув сувій пергамену і взявся відмічати імена пером.

«Вирішує, кому померти» – здогадався Дунк.

– Пане князю, – мовив він, – ми бачили знадвору голови. А чи ви... ну, Скрипалеві... Дамонові... йому теж зітнуть голову?

Князь Кровокрук підняв очі від пергамену.

– Це вирішувати королю Аерису... але Даемон має чотирьох менших братів, не рахуючи сестер. Якби я вчинив дурість і відтяв його красеньку голівку, то його мати вдягла б жалобу, його друзі прокляли б мене як убивцю родича, а Лихий Булат почепив би корону на його брата Гаегона. Мертвий Даемон став би мучеником, ідолом. А живим він затуляє моему зведеному братові шлях до престолу. Хіба коронуєш третього короля Чорножара, коли другий так недоречно ходить землею живий? Окрім того, шляхетний полоняник прикрасить наш двір і слугуватиме живим доказом добросердя його милості короля Аериса.

– Я теж маю питанячко, – встряг Яйк.

– Починаю розуміти, чому твій батько радий був тебе здихатися. Чого тобі, небоже?

– Хто вкрав драконяче яйце? Коло дверей стояла варта, і на сходах теж. Ніхто б не пробрався до опочивальні пана Маслоплава непоміченим.

Князь Водограй посміхнувся.

– Якби я грав у загадки, то припустив би, що хтось видерся нагору зливом з нужника.

– Злив з нужника надто вузький, щоб ним пролізти.

– Для дорослого чоловіка. А для дитини, приміром, достатній.

– Або ж для карлика! – вигукнув Дунк, раптом склавши усе докупи.

«Тисяча очей, і ще одне. Чому б не мати свої очі у гурті карликів-мартоплясів?»

Додаткові матеріали

Весь наявний переклад основної епопеї Джорджа Р.Р. Мартина, а також мапи до неї можна знайти на сторінці <http://www.ex.ua/view/18585623>.

